Håndbogsreol 2

BETÆNKNING

VEDRØRENDE

UDDANNELSESKRAV TIL SEMINARIERNES LÆRERE

Afgivet af det af undervisningsministeren under 9. marts 1968
nedsatte udvalg vedrørende uddannelseskrav
til seminariernes lærere

DET JURIDISKE LABORATORIUM VED KØBENHAVNS UNIVERSITET
ex. 2

BETÆNKNING NR. 584
1970

ISBN 87 503 0992 7
S. L. MØLLERS BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

Indholdsfortegnelse

side

Kap. 1. Udvalgets sammensætning og kommissorium 5
Kap. 2. Kravene til seminarielærernes faglige og pædagogiske uddannelse 7
Kap. 3. De nuværende seminarielærere 13
Kap. 4. Supplerende uddannelse for nuværende seminarielærere 20
Kap. 5. Efteruddannelse af seminarielærere 23
Kap. 6. De økonomiske konsekvenser af udvalgets forslag 25
Bilag 27

KAPITEL 1.

Udvalgets nedsættelse og kommissorium

Ved skrivelse af 9. marts 1968 nedsatte undervisningsministeren et udvalg om uddannelseskrav for seminariernes lærere.

Udvalget fik til opgave i forbindelse med gennemførelsen af lov nr. 235 af 8. juni 1966 om uddannelse af lærere til folkeskolen at undersøge og stille forslag om:

1. Hvilke faglige og pædagogiske krav der må stilles til seminarielærere under den nye læreruddannelse.
2. Formen for eventuelt påkrævet supplerende uddannelse af såvel kommende som allerede fungerende seminarielærere, samt
3. På hvilke måder efteruddannelse af seminarielærere kan finde sted.

Udvalget skulle under sit arbejde tage i betragtning, at uddannelsen efter læreruddannelseslovens § 1, stk. 1, foruden at uddanne lærere til folkeskolen har til formål til ige at give et grundlag for undervisning i ungdomsskolen og aftenskolen.

Til medlemmer af udvalget beskikkedes:

Undervisningsinspektør Holger M. Nielsen, undervisningsministeriet, direktoratet for folkeskolen og seminarierne, formand.

Universiteterne:
Professor, dr. phil. Mogens Pihl
Professor, dr. phil. Knud Schibsbye.

Danmarks Lærerhøjskole:
Rektor, professor Harald Torpe.
Professor, dr. phil. Poul Lindegård Hjorth

Dansk Seminarieforening:
Seminarierektor Tage Kampmann.
Seminarielektor Arne Borlev Nielsen.

Danmarks Lærerforening:
Overlærer Else Byrith.

Lærerstuderendes Landsråd:
Lærer Axel Neubert.

Undervisningsministeriet, direktoratet for folkeskolen og seminarierne:
Kontorchef Ebbe Paludan-Müller.

Undervisningsministeriets departement:
Fuldmægtig Bodil Dybdal.

Som sekretærer for udvalget beskikkedes:
Fuldmægtig Helene Steen Due, undervisningsministeriet, direktoratet for folkeskolen og seminarierne.

Seminarielektor Torben Krogh, undervisningsministeriet, direktoratet for folkeskolen og seminarierne. (Fra 1. marts 1970 seminarierektor ved Hellerup seminarium).

Udvalget var bemyndiget til at tilkalde andre sagkyndige. Man har drøftet spørgsmålene vedrørende seminarielæreruddannelsens relation til aften- og ungdomsundervisningsområdet med undervisningsdirektør A. Baunsbak-Jensen, undervisningsministeriet, direktoratet for ungdomsundervisningen.

Udvalget har for fagene formning, sløjd, håndarbejde og skrivning nedsat *underudvalg* med følgende medlemmer: 1 medlem af hoveduvalget, direktoratets fagudvalg samt andre sagkyndige inden for disse fag.

Formning:
Lærer Axel Neubert.
Tegneinspektør Edvin Hansen.
Seminarielektor O. Randlev Pedersen.
Direktoratets fagudvalg.
Seminarielektor S. P. Holt Jensen.
Direktoratets fagudvalg.
Seminarielektor H. Schmidt Madsen.
Direktoratets fagudvalg.
Lektor Helge Bertram, Det kongelige Akademi for de skønne Kunster.

Som særlig sagkyndig har professor Else Kai Sass, Københavns universitet, været tilkaldt.

Sløjd:

Lærer Axel Neubert.
Sløjdinspektør Keld Pedersen.
Seminarielektor Aksel Sørensen.
Direktoratets fagudvalg.
Seminarielektor H. Lykke Andersen.
Direktoratets fagudvalg.
Seminarielektor H. Troensegaard-Jensen.
Direktoratets fagudvalg.

Håndarbejde:

Undervisningsinspektør Holger M. Nielsen.
Håndarbejdsinspektør Gudrun Hansen.
Seminarielektor Astrid Veggerby.
Direktoratets fagudvalg.
Seminarielektor Esther Abildtrup.
Direktoratets fagudvalg.
Seminarielektor Henny Krarup.
Direktoratets fagudvalg.
Lærer Charlotte Rud, Husflidshøjskolen i Kerteminde.
Skoleleder Else Margrethe Maarbjerg, Håndarbejdets Fremme.

Skrivning:

Seminarielektor A. Borlev Nielsen.
Seminarielektor C. Clemens Hansen.
Direktoratets fagudvalg.
Seminarielektor Preben Jørgensen.
Direktoratets fagudvalg.
Seminarielektor Skjold Hansen.
Direktoratets fagudvalg.
Afdelingsleder Bent Rohde, Den grafiske Højskole.
Rektor, dr. techn. Frode Andersen.[1])
Afdelingsleder Mogens Jansen, Danmarks pædagogiske Institut.[1])

Endvidere blev der nedsat et *underudvalg vedrørende seminarielærernes pædagogiske uddannelse* med følgende medlemmer:
Seminarierektor Tage Kampmann.
Undervisningsinspektør Holger M. Nielsen.
Professor, dr. phil. Knud Schibsbye.
Professor, dr. phil. K. Grue-Sørensen, Københavns universitet.
Professor Bent Christiansen, Danmarks Lærerhøjskole.
Afdelingsleder, lektor C. A. Høeg Larsen, Danmarks Lærerhøjskole.
Afdelingsleder, lektor Finn Rasborg, Danmarks pædagogiske Institut.
Rektor Rikard Frederiksen, direktoratet for gymnasieskolerne og H. F.

Som sekretær for dette underudvalg har seminarielektor Karen Lund, undervisningsministeriet, direktoratet for folkeskolen og seminarierne, fungeret.

Følgende har haft foretræde for udvalget:
Seminarielektor O. Sloth, Hellerup seminarium.
Seminarielektor K. Bonde, Københavns Dag- og Aftenseminarium.
(Repræsentanter for seminariernes lærere i de pædagogiske fag).

Udvalget har modtaget henvendelser fra bl.a. følgende:

Odense Universitet.
Ministeriet for kulturelle anliggender.
Lærerstuderendes Landsråd.
Danske Studerendes Fællesråd.
Seminariernes Musiklærerforening.
Sammenslutningen af Seminariernes Husgerningslærere.
Foreningen af Dansklærere ved Seminarierne
Foreningen af Regne- og Matematiklærere ved Seminarierne.
Seminariernes Gymnastiklærerforening.
Foreningen af Seminariernes Håndarbejdslærerinder.

Henvendelserne er optaget i betænkningen som bilag 14—23.

Udvalget har afholdt ialt 22 møder, hvortil kommer en række underudvalgsmøder.

Det bemærkes, at udvalget i det følgende har valgt at anvende ordet »videreuddannelse« om den længere varende supplerende uddannelse, som de seminarielærere, der ikke umiddelbart kan anses for kvalificerede til at bestride læreruddannelsen efter loven af 1966, må have, medens man anvender ordet »efteruddannelse« som dækkende den løbende ajourføring, som enhver seminarielærer til stadighed vil have behov for. Udvalget er klar over, at der er tale om en ret grov definition, og at begreberne i adskillige tilfælde vil gribe ind i hinanden.

[1]) De pågældende har tillige stået til rådighed for de øvrige underudvalg som særlig sagkyndige for det fysisk-motoriske og psykologiske element i fagene.

KAPITEL 2.

Kravene til seminarielærernes faglige og pædagogiske uddannelse

I den i 1965 afgivne betænkning vedrørende læreruddannelsen (betænkning nr. 390) gøres der (side 31) rede for, at de stigende krav til den af seminarierne givne faglige cg pædagogiske uddannelse gør det påkrævet, at der skabes muligheder for en særlig uddannelse af seminarielærere, således at disse kan forene en høj faglig undervisning med en sådan forståelse af og indsigt i almene og specielle pædagogiske forhold, at undervisningen på seminarierne netop bestemmes af, at disse uddanaer lærere, fortrinsvis til folkeskolen.

I bemærkningerne til forslag til lov om uddannelse af lærere til folkeskolen anføres (på tilsvarende måde), at seminarielærerne må have de bedste faglige og pædagogiske kvalifikationer, som uddannelsessystemet til enhver tid giver mulighed for, og derudover et rimeligt kendskab til folkeskolen. Det sidstanførte er i undervisningsministerens forelæggelse af lovforslaget præciseret derhen, at seminarielærerne bør have kendskab til folkeskolen, enten fra praktisk undervisningsvirksomhed eller fra et pædagogisk studium, der særlig sigter på folkeskolen.

I undervisningsministeriets bekendtgørelse om uddannelse af lærere til folkeskolen af 19. juni 1969, der bygger på *Studieplansudvalgets betænkning af 3. januar 1969 om læreruddannelsen efter loven af 1966 (betænkning nr. 527),* gøres der udførligt rede for de krav, der stilles til gennemførelsen af undervisningen og dermed til seminarielærerne. I bekendtgørelsens § 14 anføres, at der i samtlige fag lægges vægt på, at de studerende får et almindeligt kendskab til fagets arbejdsmetode, terminologi og hjælpemidler, og på at de øves i at formulere problemstillinger og arbejde selvstændigt med sådanne, herunder i at koordinere deres viden fra forskellige fag. Endvidere anføres, at i fag, der tillige er fag i folkeskolen, drøftes det, hvordan undervisningen i faget i skolen kan fremme dennes almindelige formål, ligesom de studerende vejledes i faglig vurdering af undervisningsmidler for folkeskolen. Ifølge bekendtgørelsens § 17 skal lærerne i det enkelte fag vejlede de studerende fagligt ved forberedelse til praktik i faget, og i henhold til § 36 skal faglærerne vurdere det faglige og fagdidaktiske indhold af den plan i faget undervisningslære, som hver eksaminand skal aflevere ved eksamen.

De i bekendtgørelsens § 14 anførte krav af didaktisk-pædagogisk art præciseres nærmere i paragrafferne om de enkelte fag på følgende måde:

1. Kendskab til fagets didaktik: Dansk, kristendomskundskab, religionskundskab.
2. Indsigt i fagets didaktik: Dansk (liniefag), regning, matematik, historie, geografi, biologi, fysik-kemi, fremmedsprog.
3. Indsigt i fagets pædagogiske muligheder: Skrivning, formning, sang/musik (liniefag), legemsøvelser, håndarbejde, ernærings- og husholdningslære, træ- og metalsløjd.

Skal de opstillede faglige krav opfyldes, må seminarielæreren ikke alene være i besiddelse af en betydelig faglig viden, men tillige have tilegnet sig en sådan faglig indsigt, at han er i stand til selvstændigt at tilegne sig nyt stof og nye metoder og at vurdere disse nye elementer med kritisk sans og med forståelse for deres værdi i den faglige del af uddannelsen.

Lige så betydningsfuld som den faglige viden og indsigt er den pædagogiske. Selv om bekendtgørelsen stiller forskellige krav (jf. ovenfor), må alle seminarielærere have et grundigt kendskab til pædagogik og psykologi og en på

teoretiske studier og på praksis byggende indsigt i sit (sine) fags didaktiske problemer.

Herudover må seminarielæreren have et sådant, til stadighed ajourført, kendskab til folkeskolen og en sådan forståelse af dennes arbejde, at han (uden at virke som praktiklærer) har mulighed for på forsvarlig måde at drøfte, hvorledes undervisningen i et givet fag i skolen kan fremme dennes almindelige formål, og at vejlede i faglig vurdering af undervisningsmidler for folkeskolen. For seminarielærere i de fag, i hvis formål »indsigt i fagets pædagogiske muligheder« indgår, må der, såfremt de pågældende ikke har virket i børneskolen, ved tilrettelæggelsen af den pædagogiske uddannelse tages hensyn hertil.

Endelig må seminarielæreren have et grundigt kendskab til voksenundervisningens særlige problemer (f. eks. voksne studerendes intellektuelle præstationsevne, deres arbejdsvaner, indstilling o. 1.).

Som yderligere begrundelse for disse krav anføres, at adgangskravene til læreruddannelsen er blevet skærpet, idet alle studerende skal have bestået studentereksamen eller højere forberedelseseksamen.

Det er endvidere i lov og bekendtgørelse understreget, at de studerende skal vejledes til et selvstændigt og kritisk metodisk arbejde med fagene, hvilket bl. a. finder udtryk i, at en del af stoffet er henlagt til de studerendes selvstændige arbejde, ligesom de studerende er medansvarlige for planlægningen af undervisningen, såvel dens indhold som de anvendte metoder.

Disse forhold understreger læreruddannelsens karakter af højere uddannelse og skærper kravene til seminarielærernes faglige og pædagogiske uddannelse.

I. Krav til seminarielærernes faglige uddannelse.

A. Generelle krav.

Ud fra de ovenstående betragtninger ønsker udvalget at understrege, at seminarielærerne bør være i besiddelse af en høj faglig uddannelse. Uddannelsen ved universiteterne og kandidatstudierne ved Danmarks Lærerhøjskole må anses for at være de mest nærliggende muligheder for opfyldelsen af det stillede krav. Imidlertid rummer læreruddannelsen fag, hvori der ikke findes uddannelser ved disse læreanstalter. Der må derfor for disse fags vedkommende peges på andre eksisterende muligheder for uddannelser - eller etableres nye - der er formålstjenlige, og som med hensyn til det faglige niveau kan sammenlignes med de ovennævnte akademiske uddannelser.

Der kan således opstilles følgende muligheder for seminarielærernes uddannelse:

1. Universitetsuddannelse i faget eller
2. Kandidatuddannelse i faget fra Danmarks Lærerhøjskole eller
3. En uddannelse af tilsvarende kvalitet i fag, der ikke dækkes af de under 1. og 2. nævnte uddannelser.

ad 1. For den universitetsuddannede vil også et bifag i almindelighed kvalificere til undervisning, idet den videnskabelige metode og det faglige niveau, der er opnået i hovedfaget, i vid udstrækning vil kunne overføres på bifaget.

ad 2. De faglig-pædagogiske studier ved Danmarks Lærerhøjskole er primært oprettet med sigte på folkeskolen. Da studiet er normeret til 3 år, og da betingelserne for, at en seminarieuddannet lærer kan påbegynde studiet, bl. a. er mindst 2 års undervisningspraksis efter endt læreruddannelse og — i en række fag — kundskaber svarende til kravene ved seminarierne linieuddannelse i det pågældende fag, finder udvalget imidlertid, at denne uddannelse også er kvalificerende til seminarieundervisning.

Disse betragtninger gælder undervisningen i det fag, der er valgt til den pædagogiske kandidateksamen. Det omfang, hvori pædagogik og psykologi indgår i forskellige fag, kan ikke give kompetence til undervisning i pædagogik og psykologi ved seminarierne, men en cand. pæd. med faglig-pædagogisk eksamen vil kunne varetage undervisning i visse discipliner under de pædagogiske fag, f. eks. under undervisningslære og pædagogiske specialer. Kun cand. pæd.'er i pædagogik og i psykologi vil være kvalificerede til undervisning i pædagogik, henholdsvis psykologi. Et mindretal (Borlev Nielsen) mener principielt, at det ikke er godtgjort, at faglig-pædagogisk kandidateksamen sikrer den fornødne faglige baggrund for en virksomhed som seminarielærer. Hvis faglig-pædagogisk kandidateksamen anerkendes som kvalificerende, skønnes der ikke at være behov for formaliserede fagkrav.

ad 3. Det vil af nedenstående oversigt fremgå, hvilke fag der er tale om. Da der i disse fag ikke findes nogen uddannelse, der direkte

sigter på seminarielærergerningen, har udvalget opstillet retningslinier for eventuelle nye uddannelser (jfr. side 10-11).

Udvalget har ikke i studieplanerne fundet grundlag for at skelne mellem uddannelseskrav til varetagelse af undervisning i fællesfagene og grunduddannelsesfagene (dansk, regning, skrivning og kristendomskundskab, forrrning, sang/musik, legemsøvelser og håndarbejde) og de samme fag læst som liniefag, idet en gennemførelse af den for de fælles fag fast agte undervisning kræver et overblik over faget og dets muligheder, som forudsætter en omfattende og dybtgående indsigt.

B. Specielle krav.

Pædagogik	Mag. art. Cand. pæd. (pædagogik)
Psykologi	Mag. art. Cand. psyeh. Cand. pæd. (psykologi)
Undervisningslære	Cand. pæd.
Pædagogiske specialer	Cand. pæd.
Dansk	Cand. mag. Mag. art. Cand. pæd.
Regning	Cand. scient. Mag. scient. Cand. pæd.
Matematik	Cand. scient. Mag. scient. Cand. pæd.
Kristendomskundskab	Cand. mag. Cand. theol. Cand. pæd.
Religionskundskab	Cand. mag. Cand. theol. Cand. pæd.
Sang og musik	Cand. mag. Mag. art. Visse uddannelser ved Musikkonservatoriet Cand. pæd. (under forberedelse)
Legemsøvelser	Cand. mag, Cand. scient.
Samfundsfag	Cand. mag. (samf., hist.-samf., geo.-samf.) Cand. scient. pol.
Historie	Cand. mag. Mag. art. Cand. pæd.
Biologi	Cand. scient. Mag. scient. Cand. pæd.
Geografi	Cand. scient. Mag. scient. Cand. mag. Cand. pæd.
Engelsk, tysk og fransk	Cand. mag. Mag. art. Cand. pæd.
Latin	Cand. mag. Mag. art.
Fysik — kemi	Cand. scient. Mag. scient. Cand. pæd.
Ernærings- og husholdningslære	Cand. pæd. Nordisk husholdningskandidat (ernæringslinien)
Skrivning	Udvalget foreslår ny uddannelse oprettet, jfr. side 10-11.
Håndarbejde	Udvalget foreslår ny uddannelse oprettet, jfr. side 10-11.
Formning	Udvalget foreslår ny uddannelse oprettet, jfr. side 10-11.
Sløjd	Udvalget foreslår ny uddannelse oprettet, jfr. side 10-11.

Til enkeltheder i opstillingen bemærkes, at det ikke kan antages, at cand. pæd.'er i fysik kan undervise i kemi, ligesom cand. pæd.'er i kemi ikke kan undervise i fysik. Der vil muligvis på Danmarks Lærerhøjskole blive indrettet dækkende tillægseksaminer. Af cand. scient.'er, der skal undervise i begge de nævnte fag, kræves, at de har valgt kemi-fysiklinien eller taget de relevante tillægseksaminer.

Udvalget er opmærksomt på, at uddannel-

sen som mag. art. i almindelig og sammenlignende litteraturvidenskab (hvori sproglige discipliner ikke indgår) ikke er ganske dækkende med henblik på undervisning i dansk, og at de under legemsøvelser nævnte uddannelser har mangler med hensyn til undervisning i småbørnsgymnastik, i hvilken disciplin en supplerende uddannelse kan blive nødvendig. Endelig skal det til faget sang/musik bemærkes, at der med den anvendte formulering særlig er tænkt på musikpædagogisk eksamen, eventuelt i forbindelse med lærereksamen.

I oversigten er praktisk skolegerning ikke medtaget, da dette fag ikke skønnes at høre under udvalgets kommissorium.

Desuden er kursusfagene udeladt med den begrundelse, at kravene til lærerne i disse fag er så mangeartede, at det ikke er muligt at pege på en bestemt uddannelse, og at det enkelte seminarium her må have mulighed for selv at skønne over, hvorvidt det vil anvende nogle af seminariets lærerkræfter eller indkalde lærere udefra specielt til disse kurser.

For så vidt angår kursus i stemmebrug og mundtlig fremførelse skal udvalget dog bemærke, at den ved Københavns Universitet indrettede bifagseksamen i retorik samt den af Modersmålsselskabet givne uddannelse af lærere i talens æstetik må anses for fuldt kompetencegivende til undervisning i kursusfaget. Det er udvalget bekendt, at det fornødne antal kompetente lærere ikke findes i øjeblikket, og man har overvejet, om behovet kan dækkes ad anden vej. Man skal i denne forbindelse pege på, at såvel talepædagoger som lærere, der har uddannelse i specialpædagogik med logopædi, må have gode forudsætninger for at bestride undervisningen i stemmebrug, ligesom visse lærere i dansk og musik har forudsætninger for at varetage forskellige sider af kursusfaget. Det må derfor anses for rimeligt at iværksætte en kompetencegivende videreuddannelse af disse grupper.

Der er ikke med ovenstående oversigt tilstræbt fuldstændighed. Man har blot ønsket at eksemplificere det under de generelle krav tilsigtede niveau. Det tilføjes, at cand. phil.-graden, d.v.s. hovedfagseksamen under det filosofiske (humanistiske) fakultet, og cand. art.-graden, der kun kan opnås i forbindelse med afsluttet embedseksamen eller afgangseksamen fra visse læreanstalter, og som er identisk med bifagseksamen i de fag, der er anordnet som bifag, også bør give undervisningskompetence, jfr. for cand. art.-gradens vedkommende de under generelle krav anførte bemærkninger om bifagseksamen.

Udvalget ønsker således ikke at knytte undervisningskompetence udelukkende til de anførte eksempler, men finder, at der skal være mulighed for at vurdere, om der ad anden vej er opnået et tilsvarende uddannelsesniveau.

I fagene formning, sløjd, håndarbejde og skrivning har udvalget fundet det påkrævet at foreslå uddannelser oprettet og har derfor nedsat underudvalg til at udarbejde forslag derom, jfr. side 8-9.

Som begrundelse for dette skridt skal anføres, at de uddannelser, der i øjeblikket findes i disse fag, ikke i omfang eller niveau er tilstrækkelige som grundlag for seminarieundervisning. Generelt sigter disse uddannelser mod undervisning i folkeskolen og er således ikke i henseende til formål forskellige fra linieuddannelsen efter den nye lov. Man har dog på nogle områder forsøgt at etablere en overbygning på disse uddannelser, f. eks. i faget formning, hvori en række af kurser afsluttes med et 3-måneders kursus, der i praksis har været en seminarielæreruddannelse. I faget håndarbejde findes der - foruden faglærereksamen - på fagskoler uddannelser på højt niveau, men disse sigter mod at uddanne lærere til en specifik faglig undervisning, som ikke tager hensyn til folkeskolens særlige problematik.

De af underudvalgene udarbejdede forslag er optaget som bilag til betænkningen, jfr. bilag 1-6. Det er fælles for forslagene, at man går ud fra læreruddannelsens liniefagsniveau som den normale forudsætning. Derefter foreslås mindst 2 års praksis i folkeskolen som en betingelse for at kunne påbegynde den egentlige uddannelse, som dels omfatter en teoretisk og praktisk faglig del, dels en pædagogisk del.

Den pædagogiske del består for to af forslagenes vedkommende (skrivning og håndarbejde) af de pædagogisk-psykologiske discipliner i de faglig-pædagogiske kandidatstudier, enten i deres helhed eller i udvalg. Også de to øvrige udvalg (sløjd og formning) ønskede oprindelig at stille forslag herom med henblik på etablering af en egentlig faglig-pædagogisk kandidatuddannelse. Når dette ønske er frafaldet, skyldes det, at de to udvalg under arbejdet optog kontakt med Danmarks Lærerhøjskole, som imidlertid ikke kunne anbefale et sådant forslag, men i stedet pegede på det pædagogiske kandidatstudium. Underudvalget i sløjd har

valgt at følge denne anvisning, jfr. bilag 3. Underudvalget i formning har ikke kannet opnå enighed om et forslag. De tre seminarierepræsentanter og tegneinspektøren har afgivet flertalsforslag, jfr. bilag 4. Kunstakademiets repræsentant har afgivet mindretalsindstilling hertil, jfr. bilag 5, mens underudvalgets sjette medlem støttede forslaget om det pædagogiske kandidatstudium, jfr. sløjdudvalgets forslag.

Udvalget kan tilslutte sig, at forudsætningen for uddannelsen må være linieuddaanelse i faget (eller et tilsvarende niveau) efterfulgt af mindst 2 års undervisningspraksis i en eller anden skoleform. Der er desuden i udvalget enighed om, at videreuddannelsen bør omfatte en faglig og en pædagogisk del, og at det pædagogiske stof mindst skal svare til de psykologisk-pædagogiske discipliner i de faglig-pædagogiske studier ved Danmarks Lærerhøjskole.

Udvalget finder det ønskeligt, at der snarest i disse fag etableres uddannelser, der fører de fremtidige seminarielærere i fagene frem til det høje og nogenlunde ensartede niveau, man ønsker for seminarielærerkorpset som helhed. Man vil finde det sagligt mest forsvarligt, om det alment pædagogiske og det psykologisk-pædagogiske stof i uddannelserne i de 4 fag bliver af samme omfang, ligesom man skal pege på det ønskelige i en fælles fysiologisk baggrundsviden. For så vidt angår den faglige del af uddannelserne finder udvalget det rigtigst at overlade den nærmere fastlæggelse heraf til de uddannelsesinstitutioner, hvor uddannelserne etableres, i samarbejde med direktoratet og dettes fagråd. Endelig finder udvalget det ønskeligt, at uddannelserne i de 4 fag så vidt muligt kan gennemføres inden for højst 3 år.

Som det fremgår af foranstående, har udvalget ikke ønsket at tage stilling til, orn det er ønskeligt eller muligt at etablere egentlige kandidatstudier i disse fag, men har alene beskæftiget sig med, hvad der efter dets opfattelse vil være nødvendige og ønskelige bestanddele af en seminarielærers uddannelse for at kunne bestride seminarieundervisning i disse fag.

II. Seminarielærernes pædagogiske uddannelse.

Udvalget kan i princippet tilslutte sig det af det nedsatte underudvalg fremsatte forslag (bilag 6) til indholdet af en pædagogisk uddannelse af de fremtidige lærere ved seminarierne. Udvalgets flertal finder, at denne uddannelse for at opnå det tilsigtede resultat må være af 1 års varighed.

Man er samtidig opmærksom på det ønskelige i en tilnærmelse med hensyn til indhold og varighed mellem den pædagogiske uddannelse af seminarielærere og gymnasielærere af hensyn til overgangsmulighederne. Et mindretal (Pihl og Borlev Nielsen) finder dette forhold så afgørende, at de mener, at seminariepædagogikum bør være af samme varighed som gymnasiepædagogikum, der for tiden er på *Vi* år.

Der må i uddannelsestiden ydes kandidaterne fuld løn, ligesom uddannelsen bør indgå i de pågældendes anciennitet.

Et mindretal (Axel Neubert): I dette kapitel om de faglige og pædagogiske krav til seminariernes lærere er niveauet generelt angivet ved krav om enten

1. Universitetsuddannelse med en efterfølgende et-årig pædagogisk tillægsuddannelse, eller
2. Læreruddannelse med efterfølgende kandidatuddannelse ved Danmarks Lærerhøjskole.

Mindretallet erkender, at den foreslåede ligestilling af de to uddannelsesveje på en række områder kan dække de ændrede krav, som den nye læreruddannelseslov med tilhørende bekendtgørelse har medført. Desuden indrømmes det, at praktiske hensyn til seminariernes lærerbehov umuliggør en omgående gennemførelse af andre kvalifikationskrav end de i kapitlet anførte.

Alligevel ønsker mindretallet ud fra intentioner om at fremme en udvikling af læreruddannelsen mod en større grad af pædagogisk grunduddannelse at lægge et mere langsigtet perspektiv ind i fastsættelsen af kvalifikationskravene til seminariernes lærere. Mindretallet skal derfor som repræsentant for de studerende fastslå det som sit ideelle, langsigtede mål, at opslåede lærerstillinger ved seminarierne i den takt Danmarks Lærerhøjskoles forhåbentlig øgede kapacitet tillader det, besættes alene med lærere, der har pædagogisk kandidateksamen.

En sådan udvikling vil åbne for en fortsat udvikling af hele læreruddannelsen. Som eksempler herpå kan nævnes:

1. En uddannelsesvej som den foreslåede åbner for den mulighed, at en seminarielærer kan have et mindstemål af sine timer i øvel-

sesskolen, jfr. læreruddannelsesloven § 13. Derved opretholder han selv kontakten med folkeskolen, og han bliver i stand til i et samarbejde med de studerende, hvor hans funktion væsentligst bliver støttende og vejledende, at integrere uddannelsens pædagogiske og faglige elementer i og omkring praktikken.

Den revision af uddannelsen i retning af en egentlig pædagogisk grunduddannelse, som efter mindretallets opfattelse vil finde sted i årene fremover i form af strukturelle og indholdsmæssige ændringer i bekendtgørelsen og om nødvendigt i loven, vil med en uddannelsesvej som den foreslåede ikke blive hæmmet af lærernes uddannelse, hvilket vil være tilfældet med et overvejende universitetsuddannet lærerkorps.

3. En udvikling på noget længere sigt i retning af oprettelse af pædagogiske uddannelsescentre, som betjener alle, der uddannes til pædagogisk virksomhed, og som samler pædagogisk grunduddannelse, videreuddannelse og forskning i samme institution, nødvendiggør efter mindretallets opfattelse også en uddannelsesvej som den foreslåede.

Mindretallet ønsker at påpege, at en ligestilling af de to af flertallet foreslåede hovedadgangsveje til undervisningsvirksomhed på seminarierne ikke på langt sigt er anbefalelsesværdig, idet den vil medføre en sådan sammensætning af seminariernes lærerkorps, at den overvejende del heraf også i fremtiden vil være universitetsuddannet, hvilket vil være en hæmsko på udviklingen.

KAPITEL 3.

De nuværende seminarielærere

De tidligere love om uddannelse af lærere til folkeskolen indeholder kun få — og mindre præcise — bestemmelser om kravens til seminarielærernes kvalifikationer.

I loven af 15. april 1930 § 12 fastslås, at for at få ansættelse som lærer ved et seminarium (d.v.s. statsseminarium) skal den pågældende have bestået en prøve i pædagogik og undervisningsfærdighed, ved hvilken han skal godtgøre, at han har øvelse i undervisning såvel af voksne som af børn. I den samme lovs § 15, der omhandler godkendelse af private seminarier, anføres intet krav om godkendelse af lærerne.

Lov af 11. juni 1954 § 28 fastsætter følgende: »For at opnå fast ansættelse som lærer ved et statsseminarium, der forbereder til den fuldstændige lærereksamen, skal den pågældende foruden at have den i øvrigt fornødne kundskabsmæssige og pædagogiske uddannelse have bestået en prøve i pædagogik og undervisningsfærdighed, ved hvilken han skal godtgøre, at han har øvelse i undervisning såvel af voksne som af børn. De nærmere regler for denne prøve fastsættes af undervisningsministeren«. Hvad angår de private seminariers lærere, indeholder lovens § 32 en bestemmelse om, at forud for at der kan meddeles et privatseminarium ret til at afholde lærereksamen med samme rettigheder som statsseminarierne, skal bl. a. lærerkræfterne godkendes. Hertil kan føjes, at betænkningen vedrørende ændring af uddannelsen af lærere og lærerinder i folkeskolen (afgivet 1951) udtaler: »Kommissionen er enig om, at de private seminarier skal have den fulde frihed til selv at vælge deres lærere, og at en godkendelse af disse — for hvilke der ikke som ved statsseminarierne kræves pædagogisk prøve - i hvert enkelt tilfælde ville siride mod ideen ved private undervisningsanstalter overhovedet. — Derimod mener man ikke, at de private seminariers frihed trædes for nær, selvom lærerkorpsets kvalitet er et moment, der også må tages i betragtning ved spørgsmålet om godkendelsen, således at denne kan gøres afhængig af, at helt ulødige kræfter erstattes med andre.«

Den ovennævnte bestemmelse af kvalifikationskravene til seminarielærere, for hvilken baggrunden er det syn på folkeskolelæreruddannelsen, der har præget lovgivningen herom gennem det 19. og første halvdel af det 20. århundrede, har været bestemmende for læreransættelserne og dermed for den store uensartethed, der karakteriserer den nuværende seminarielærerstands faglige kvalifikationer, i den udstrækning disse er dokumenteret gennem offentlige eksaminer.

Med loven af 15. april 1930 blev folkeskolelæreruddannelsens varighed forøget fra 3 til 4 år, og samtidig indførtes - foruden fremmedsprog som obligatorisk fag - en speciallæsning, der skulle muliggøre en mere selvstændig arbejdsform *og* en mere interessebetonet læsning. Forlængelsen af uddannelsen var en følge af den øgede fagrække, men tilsigtede ikke tillige en almindelig højnelse af uddannelsens faglige niveau, og uanset den indførte speciallæsning medførte loven derfor ikke en øget anvendelse af specielt kvalificerede lærere, hvorfor en omfattende supplerende uddannelse ikke blev påkrævet.

En afgørende ændring af uddannelsen indførtes derimod med loven af 11. juni 1954, i henhold til hvilken der ikke alene oprettedes en særlig uddannelseslinie, som byggede på studentereksamen, men også indførtes en speciel linieundervisning. Den tidligere speciallæsning afløstes dermed af en stærkere fagligt betonet og til undervisning i folkeskolens ældste klasser direkte kvalificerende linieundervisning.

Denne lovs gennemførelse medførte betyde-

lig større krav til seminarielærernes faglige kvalifikationer, ikke mindst hvad netop undervisningen i liniefagene angik. Disse krav præciseredes ikke nærmere i loven eller ved andre bestemmelser, men gennem ansættelse af et større antal af universitetsuddannede lærere og af seminarieuddannede lærere med en eller anden form for specialuddannelse blev de øgede faglige krav til seminarielærerne dog delvis tilgodeset.

Det må tages i betragtning, at der har været brydninger i opfattelsen af, hvilke kvalifikationer en seminarielærer skulle have. Således har bl. a. den opfattelse gjort sig gældende, at en seminarielærer burde være seminarieuddannet og have virket i folkeskolen for at kunne opfylde det i undervisningsministeriets bekendtgørelse af 5. april 1955 § 19 stillede krav, at undervisningen skal være »vejledende med hensyn til stoffets praktisk-pædagogiske udformning i folkeskolen«. Af denne grund har en dokumenteret videreuddannelse ikke altid været anset for nødvendig, ligesom der findes eksempler på, at en seminarielærer har fået overdraget undervisning i andre fag end dem, han havde uddannelse i.

Det må ligeledes tages i betragtning, at den tidligere berørte indstilling over for folkeskolelæreruddannelsen og en hensyntagen til også gennem læreransættelserne at fastholde et særpræg for uddannelsesinstitutionen - i overensstemmelse med ideen om private uddannelsesinstitutioner - kan have influeret på læreransættelserne.

Endelig fandt gennemførelsen af 1954-loven sted netop i en periode, i hvilken lærermangelen i folkeskolen var særdeles følelig. Der oprettedes derfor flere nye seminarier, og de bestående udvidedes, hvorved behovet for seminarielærere øgedes. Samtidig var der en meget følelig mangel på universitetsuddannede lærere. Disse forhold har utvivlsomt i en årrække influeret på rekrutteringen af seminarielærere, således at de ansættende myndigheder ikke altid har stået så frit ved ansættelsen som ønskeligt, når hensyn til ansøgernes dokumenterede faglige kvalifikationer skulle afvejes over for hensynet til undervisningens gennemførelse.

Et stigende behov for supplerende uddannelse blev følgen heraf, og de mange fra seminarielærerside fremsatte ønsker om sådan undervisning gennem kurser i de sidste 10-15 år og den tilslutning, de afholdte kurser har haft, må tages som et udtryk for, at erkendelsen af nødvendigheden af yderligere uddannelse er udbredt.

Som anført i kapitel 2 må loven af 8. juni 1966 medføre, at der stilles større faglige krav til seminarielærerne end hidtil, hvilket også fremgår af folketingets behandling af lovforslaget, og udvalget har set det som sin opgave at præcisere disse krav så nøjagtigt som muligt.

Udvalget har foretaget undersøgelser af den nuværende seminarielærerstands uddannelse. Undersøgelserne bygger på oplysninger om dokumenteret uddannelse og tager således ikke hensyn til eventuel uddannelse ved selvstudium.

Undersøgelserne er baseret på de indsendte fag- og timefordelingsplaner for 1967-68 og 1968-69 samt på seminariernes indberetninger om deres lærerkorps for de omhandlede undervisningsår. Under hensyn til, at forskydningerne i lærerkorpsets sammensætning og timernes fordeling har været af ubetydeligt omfang, har man anset det for forsvarligt at basere undersøgelsen på 1967-68 og 1968-69 og afstået fra at foretage undersøgelser vedrørende undervisningsåret 1969-70.

På basis af de indsendte fag- og timeplaner for 1967-68 og direktoratets personalefortegnelse er der foretaget beregninger af fordelingen af den samlede timemasse på 1) akademisk uddannede lærere og 2) ikke-akademisk uddannede lærere. På grundlag heraf er nedenstående tabel I og II udarbejdet.

Undersøgelsen omfatter 10 fag, i hvilke der findes en akademisk uddannelse. Ikke medtaget er fagene fransk og latin, hvori der kun undervises ved få seminarier, og fagene legemsøvelser og sang/musik, i hvilke fag kun et begrænset antal seminarielærere har universitetsuddannelse, samt faget regning, da dette fag først med den nye læreruddannelse har fået et indhold, som forudsætter en akademisk uddannelse hos læreren.

Fagene formning, skrivning, håndarbejde, skolekøkken og sløjd er heller ikke medtaget i undersøgelsen, da en akademisk uddannelse ikke findes i disse.

De pædagogiske fag omfatter også psykologi samt pædagogiske specialer. De seminarier, som i henhold til bemyndigelsesloven har indført undervisning i pædagogiske specialer som liniefag, får i dette fag relativt mange lærere med »anden uddannelse«.

Timer i fri læsning samt i præparand- og HF-klasser er ikke medtaget, holddelte klassers

timer ved obligatorisk undervisning kun med timetallet for 1 hold.

Til gruppen »lærere med akademisk uddannelse« må bemærkes, at det ikke fremgår af oversigten, hvor mange undervisningstimer nogle af disse lærere læser i fag, i hvilke de ikke har akademisk uddannelse.

Gruppen »ikke-akademiske lærere« indeholder lærere med forskellige uddannelser: Lærereksamen suppleret med faglærereksamen og/eller årskursus og/eller kursus af anden art, eller lærereksamen alene.

TABEL I

A. Samlet antal undervisningstimer ved seminarierne i 1967—68. (i de anførte fag som »obligatorisk« fag og som liniefag).

Fag	Lærere		I alt	Procent	
	1.	2.	1 + 2	1.	2.
Pædagogiske fag	1048	1204	2252	46,53	53,46
Dansk	1088	964	2052	53,02	46,98
Kristendomskundskab	1173	6	1179	99,49	0,51
Historie	866	514	1380	62,75	37,25
Naturhistorie	602	615	1217	49,47	50,53
Geografi	613	401	1014	60,45	39,55
Naturlære	234	548	782	29,92	70,08
Engelsk	840	465	1305	64,37	35,63
Tysk	570	392	962	59,25	40,75
Matematik	377	478	855	44,09	55,91
I alt	7411	5587	12998	57,01	42,98

B. Antal undervisningstimer i de anførte fag som liniefag.

Fag	Faste lærere		Time-lærere		I alt		I alt	Procent	
	1.	2.	1.	2.	1.	2.	1 + 2	1.	2.
Pædagogiske fag	285	323	159	359	444	682	1126	39,43	60,57
Dansk	492	351	68	35	560	386	946	59,20	40,80
Kristendomskundskab	211		6		217		217	100,00	
Historie	432	271	55	21	487	292	779	62,52	37,48
Naturhistorie	258	287		15	258	302	560	46,07	53,93
Geografi	310	213	26		336	213	549	61,20	38,80
Naturlære	127	258	19		146	258	404	36,14	63,86
Engelsk	556	204	20	10	576	214	790	72,91	27,09
Tysk	379	229	40	9	419	238	657	63,77	36,23
Matematik	259	430	118	19	377	449	826	45,64	54,36
I alt	3309	2566	511	468	3820	3034	6854	55,73	44,27

1. Akademisk uddannelse. 2. Ikke-akademisk uddannelse.

Oversigten viser ret stor variation fra fag til fag. Således læses i faget kristendomskundskab næsten samtlige timer af universitetsuddannede lærere, medens flertallet af timerne i naturlære (fysik/kemi), i hvilket fag mangelen på universitetsuddannede lærere har været mest følelig, læses af den anden lærergruppe.

De omhandlede timer er desuden fordelt på seminarier, som nedenstående tabel II viser. Af tabellen fremgår det, at der er betydelige udsving i det antal timer, der læses af de 2 lærerkategorier. Foruden de hertil på side 14 anførte grunde skyldes dette, at de akademisk uddannede lærere fortrinsvis søger til hoved-

TABEL II

Samlet antal timer i de 10 fag pr. seminarium i undervisningsåret 1967–68.

Seminarium	Obligatorisk undervisning				Obligatorisk undervisning pct.		Linieundervisning				Linie-undervisning pct.		I alt		I alt pct.	
	Faste lærere		Time-lærere				Faste lærere		Time-lærere							
	1.	2.	1.	2.	1.	2.	1	2.	1.	2.	1.	2.	1.	2.	1.	2.
Blågård	192	20	15	4	89,61	10,39	251	68	104	41	76,51	23,49	562	133	80,86	19,14
Emdrupborg	205	37	9	52	70,63	29,37	106	34	33	43	64,35	35,65	353	166	68,02	31,98
Esbjerg	109	102	9	3	52,91	47,09	82	70	–	3	52,90	47,10	200	178	52,91	47,08
Frederiksberg	113	34	22	5	77,59	22,41	97	30	38	8	78,03	21,97	270	77	77,81	22,19
Gedved	65	61	18	16	51,88	48,13	89	76	5	–	55,29	44,71	177	153	53,64	46,36
Haderslev	131	11	–	–	92,25	7,75	177	19	–	4	88,50	11,50	308	34	90,06	9,94
Haslev	74	71	27	28	50,50	49,50	131	115	12	27	50,17	49,83	244	241	50,31	49,69
Hellerup	165	29	4	–	85,35	14,65	260	30	36	31	82,91	17,09	465	90	83,78	16,22
Herning	98	133	–	8	41,00	59,00	35	180	–	5	15,91	84,09	133	327	28,91	71,08
Hjørring	47	141	33	12	34,33	65,67	54	185	–	5	22,13	77,87	134	343	28,09	71,91
Holbæk	216	120	–	12	62,07	37,93	192	86	6	–	69,72	30,28	414	227	64,59	35,41
Jelling	129	34	8	6	77,40	22,60	66	48	–	–	57,89	42,11	203	88	69,76	30,24
Jonstrup	138	10	3	–	93,38	6,62	138	–	5	–	100,00	–	284	10	96,60	3,40
Kolding	41	83	22	–	43,15	56,85	58	179	–	–	24,47	75,53	121	262	31,59	68,41
Københavns dag- og aften	134	165	22	59	41,05	58,95	132	237	92	115	38,89	61,11	380	576	39,75	60,25
Th. Lang	98	61	4	–	62,58	37,42	44	51	–	14	53,21	46,79	146	126	53,68	46,32
Marselisborg	46	101	26	10	39,34	60,66	99	100	30	40	47,96	52,04	201	251	44,47	55,53
Nr. Nissum	150	191	–	–	43,99	56,01	78	131	–	–	37,32	62,68	228	322	41,45	58,55
Odense	127	23	4	–	85,06	14,94	201	4	–	30	85,53	14,47	332	57	85,35	14,65
Ranum	100	120	13	9	46,69	53,31	159	123	–	–	56,38	43,62	272	252	51,91	48,09
Ribe	118	43	6	–	74,25	25,75	66	64	2	13	46,90	53,10	192	120	61,54	38,46
Silkeborg	61	159	22	3	33,88	66,12	39	178	–	19	16,53	83,47	122	359	25,36	74,64
Skive	55	125	10	5	30,77	66,67	61	103	17	26	37,68	62,32	143	259	35,57	64,43
Skårup	94	66	–	–	58,75	41,25	34	60	–	–	47,37	52,63	148	126	54,01	45,99
Tønder	52	80	6	–	42,03	57,97	45	42	–	3	50,00	50,00	103	125	45,18	54,82
Vordingborg	146	88	8	4	62,60	37,40	99	76	24	14	57,75	42,25	277	182	60,35	39,65
N. Zahles	85	9	74	4	92,44	7,56	150	–	100	8	96,90	3,10	409	21	95,12	4,88
Ålborg	148	58	–	14	67,27	32,73	178	186	–	6	48,11	51,89	326	264	55,25	44,75
Århus	98	104	26	16	50,82	49,18	133	85	7	13	58,82	41,18	264	218	54,77	45,23

1. Akademisk uddannelse. 2. Anden uddannelse.

stads- og de øvrige store byområder, hvor seminarierne ofte har en stor frekvens af såvel fast ansatte som timelønnede akademiske lærere, medens de udprægede landseminarier vil have store vanskeligheder i begge henseender.

Man har endvidere undersøgt de heltidsansatte ikke-akademisk uddannede læreres uddannelse. Resultatet af undersøgelsen, der er baseret på oplysninger vedrørende undervisningsåret 1968-69, fremgår af tabel III

Man har endvidere undersøgt de heltidsansatte akademisk uddannede seminarielæreres forhold. Resultatet fremgår af *tabe.* IV.

Endelig er der foretaget en undersøgelse af de heltidsansatte seminarielæreres fordeling på uddannelse og aldersgruppe. Resultatet fremgår af tabel V. Det bemærkes for så vidt angår kolonnen under lærereksamen + årskursus, at der heri er medtaget lærere i formning, i hvilket fag der ikke hidtil har eksisteret yderligere videreuddannelsesmuligheder end årskursus.

Udvalget må ved at sammenholde oplysningerne om seminarielærernes uddannelse med de faglige krav, som må stilles til varetagelse af læreruddannelsen efter loven af 8. juni 1966 (jfr. kapitel 2) konstatere, at en væsentlig del

TABEL III

Ikke-akademisk uddannede seminarielæreres uddannelse i undervisningsåret 1968–69)*

Seminarium	Antal	Lærer-ex. + faglærer-eks.	Lærer-eks. + årskursus	Lærer-eks.	Andre
Blågård	4		2	2	1
Emdrupborg	5	1	2	2	
Esbjerg	8	4	1	3	
Frederiksberg	5	2	1	2	1
Gedved	10	7		3	
Haderslev	3	1		2	
Haslev	15	10	2	3	
Hellerup	5	3	1	1	2
Herning	16	7	5	4	
Hjørring	20	9	7	2	2
Holbæk	12	4	2	5	1
Jelling	8	5	2	1	
Jonstrup	1	1			
Kolding	11	4	5	2	
Københavns dag- og aften	17	7	2	8	
Th. Lang	8	2	1	5	
Marselisborg	15	9	4	2	
Nr. Nissum	17	6	8	3	
Odense	3		1	2	
Ranum	14	7	5	2	
Ribe	7	3		4	
Silkeborg	21	9	7	4	1
Skive	15	5	3	7	
Skårup	7	4	2	1	
Tønder	8	3	4	1	
Vordingborg	16	7	6	2	1
N. Zahles	3	2		1	
Ålborg	11	5	4	2	
Århus	6	3		3	
I alt	295	130	77	79	9

*) I tabellen er lærerne medregnet med det antal fag, i hvilket de underviser.

TABEL IV

Akademisk uddannede seminarielærere i undervisningsåret 1968-69.

Uddannelse					Undervisningsvirksomhed ved seminarierne		
					Cand. mag. / Cand. scient.		
Skoleembedseksamen Cand. mag. eller Cand. scient.	Mag. art. Mag. scient	Cand. theol.	Cand. psych.	Andre (Cand. jur. – polit. – polyt. – pharm.)	Underviser kun i hovedfag	Underviser også i bifag	Underviser i andre fag, end uddannelsen omfatter
190	23	51	31	11	76	102	55

af seminarielærerkorpset ikke i øjeblikket har mulighed for at honorere de faglige krav, som undervisningen efter denne lov vil stille. Det kan derfor fastslås som absolut påkrævet, at der snarest træffes foranstaltninger til en suppierende uddannelse for fungerende seminarielærere, og at denne uddannelse bliver af et sådant omfang, at en gennemførelse af 1966-lovens intentioner muliggøres,

TABEL V

Seminariernes lærere: Alders- og uddannelsesfordeling i undervisningsåret 1968–69.

Fødselsår	Cand. mag. (scient.)	Cand. theol.	Lærereksamen + cand. psych.	Mag. art. (scient.)	Cand. polyt.	Cand. [1]) jur. [2]) polit. [3]) pharm.	Lærereksamen + faglærereks. + årskursus	Lærereksamen + faglærereks.	Lærereksamen + årskursus	Lærereksamen + musikkons.	Lærereksamen + anden suppl. uddannelse	Lærereksamen	Kunst-akademiet	Småbørns-lærerinde-eksamen	Husholdnings-lærerinde-eksamen	Musikere, konservatorie-uddannede	Faglærer-eksamen	Diverse
–1899	2								1									
1900–1904	2	2		1				4	1									
1905–1909	22	7	2	1			7	10	9	6		6				4		
1910–1914	26	3	2	4		1[1])	9	10	11	7	1	10	1		1	3		1
1915–1919	22	9	9	7		1[1]), 1[2])	13	22	27	6	4	6	1			5	1	
1920–1924	29	4	7	2	1	1[1])	25	19	31	17	2	10				5		1
1925–1929	34	13	5	1	2		24	18	31	10	1	9		1		4	1	2
1930–1934	28	7	4	2	3	1[3])	17	22	20	9	2	8		1	2	3	1	
1935–1939	19	6	2	2			7	12	10	5	3	3		1		1		
1940–1944	6			1					2	1		2				1	1	
I alt	190	51	31	21	6	5	102	117	143	61	13	54	2	3	3	26	4	4

KAPITEL 4.

Supplerende uddannelse for nuværende seminarielærere

I kapitel 2 er omtalt de generelle og specielle faglige krav, der efter loven af 1966 må stilles til seminarielærere. I de fleste fag er der sigtet mod en universitetsuddannelse eller en pædagogisk kandidatuddannelse på Danmarks Lærerhøjskole.

Af kapitel 3 fremgår det, at langtfra alle seminarielærere opfylder disse krav. Kapitlet konkluderer i en påvisning af et stærkt behov for en supplerende faglig uddannelse af det eksisterende seminarielærerkorps.

Denne supplerende uddannelse har alene som mål i så vid udstrækning som muligt at overvinde afstanden mellem den faktisk foreliggende uddannelse hos den enkelte seminarielærer (eller hos en gruppe af lærere) og de opstillede krav.

Ved gennemførelse af et uddannelsesprogram må der foretages en inddeling dels efter foreliggende uddannelse dels efter fag.

Med hensyn til uddannelse er der i kapitel 3, tabel V foretaget en inddeling i tre hovedgrupper: Lærere med faglærereksamen, lærere med årskursus og lærere uden nogen dokumenteret videreuddannelse.

Faglærereksamen har, som det fremgår af materialet, spillet en stor rolle for lærere, der ønskede at kvalificere sig til en seminarielærergerning. Denne uddannelse kan ikke kvalificere til seminarieundervisning efter den nye lov og er heller ikke oprettet med seminarieundervisning som formål. Uanset at dens værdi er yderst forskellig fra fag til fag, må det være muligt inden for hvert fagområde at angive, hvilken yderligere indsigt og viden seminarielærerne skal tilegne sig for med faglærereksamen som udgangspunkt at videreuddanne sig til undervisningen under den nye lov.

En del lærere har årskursus som fagligt grundlag. Årskursernes indhold har været varierende, således at årskursus i et givet fag ikke som faglærereksamen i faget kan betragtes som en relativt fast størrelse. Det må dog være forsvarligt at betragte denne gruppe under ét og opstille et kursusprogram for den.

Nogle seminarielærere har ingen dokumenteret videreuddannelse. Af de fra seminarierne modtagne oplysninger fremgår det, at en del samtidig med deres undervisning har uddannet sig ved selvstudium eller ved kortere kurser i ind- og udland. Disse lærere har således uddannet sig forskelligt, men udgør i henseende til formel uddannelse en samlet gruppe.

Et ledende synspunkt ved planlægningen af videreuddannelsen er således disse gruppers behov. Da der inden for gruppen vil være store individuelle forskelle, vil målet være at opstille kursusprogrammer, der i deres fulde udstrækning imødekommer gruppens behov, men som er indrettet således, at de, der i forvejen har kvalifikationer i en eller flere discipliner, får lejlighed til at dokumentere disse, og derefter ikke nødvendigvis behøver at gennemgå hele kursusprogrammet. Ved opstillingen af programmerne må det endvidere erindres, at det drejer sig om erfarne lærere, der gennem deres virksomhed har skabt et grundlag og er motiverede for videreuddannelse.

Behovet for faglig videreuddannelse vil variere stærkt fra fag til fag. I kristendomskundskab/religionskundskab f. eks. er der et lærerkorps med en faglig uddannelse, der opfylder de i kapitel 2 nævnte krav, således at en videreuddannelse i egentlig forstand ikke er nødvendig. Inden for en række fag er kun en del af lærerkorpset i besiddelse af en tilstrækkelig uddannelse. I nogle fag er der ingen uddannelse, der i sig selv kan kvalificere til seminarieundervisning, hvorfor udvalget har foranlediget forslag til nye uddannelser i disse (se kapitel 2). Endelig er der fag, der med den nye lov skifter indhold, således at en hel lærergruppe

får et ensartet videreuddannelsesbehov, f. eks. faget regning og grunduddannelsesfåget legemsøvelser.

Med hensyn til fremgangsmåden ved gennemførelsen af denne videreuddannelsesvirksomhed, skal udvalget fremsætte følgende betragtninger, idet den nærmere udformning må foretages af ministeriet.

Den første fase i arbejdet må være en kortlægning af behovet. Denne tænkes foretaget af fagrådene, der af direktoratet får udleveret materiale til belysning af seminarielærernes uddannelse i det pågældende fag. Fagrådene indstiller, hvilke kursusprogrammer der skal stilles op for forskellige grupper, og udtaler sig desuden om kursernes form.

Den næste fase er koordinering af programmerne, for hvilken ministeriet er ansvarligt. Den endelige udformning af programmerne bør foretages af den læreanstalt, der skal gennemføre det enkelte kursus. Ved gennemførelsen af kursusvirksomheden forudsættes således et praktisk samarbejde mellem ministeriet og læreanstalterne.

Efter godkendelse af kursusprogrammerne bekendtgør ministeriet disse og indkalder ansøgninger fra alle de seminarielærere, der ønsker videreuddannelse. Efter gennemgang af ansøgningerne, der indsendes gennem seminarierektorerne, fastlægger ministeriet en ordning, der gør det muligt at afvikle videreuddannelsen uden væsentlige ulemper for seminariernes undervisning. Ministeriet tilkendegiver læreanstalterne, hvor mange ansøgere der fra hvert seminarium kan optages på de enkelte kursus pr. år.

Den egentlige optagelse, herunder placering af den enkelte ansøger efter dennes faglige forudsætninger, foretages af den pågældende læreanstalt, der herefter indsender meddelelse om de optagne deltagere til ministeriel, med henblik på bevilling af tjenestefrihed.

Ved at inddrage fagrådene og læreanstalterne i dette arbejde sikrer man sig den nødvendige sagkundskab til den mest hensigtsmæssige planlægning af kurserne. Som ovenfor omtalt bør disse lægges så fleksibelt til rette, at deltagere, der kan dokumentere tilstrækkelige kvalifikationer i en eller flere discipliner, kan nøjes med at følge en eller flere dele af et kursus. Det forudsættes desuden, at kurserne afsluttes med prøve eller anden form for bedømmelse fra læreanstaltens side efter nærmere angivne retningslinier. Under planlægningen bør det overvejes, om videreuddannelsen kan indgå som en del af en anerkendt uddannelse, f. eks. cand. pæd.-uddannelsen. En sådan mulighed vil formentlig især yngre lærere være interesserede i.

Udvalget skal med hensyn til kursernes form nævne følgende muligheder:

a. Specielt tilrettelagte kurser ved Danmarks Lærerhøjskole med elementer af cand.pæd.-uddannelsen: 1 (-2) år.*)
b. Specielt tilrettelagte kurser ved universiteterne med elementer af cand. mag./cand. scient.-uddannelsen: 1 (-2) år.*)
c. Kursus + fjernstudier + kursus gennem 2 (-3) år; fortrinsvis ved Danmarks Lærerhøjskole med elementer af cand. pæd.-uddannelsen.*)
d. Studium ved Danmarks Lærerhøjskole til cand. pæd.-uddannelse, eventuelt *Vz* — \ år ved Danmarks Lærerhøjskole. - 1 år selvstudium - ½ - 1 år ved Danmarks Lærerhøjskole.
e. Studium i udlandet (ved universiteter), især for fremmedsprogslærere.

I en række fag må det være muligt at etablere videreuddannelsen eller en del af denne som et fjernkursus, der tilrettelægges af kursuslederen under hensyntagen til den enkelte deltagers forudsætninger. Som forberedelse til et sådant kursus udarbejdes der en detaljeret beskrivelse af de kundskaber og færdigheder, den pågældende skal tilegne sig, samt en række udvalgte prøveeksempler til yderligere illustration af målene. Under kursus står deltageren i stadig kontakt med kursuslæreren, der besvarer spørgsmål og gennemgår prøveeksemplerne. Der afholdes møde med kursuslæreren med regelmæssige mellemrum. Den samme kursusform er også anvendelig over for flere deltagere med stort set samme forudsætninger.

Gennemførelsen af denne videreuddannelsesvirksomhed vil kræve temmelig store bevillinger. Udgifterne vil fordele sig på to hovedområder: Vikargodtgørelse for lærere, der er på kursus, hvortil kommer eventuel godtgørelse for dobbelt husførelse, samt vederlag for planlægning og gennemførelse af kurserne. Af læreanstalter, der kan komme på tale som uddannelssesteder, er der i første række tænkt på

*) Udvalget er opmærksomt på de problemer, der er forbundet med at udskille dele af uddannelsen ved Danmarks Lærerhøjskole og universiteterne.

Danmarks Lærerhøjskole, hvis medvirken forudsætter øgede ressourcer i form af lærerkræfter og lokaler, idet Danmarks Lærerhøjskole tillige vil blive inddraget i seminarielærernes efteruddannelse (jfr. nedenfor). Også andre læreanstalter, herunder universiteterne, vil kunne inddrages i arbejdet. Der henvises her til det af Odense Universitets humanistiske fakultet indsendte forslag om et efteruddannelsesinstitut, jfr. bilag 14.

Foruden det økonomiske problem skal udvalget pege på de praktiske vanskeligheder, der er forbundet med den påtænkte videreuddannelse. Da det af økonomiske grunde ikke vil være muligt på én gang at videreuddanne alle lærere, der har behov derfor, og da seminarierne undervisning ejheller kan afbrydes, må der i de fleste fag arrangeres flere kurser med samme indhold. Dette vil skabe problemer for de læreanstalter, der er involverede i arbejdet, og for seminarierne vil der opstå vanskeligheder i forbindelse med undervisningens gennemførelse, medmindre der kan skaffes et tilstrækkeligt stort antal kvalificerede vikarer. Man kunne foruden traditionelle vikarordninger tænke sig flere ordninger etableret i forbindelse med bestridelsen af undervisningen, »flyvende« vikarkorps eller midlertidig koncentration af liniefag på bestemte seminarier, medens de øvrige seminariers lærere er under videreuddannelse. Under hensyn til de praktiske gener, der kan blive følgen af et omfattende videreuddannelsesprograms afvikling på et kort åremål, bør såvel seminariernes lærere som studerende inddrages i planlægningen, f. eks. via de enkelte seminariers fællesudvalg.

Udvalget mener ikke at kunne tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt det kan pålægges en seminarielærer at deltage i et videreuddannelseskursus som en egentlig tjenestepligt, men man skal i denne forbindelse pege på, at i særdeleshed bestemmelsen i læreruddannelseslovens § 6, stk. 5, om godkendelse af de enkelte liniefag og pædagogiske specialer på et seminarium vil rejse spørgsmålet om de pågældende læreres kvalifikationer og dermed tillige må antages at kunne berøre muligheden for en lærers beskæftigelse ved et seminarium.

Den samme situation vil kunne opstå, hvor en lærer modtager tilbuddet om videreuddannelse, men ved prøve eller på anden måde dokumenterer, at den pågældende ikke har nået det krævede niveau.

KAPITEL 5.

Efteruddannelse af seminarielærere

Der er i samfundet som helhed en voksende forståelse af, at enhver uddannelse forældes i den forstand, at den virksomhed, den sigter imod, hurtigt forandres. På adskillige områder har man indset, at omskoling eller efteruddannelse i et vist omfang bliver nødvendiggjort af udviklingen, fortrinsvis ved produktions- eller anden arbejdsomlægning. Også inden for undervisningsfeltet har man i forbindelse med skiftende love indset nødvendigheden af omskoling og efteruddannelse af underviserne.

Imidlertid har udviklingen inden for undervisnings- og forskningsfeltet i de senere år vist sig at foregå i et stedse hurtigere tempo, enhver ændring i de grundlæggende skoleuddannelser har medført større krav også til underviserne i alle højereliggende uddannelser, og efteruddannelsesbehovet og -kravet er øget dermed. De stedfundne ændringer af lovgivningen og undervisningen for folkeskolen har således ikke blot medført øget efteruddannelsesbehov hos folkeskolens lærere, men har tillige med ændringerne i læreruddannelseslovene øget kravene til seminariernes lærere.

Et kendetegn for udviklingen inden for alle uddannelsesområderne har været et voksende krav om specialisering. Det oprindelige krav om en alsidig uddannelse også for seminariernes lærere er nu afløst af et krav om langt mere dybtgående indsigt og viden inden for et enkelt eller nogle få fag for hver seminarielærers vedkommende. Det er naturligt i denne forbindelse at nævne den udvikling, forskningen inden for det enkelte fagområde medfører. Nye forskningsmetoder, nye synspunkter og resultater fører til omvurderinger inden for alle fagområder. Ingen nok så godt uddannet lærer vil nu eller i fremtiden kunne nøjes med det fond af kundskaber, han besad ved afslutningen af sin uddannelse, men må til stadighed følge med i sit fags udvikling. Denne har ikke alene betydning for undervisningens konkrete indhold, men for hele dens anlæg og sigte, ligesom det enkelte fag påvirkes af udviklingen inden for åndslivet som helhed og af samfundsudviklingen. Med den voksende specialisering vokser også kravet om kommunikation inden for det enkelte fag og mellem de forskellige fag; en betingelse herfor er kendskab til det sprog, der anvendes, og også dette udvikler sig og forandres fra år til år.

Hertil kommer, at der fra den pædagogiske og psykologiske forskning meddeles resultater, der får betydning for den praktiske tilrettelæggelse af undervisningen også i andre fag. Nye målsætninger inden for undervisningen kan gennemføres på flere måder, men for at skaffe lærerne så gode midler i hænde som muligt til løsningen af deres arbejdsopgaver er det en nødvendighed, at de til stadighed orienteres om nye metoder og hjælpemidler.

Også under en rolig udvikling vil enhver lærer trænge til regelmæssig genopfriskning af sine kundskaber, sine arbejds- og undervisningsmetoder, ligesom motivering til beskæftigelse med nye områder og muligheder for udveksling af synspunkter med kolleger (såvel inden for samme fag som udenfor) er af væsentlig betydning.

Det anførte gælder for enhver lærer, uanset den uddannelsesform han har med at gøre. Desuden gælder det generelt, at jo bedre uddannelse en lærer fra begyndelsen har, des større mulighed har han for at holde sig å jour med udviklingen, ved selvstudium og gennem deltagelse i kurser. En god uddannelse gør således ikke efteruddannelse overflødig, men er en af de nødvendige betingelser for dens gennemførelse.

En række forhold gør sig specielt gældende for seminarielærere.

Det forhold, at seminarielærerne ikke blot

skal meddele en faglig undervisning, men tillige må sigte mod uddannelse af lærere, medfører, at der ikke blot stilles krav til deres egentlige uddannelse, fagligt og pædagogisk, men også krav om, at de skal holde sig på højde både med udviklingen inden for deres fag, med udviklingen inden for den pædagogiske forskning i almindelighed og med den pædagogiske udvikling i folkeskolen i særdeleshed for at kunne give de studerende en relevant uddannelse.

Den danske læreruddannelse er karakteriseret ved en kraftig institutionsmæssig spredning til forskel fra f. eks. universitetsuddannelsen. Gennem læreruddannelsesloven af 1966 har man forsøgt at sikre en niveaumæssig enhed såvel for kravene i de forskellige fag som for de forskellige institutioner. Til gennemførelse af dette sigte er det nødvendigt, at seminarielærerne får mulighed for at mødes og udveksle synspunkter. Dette behov vil være særlig udtalt for lærere ved de seminarier, der har en isoleret beliggenhed og relativt lange afstande til andre seminarier. En uheldig tendens til faglig isolation vil formentlig bedst kunne modarbejdes gennem en intensiv efteruddannelsesvirksomhed. Det er udvalgets opfattelse, at samfundet har pligt til at sikre seminarielærerne denne mulighed.

Hovedindholdet af efteruddannelsen skal oftest inden for et fag imødekomme et fælles behov for fagets lærere, men der vil også være tale om behov fælles for mindre grupper og om individuelle behov. Også fælles behov for seminarielærere, øvelsesskolelærere og lærere fra andre uddannelsesområder vil kunne forekomme. For eksempel praktiseres der allerede nu et samarbejde i nogle af de faglige foreninger mellem seminarie- og gymnasielærere samt i nogle tilfælde folkeskolelærere med henblik på planlægning og gennemførelse af kurser.

Udvalget har ikke set det som sin opgave at komme ind på behovene i de enkelte fag. Det vil her som for videreuddannelsens vedkommende være fagråd og læreanstalter, der i samarbejde fastlægger behovet og bestemmer de enkelte kursers indhold.

Der vil som regel i begyndelsen blive tale om kortere kurser, og nogle læreanstalter har allerede nu gode erfaringer med kortere kurser, suppleret med fjernstudium. I visse tilfælde vil et bestemt emne måske kunne behandles udelukkende ved fjernkursus. Forudsætningen for disse kursusformer vil normalt være deltagelse af en gruppe lærere, men der skulle intet være til hinder for, at der kan tilrettelægges et efteruddannelseskursus på en læreanstalt eller et fjernkursus for en enkelt lærer.

Udvalget regner også her med et samarbejde mellem fagråd og læreanstalter, som vil være de samme, som er nævnt i forbindelse med videreuddannelsen. Der er grund til specielt at nævne de planer, der er udarbejdet af den humanistiske faggruppe ved Odense Universitet om et efteruddannelsesinstitut (bilag 14). Der sigtes ganske vist her især imod universitetsuddannede læreres behov, men det er forudset, at der kan arrangeres efteruddannelseskurser for specielle lærergrupper, f. eks. seminarielærere. Udvalget skal endvidere pege på, at der ofte ved udenlandske universiteter og andre institutioner tilbydes kurser, der kan have interesse og betydning også for danske seminarielæreres efteruddannelse.

Ud over den faglige efteruddannelse vil der for de fleste seminarielærere uanset fag eksistere et fælles behov for pædagogisk efteruddannelse under hensyn til de resultater, den nyere pædagogisk-psykologiske forskning har nået, og som har været af betydning for udformningen af kravene i den nye læreruddannelse, samt under hensyn til de ændrede krav af fagdidaktisk art, der stilles til den nye læreruddannelse. Der vil ligeledes eksistere et fælles behov for uddannelse i voksenpædagogik.

Kursernes tidsmæssige placering vil blandt andet være afhængig af, om der kan findes fælles undervisningsfrie perioder. Der må dog sikres mulighed for, at der kan bevilges hel eller delvis tjenestefrihed, når denne skønnes nødvendig for gennemførelse af et kursus.

KAPITEL 6.

De økonomiske konsekvenser af udvalgets forslag

Udvalget har anstillet visse overvejelser over de økonomiske konsekvenser af de fremsatte forslag, idet det betones, at beregningsgrundlaget som følge af en række til deis ukendte faktorer er så usikkert, at det ikke vil være muligt at angive eksakte talstørrelser for de enkelte udgiftsområder. De i det følgende forekommende beløb må derfor betragtes som rammer, som udgifterne til de forskellige videre- og efteruddannelsesformer vil bevæge sig indenfor.

Til grund for de foretagne undersøgelser ligger en hovedsondring mellem videreuddannelse og efteruddannelse. Videreuddannelsen af det nuværende seminarielærerkorps vil være en tidsbegrænset foreteelse, der vil være forbundet med temmelig store udgifter. Den løbende efteruddannelse eller ajourføring af samtlige nuværende og fremtidige seminarielæreres uddannelse vil være en permanent foreteelse. Der findes allerede en årlig bevilling på ca. 300.000 kr. til efteruddannelse af seminariel33rere; denne må imidlertid justeres i takt med udviklingen i den faglige og pædagogiske forskning. Endelig vil den pædagogiske uddannelse af kommende seminarielærere kræve årlige bevillinger.

Af det foregående og af de i kapitel 3 opstillede tabeller og undersøgelser fremgår det, dels at en meget stor del af det nuværende lærerkorps vil have behov for en egentlig videreuddannelse, dels at varigheden heraf på grund af lærernes meget forskellige uddannelsesmæssige forudsætninger vil være variabel. Af seminariernes faste lærere må 500-600 skønnes at skulle gennemgå en egentlig videreuddannelse for at opfylde den nye læreruddannelses krav, og uddannelsestiden vil formentlig svinge mellem 1 og 2 år. Hertil kommer, at der må kunne træffes særlige ordninger for så vidt angår en del seminarielærere, der formentlig vil foretrække en egentlig højere uddannelse, ved universitet eller Danmarks Lærerhøjskole, og disse studiers varighed er langt større end den planlagte videreuddannelse. Det vil ikke være muligt at afklare, hvor meget af uddannelsestiden der vil kunne afvikles som selvstudium eller fjernkursus med hel eller delvis, lønnet eller ulønnet tjenestefrihed, før egentlige uddannelsesprogrammer foreligger, men antager man, at den gennemsnitlige videreuddannelsestid vil blive *XVi* år, hvoraf *Vi* år afvikles som selvstudium eller fjernkursus, medens 1 år må tilbringes på egentligt kursus med tjenestefrihed, må det skønnes, at alene udgifterne til bestridelse af de pågældendes undervisningstimer ved vikarer eller fagkolleger vil komme til at ligge inden for intervallet 20.000.000-30.000.000 kr. Hertil kan eventuelt komme diæter, dækning af rejseudgifter og godtgørelse for dobbelt husførelse, som imidlertid ikke på forhånd kan opgøres. Herudover vil der komme udgifter til bestridelse af selve videreuddannelsen. Hverken universiteterne eller Danmarks Lærerhøjskole kan med deres nuværende lærer- og lokalekapacitet påtage sig at bestride en sådan videreuddannelse, hvorfor der må imødeses betydelige udgifter såvel til ansættelse af lærerkræfter som til lokaler.

Udgifterne til lærerkræfter vil være bestemt af flere forskellige faktorer, herunder især spørgsmålene om den årrække, videreuddannelsen skal strække sig over, årgangsstørrelse, holdstørrelser, timetal o.s.v.

Udvalget skønner, at den samlede udgift for selve kursus til videreuddannelse formodentlig vil andrage ca. 5.000.000 kr.

De med gennemførelse af et samlet videreuddannelsespirogram for seminarielærere forbundne udgifter kan herefter anslås til ca. 25.000.000 - 35.000.000 kr.

Til sammenligning kan anføres, at de bud-

getterede driftsudgifter for stats- og privatseminarier for finansåret 1970-71 andrager ca. 150.000.000 kr.

Den samlede videreuddannelse skulle kunne afvikles for et beløb svarende til 20–25 pet. af driftsbudgettet for 1970-71 for seminarierne.

Udvalget må lægge vægt på, at videreuddannelsen af den nuværende seminarielærerstab etableres snarest og gennemføres i løbet af de kommende 4–5 år, idet opmærksomheden henledes på, at der som følge af den nye lovs gennemførelse vil være en del seminarielærere, som i undervisningsårene 1970-71 og 1971-72 vil få væsentlig færre undervisningstimer end normalt, hvilket må kunne udnyttes til uddannelse.

De med den løbende efteruddannelse af seminariernes lærere forbundne udgifter vil være behæftet med betydelig større usikkerhed end videreuddannelsen, idet man ikke her vil kunne fastsætte et bestemt uddannelsesprogram inden for en tidsramme. Efteruddannelsen vil i modsætning til videreuddannelsen principielt komme til at omfatte samtlige faste seminarielærere.

Om efteruddannelsens varighed og omfang kan således intet bestemt siges, idet også dette vil være afhængigt af den faglige og pædagogiske forsknings udvikling, der vil kunne variere stærkt fra fag til fag. Det må imidlertid antages, at den nuværende kursusbevilling på ca. 300.000 kr. årlig må forhøjes væsentligt. Der må i lighed med videreuddannelsen etableres en turnusordning for efteruddannelsen, og den årlige kursusvirksomhed vil formentlig få et betydeligt omfang, da ajourføring af uddannelse med korte mellemrum vil have en væsentlig betydning.

For så vidt angår den pædagogiske uddannelse af de fremtidige seminarielærere må det fremhæves, at seminariepædagogikum hidtil har været ulønnet. Man har derfor i mange tilfælde ladet kandidater få fuldt skema med det samme og ladet dem aflægge de praktisk-pædagogiske prøver uden forudgående praktisk kursus. Ved de private seminarier har man i et vist omfang undladt afholdelse af de praktisk-pædagogiske prøver, idet sådanne ikke krævedes af dem. Der vil derfor blive tale om merudgifter i forhold til tidligere i forbindelse med oprettelse af et pædagogikum for seminarielærere, hvorunder der - ligesom ved gymnasierne - ydes lærerkandidaterne løn. Det årlige antal lærerkandidater skønnes at ville blive ca. 10, og udgifterne ca. 500.000 kr. årlig. Det bemærkes herved, at der næppe vil blive tale om en reel merudgift af denne størrelse, idet en del af kandidaterne, som ville have valgt seminariepædagogikum, hvis dette havde været lønnet, under hensyn til de bestående forskellige aflønningsvilkår har valgt at gennemføre det lønnede gymnasiepædagogikum.

Else Byrith Bodil Dybdal Poul Lindegård Hjorth Tage Kampmann Axel Neubert

Arne Borlev Nielsen Holger M. Nielsen (formand) Ebbe Paludan-Miiller Mogens Pihl

Knud Schibsbye Harald Torpe

Helene Steen Due *Torben Krogh*

Fortegnelse over bilag

side,

Bilag 1. Indstilling fra underudvalget i faget skrivning 29
Bilag 2. Indstilling fra underudvalget i faget håndarbejde 30
Bilag 3. Indstilling fra underudvalget i faget sløjd 32
Bilag 4. Flertalsindstilling fra underudvalget i faget formning 33
Bilag 5. Mindretalsindstilling f:a underudvalget i faget formning 35
Bilag 6. Indstilling fra underudvalget vedrørende seminarielærernes pædagogiske uddannelse 37
Bilag 7. Afskrift af kapitel 5 (Seminarielærernes uddannelse) i betænkning nr. 390 (1965) vedrørende læreruddannelsen 42
Bilag 8. Lov om uddannelse a1 lærere til folkeskolen af 8. juni 1966 43
Bilag 9. Bekendtgørelse om pædagogiske prøver for lærere ved statsseminarierne . . 48
Bilag 10. Bekendtgørelse om den pædagogiske uddannelse af lærere ved gymnasieskolen 50
Bilag 11. Antallet af pædagogiske prøver efter forudgående kursus ved gymnasierne sammenholdt med tilsvarende oplysninger om seminarierne 53
Bilag 12. Foreløbig studieplan for det pædagogiske studium afsluttende med pædagogisk kandidateksamen 54
Bilag 13. Bestemmelser for de psykologisk/pædagogiske discipliner i de foreløbige studieplaner for de faglig-pædagogiske studier ved Danmarks Lærerhøjskole 60
Bilag 14 Henvendelser fra Odense universitet til udvalget 62
Bilag 15 Henvendelse fra Ministeriet for kulturelle anliggender vedrørende kunstpædagogisk uddannelse 65
Bilag 16 Henvendelse fra Lærerstuderendes Landsråd 67
Bilag 17 Henvendelse fra Foreningen for Seminariernes Håndarbejdslærerinder . . 68
Bilag 18 Henvendelse fra Seminariernes Musiklærerforening 70
Bilag 19 Henvendelse fra Sammenslutningen af Seminariernes Husgerningslærere . . 71
Bilag 20 Henvendelse fra Foreningen af Dansklærere ved Seminarierne 73
Bilag 21 Henvendelse fra Foreningen af Regne- og Matematıklærere ved Seminarierne 77
Bilag 22 Henvendelse fra Seminariernes Gymnastiklærerforening 79
Bilag 23 Henvendelse fra Danske Studerendes Fællesråd 80

UNDERVISNINGSMINISTERIETS UDVALG VEDRØRENDE SEMINARIELÆRERNES UDDANNELSE.
Underudvalg for skrivning

Bilag 1

20. august 1969.

Forslag vedr. uddannelse af seminarielærere i skrivning

Forslag til fysiologisk stof, der skal læres af vordende skrivelærere ved seminarierne.

Skriveprocessens fysiologi (II. B. 1.)

Forudsætning: Menneskets fysiologi i et omfang som ved studentereksamen e ler HF.

1. Kredsløbsfunktionen.
2. Muskelfunktionen (herunder forskellige arbejdsformer, træning af styrke).
3. Nervefunktionen (herunder træning af den nervøse koordination).
4. Almindelig oversigt over stående stilling, siddende stilling og principperne for muskelarbejde.
5. Barnets udvikling, specielt med henblik på det neuromuskulære system.

Forslag til videregående uddannelse ved Danmarks Lærerhøjskole for seminarielærere i skrivning.

/ *Kompetencegivende forudsætninger.*

Grundlag:

a) Læreruddannelse fra seminarium eller universitet.
b) Undervisningspraksis i folkeskolen, mindst to år.
c) Kundskaber i engelsk og tysk, så faglitteratur på disse sprog kan læses.

// *Den videregående uddannelse omfatter:*

A. De psykologisk-pædagogiske discipliner **i** de faglig-pædagogiske studier ved Danmarks Lærerhøjskole, 1. del (2 semestre).
B. Specialuddannelse.

	timer	
1. Teori:		
Skriveprocessens psykologi	35	
Skriveprocessens fysiologi	30	
Skriveteknik	30	
Skriftens udvikling, hist.	10	
Skriveskriftformer, nutidige	15	120 timer
2. Praksis.		
Forberedende skrivning	25	
Grundskrift, tavle, papir	35	
Brugsskrift, opstillinger m.v. tavle, papir	35	
Dekorativ skrift	25	120 timer
3. Didaktiske, metodologiske forhold.	timer	
Formål, indhold, arbejdsmetoder. Oplæringsperiode, skriftpleje, individuel korrektion. Problemer i forbindelse med moderate skrivevanskeligheder, venstrehåndede, elevgrupper med forskellig undervisningsbaggrund	40	
Hastigheds- og kvalitetsprøver. Vurdering af skrift	40	80 timer
Det samlede timetal for specialuddannelsen		320 timer

III Specialuddannelsens afslutning:

Udarbejdelse af specialopgave (emner **i** punkt B 1 og 3).

Skriftlige og mundtlige prøver (emner **i** punkt B 2).

Overgangsordn ing:

Kurser, der rummer punkt B og væsentlige emner i punkt A. . . . . for de nuværende seminarielærere **i** faget.

Bilag 2

UNDERVISNINGSMINISTERIETS
UDVALG VEDRØRENDE SEMINARIE-
LÆRERNES UDDANNELSE
Underudvalget for *jaget håndarbejde*

Januar 1970.

Forslag til uddannelse af seminarielærere i faget håndarbejde

I Grundlag

a. Folkeskolelæreruddannelse med håndarbejde som liniefag eller med årskursus **i** faget.
b. 2 års undervisningspraksis **i** faget **i** folkeskolen eller tilsvarende skoleformer efter endt læreruddannelse.
c. Kundskaber i engelsk og tysk, således at faglitteratur på disse sprog kan læses.

Lærere, der ikke har aflagt lærereksamen med håndarbejde som liniefag, eller som ikke har gennemgået årskursus **i** faget, kan få adgang til uddannelsen efter en vurdering af de faglige forudsætninger (jf. a og c) for at følge denne under forudsætning af, at kravet **i** punkt b er opfyldt.

Adgang til uddannelsen kan ligeledes gives den, der ved en prøve godtgør at være i besiddelse af de faglige forudsætninger (jf. a og c), og som har undervist **i** faget mindst 2 år inden for børneskolen, ungdomsskolen, aftenskolen eller på en højskole.

II Uddannelsens indhold

a. De psykologisk-pædagogiske discipliner ved de faglig-pædagogiske studier ved Danmarks Lærerhøjskole.
b. Den faglige uddannelse.

Indhold:

A. Teori

1. Pædagogisk-psykologiske discipliner
2. Arbejdsfysiologi og specialmotorik
3. Kemi og fysik
4. Økonomikundskab
5. Stilhistorie

B. Praktisk arbejde

1. Tegning
2. Tekstillære
3. Farvelære
4. Stoftryk
5. Tilskæring
6. Kjolesyning, lettere dragt- og overtøjssyning
7. Påklædningslære
8. Strikning og hækling
9. Vævning
10. Knipling
11. Knytning, orkis, filering
12. Broderi
13. Skindsyning
14. Modebetonede håndarbejdsaktiviteter

C. *Pædagogiske emner*

1. Undervisningsmetoder, -midler og arbejdsformer*)
2. Øvelse i udarbejdelse af undervisningsplaner*)
3. Fagets specielle emner
   a. Lokaler og udstyr
   b. Udstillingsformer og udstillingsteknik
   c. Fagets historie
   d. Fagets uddannelsesmuligheder herhjemme og ude
   e. Fagets stilling **i** andre landes undervisning.

III Uddannelsens varighed og afslutning

a. Varighed: 3 år.
b. Afslutning.

Eksamen **i** nærmest overensstemmelse med de øvrige cand. pæd.-fag, dog således at en del prøver erstattes af afløsningsopgaver (fremlæggelse af arbejder; afhandlinger).

Eksamen og karakterfordelingen ved denne:

1. del.	Almen psykologi	1 kar.
	Påklædningslære, tilskæring, kjolesyning	2 -
	Farvelære og tegning	1 -
2. dei	Udviklingspsykologi	1 kar.
	Pædagogisk psykologi	1 -
	Vævning	2 -
	Textillære	1 -
	Strikning/hækling	1 -
	Knytning m.m.	1 -

*) udgår her, hvis emnerne behandles under A 1.

3. del. Pædagogik	1 kar.		Afhandling inden for et selvvalgt emne	1 kar.
Faglig-pædagogisk skriftl. opgave	1 – *)		Stoftryk	1 –
Faglig-didaktisk mundtl. prøve	1 –			
Broderi (hvidt og kulørt)	1 –		*) tæller dobbelt.	

Forslag til semesterfordeling for en 3-årig uddannelse.

Fag	Semester 1.	2.	3.	4.	5.	6.	Total-timetal
Pædagogik	2	2	2	2	1	1	
Psykologi	2	2	2	2	2	2	
Tilskæring	5 + 2 ø	4 + 1 ø					270
Kjole- og dragtsyning	4 + 1 ø	5 + 2 ø					270
Påklædningslære	2						30
Stilhistorie	2	1					45
Farvelære	2						30
Tegning		2					30
Arbejdsfysiologi / Specialmotorik		2					30
Kemi – Fysik		1					15
Tekstillære		2					30
Vævning			11 + 2 ø	12 + 2 ø			525
Strikning/hækling			2				30
Knytning, orkis, filering				2			30
Fagets spec. emner				1			15
Knipling					2 + 1 ø	2 + 1 ø	150
Stoftryk					4 + 1 ø		105
Broderi					3	4	105
Økonomi					2		30
I alt	19 + 3 ø 28	19 + 3 ø 28	19 + 2 ø 25	19 + 2 ø 25	14 + 2 ø 20	9 + 1 ø 12	

ø betyder øvedage å 3 timer.

Underudvalget har endvidere udarbejdet en detaljeret oversigt over de enkelte fags indhold samt fortegnelse over kursusønsker for lærere, der *underviser* ved seminarier. Dette materiale er overgivet til undervisningsministeren.

Bilag 3

UNDERVISNINGSMINISTERIETS UDVALG VEDRØRENDE SEMINARIELÆRERNES UDDANNELSE. UNDERUDVALGET FOR FAGET SLØJD

20. januar 1970.

Til

Udvalget

Som svar på udvalgets skrivelse af 28/2 1969 vedr. uddannelse af seminarielærere i faget sløjd kan udvalget afgive følgende udtalelse:

For at en lærer er fuldt kvalificeret til seminarielærervirksomhed i faget sløjd og til virksomhed som lærer ved de to anerkendte sløjdlærerskoler, må det anses for påkrævet, at vedkommende har gennemgået:

1) Lærereksamen med sløjd som liniefag eller tilsvarende uddannelse ved en af de anerkendte sløjdlærerskoler.
2) To års undervisningspraksis.
3) En videregående uddannelse på mindst 500 timer som årskursus ved en af de anerkendte sløjdlærerskoler, - se neden for.
4) Det pædagogiske kandidatstudium med sløjd som speciale ved Danmarks Lærerhøjskole. Specialet etableres med særligt henblik på folkeskolens undervisning i faget sløjd.

ad 3) Den videregående uddannelse.

Uddannelsen kan afsluttes med en eksamen, som suppleret med læsning af pædagogisk og psykologisk litteratur i et omfang som anført i Danmarks Lærerhøjskoles studieplan for det pædagogiske kandidatstudium, er adgangsgivende til dette studium.

Uddannelsen har følgende hovedindhold:

a) Didaktik og metodik.
b) Aktivitetsstudier.
c) Basisstudier, - omfattende dels pædagogisk forskning vedrørende faget, dels eksempelvis almuekunst, husflid og håndværk.
d) Formstudier.
e) Tegnestudier.
f) Værktøjs- og materialestudier.
g) Teknikstudier.

Det må anses for påkrævet, at fagkonsulenter og fritidskonsulenter for faget sløjd har gennemgået den under 1) og 3) anførte uddannelse.

Ovenstående forslags punkt 3) er at opfatte som en rammeplan, der senere må nøjere udformes gennem en forhandling mellem Danmarks Lærerhøjskole og fagets repræsentanter.

Axel Neubert	**H. Troensegaard**	**Aksel Sørensen**	**Keld Pedersen**
Komm, lærer	Sem. lektor	Sem.lektor	Sløjdinspektør

H. Lykke Andersen
Sem.lektor

UNDERVISNINGSMINISTERIETS UDVALG
VEDRØRENDE SEMINARIELÆRERNES
UDDANNELSE
Underudvalget for *faget formning*

Bilag 4

Den 31. januar 1970.

Til

Udvalget

Som svar på udvalgets skrivelse af 28. februar 1969 vedrørende uddannelse af seminarielærere i faget formning kan undertegnede afgive følgende udtalelse:

For at en lærer kan være kvalificeret til seminarievirksomhed i formning, må følgende uddannelse anses for ønskelig:

1. Lærereksamen med formning som liniefag
2. To års praksis
3. En videregående formnings-faglig uddannelse på ca. 600 timer i form af et årskursus
4. En pædagogisk overbygning på ca. 400 timer, tilrettelagt som et to-årigt studium, hvor første år giver en basisviden inden for almen-psykologisk og almen-pædagogisk stof m.m., - og andet år er et formningsteoretisk specialstudium.

ad 3) Den formningsfaglige videreuddannelse bør være ret fleksibel med tilvalgsmuligheder indenfor karakteristiske hoveddiscipliner som maling, grafik, skulptur, keramik, teater m. fl. Det må anses for ønskeligt, at dette arbejde følges op af formningsdidaktiske betragtninger, der nøje knyttes til den pågældende disciplin. Ligeledes vil det være formålstjenligt at knytte den enkelte disciplins historie til det praktiske arbejde. I en periode arbejdes der således eksempelvis med: grafikens historie, praktisk arbejde med grafik og didaktiske overvejelser om grafikens anvendelighed og værdi **i** en skolesituation. - Hele dette stof - eller dele deraf - vil kunne være en egnet videreuddannelse for folkeskolens lærere. Kurset kan slutte med en prøve. Det er vor opfattelse, at en sådan videregående faglig undervisning ikke kan henlægges til hverken kunsthåndværkerskole, kunstakademi - incl. den kunstpædagogiske afdeling - eller anden fagskole, hvor det professionelle sigte er et andet end det, der er aktuelt for en seminarieformningslærer.

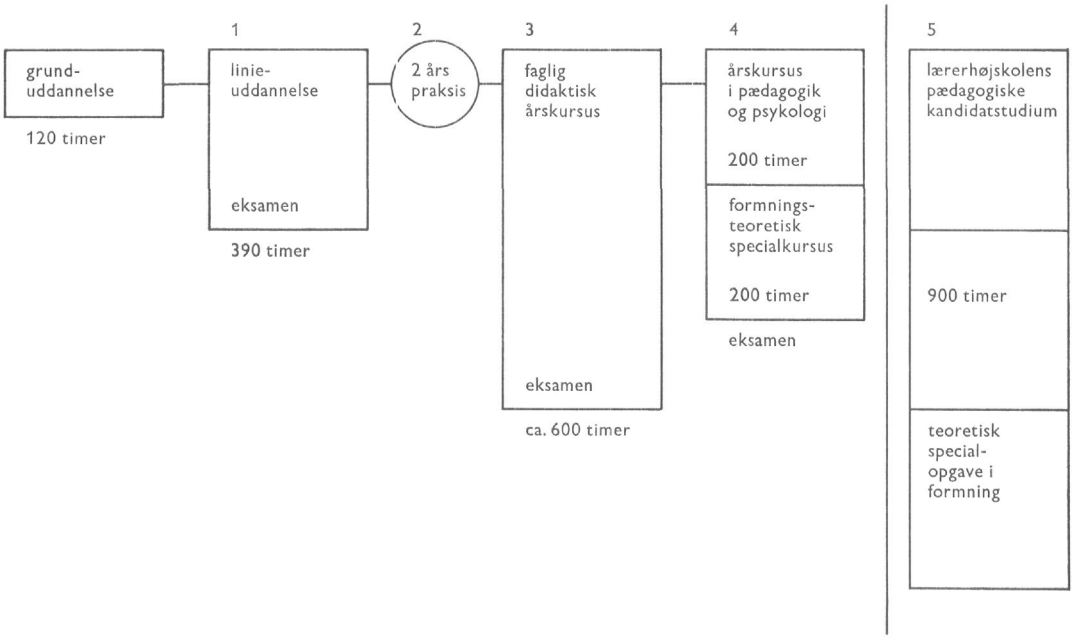

ad 4) Den pædagogiske overbygning på ca. 400 timer falder i to årskursus. Det første bør give en passende psykologisk-pædagogisk basisviden. Vi anser 1 års intenst arbejde med dette stof for passende. Det andet år skal give den studerende mulighed for at etablere et studium af formningsteoretiske problemer. Intet andet fag har vel som formning mulighed for at tilvejebringe stof til forskningsmæssig analyse. Vi ville anse det for beklageligt, hvis denne mulighed ikke blev udnyttet, når det drejer sig om at disponere en uddannelse til seminariebrug. - Studiet afsluttes med en eksamen, der også indirekte prøver stoffet fra første år.

ad 5) Det af lærerhøjskolen tilbudte pædagogiske kandidatstudium synes vi er for alment og for stort. Formning er et nyt fag, der stadig besidder udviklingsmuligheder. Vi tror, at faget er bedst tjent med at bygge videre på en udvikling indefra.

Edvin Hansen, tegneinspektør.

S. **P. Holt Jensen.**

H. Schmidt-Madsen.

O. Randlev Pedersen.

DET KONGELIGE DANSKE
KUNSTAKADEMI
Kongens Nytorv 1, 1050 København K.
(01) 12 68 60 skolen for kunstpædagogik

Vedr. seminarielæreres uddannelse i faget forming

Da det ikke under udvalgsarbejdet har været muligt at gennemføre en faglig diskussion, idet seminariegruppen udelukkende har behandlet egne forslag, såvel i separate som ved udvalgets møder, finder jeg det nødvendigt at genfremsætte det forslag, der fra akademiets side har været forelagt udvalget.

Når man fra akademiet har fremsat dette forslag, er det ud fra den opfattelse, at det ikke mindst inden for kreative fag er vigtigt, at der i uddannelsen på seminarierne foregår en integration som følge af et samarbejde mellem de højere læreanstalter, der på deres, respektive områder har det nødvendige potentiel. Et uddannelsesmønster, der tilsigter en fuld udnyttelse af dette potentiel, vil give mulighed for en mere nuanceret uddannelse end den af seminariegruppen foreslåede, idet netop formningsundervisningen er tjent med, at l ærerkræfter, der skal undervise i folkeskolen, kan udbygge deres uddannelse fra individuelle ucgangspunkter.

Akademiets forslag, der har været forelagt udvalget, vil i sammenhæng med det af lærerhøjskolen senere fremsatte forslag om adgang til det pædagogiske studium for fagligt kvalificerede lærerkræfter give den naturlige baggrund for denne plans realisation.

Jeg vil her afholde mig fra at vedlægge de kommentarer, der oprindelig fulgte med forslaget, da det her næppe er nødvendigt at fremsætte en begrundelse for, at kunstnere såvel ud fra et socialt som et kunstnerisk synspunkt kan medvirke ved kunstneriske fag.

Forudsætningen for at kunne etablere en videregående specialuddannelse efter seminarieuddannelsen må være at forbedre standarden på seminarierne. Dette kan ske ved en grund- og videreuddannelse på seminarierne med en praktikantordning på akademiet og universitetet, medens en videregående specialuddannelse må foregå ved de højere læreanstalter.

Problemet i seminarierne vil i begyndelsen kunne løses ved at ansætte undervisningskræfter med akademi- og universitetsuddannelserne på nogle seminarier til dækning af en grund- og videreuddannelse, centeruddannelse. I løbet af få år vil grunduddannelsen på seminarierne kunne varetages af de her uddannede, d.v.s. de, der efter grunduddannelse og et par års praksis i folkeskolen, i kombination med en praktikantordning på akademiet og universitetet gennemgår videreuddannelse på seminarierne med lærerkræfter fra akademiet og universitetet.

Ud fra denne ordning vil der opstå en naturlig vekselvirkning mellem folkeskolen og de højere læreanstalter, således at man kan forvente et samarbejde om de pædagogiske og kunstneriske problemer, der knytter sig til formningsundervisningen.

Nedenstående forslag beskriver undervisningsområder samt de uddannelser, der vil kvalificere til at undervise i formning på de pågældende områder. Da det forudsættes, at de specielle pædagogiske studier, der indgår i en seminarieuddannelse, løses i forbindelse med lærerhøjskolen, er de ikke beskrevet her.

Uddannelsesstruktur for formningsfagene inden for forskellige kategorier:

Undervisningsområde	Uddannelse
a) folkeskolen	1) grunduddannelse, seminarium 2) videreuddannelse, seminarium
b) seminarium, grunduddannelse	1) grunduddannelse, seminarium 2) videreuddannelse, seminarium 3) 2 års praktisk undervisning i folkeskolen 4) praktikantstudium på kunstakademi (skolen for kunstpædagogik)
c) seminarium, videregående uddannelse: kulturhistoriske fag, kunstnerisk praksis	universitetsuddannelse (kunsthistorie) akademiuddannelse (sk. f. kunstpæd.)
d) HF, formningsfag	1) grunduddannelse, seminarium 2) videreuddannelse, seminarium 3) 2 års praktisk undervisning i folkeskolen 4) praktikantstudium på kunstakademiet (sk. f. kunstpæd.) eller: akademiuddannelse (kunstpædagogik)
HF, kulturhistorisk fag	universitetsuddannelse (kunsthist.)
e) gymnasium, kulturhistoriske fag	universitetsuddannelse (kunsthistorie)
formning og kunstforståelse	akademiuddannelse (kunstpædagogik)

Helge Bertram

Seminariepædagogikum

Kursets formål . . . side 37
Overvejelser vedr. kursets indhold . . . side 37
Indholdsoversigt . . . side 39
I Pædagogik . . . side 39
II Psykologi . . . side 39
III Undervisningslære . . . side 39
IV Fagspecifik pædagogik, psykologi og undervisningslære . . . side 40
V Undervisningspraksis . . . side 41
Kursets varighed . . . side 41
Kursets afslutning . . . side 41

Kursets formål.

Formålet med et *pædagogisk* kursus for vordende faglærere*) i seminariet er:

1. at give dem teoretiske kundskaber i pædagogik og psykologi svarende til de kundskaber, de studerende erhverver sig under deres uddannelse,
2. at give dem pædagogiske forudsætninger, teoretiske og praktiske, for at løse de undervisningsmæssige opgaver, der vil påhvile dem i deres egenskab af lærere i deres fag — herunder også at drøfte didaktiske og metodiske problemer med deres studerende og gøre rede for de trufne beslutninger (Bekendtgørelsens § 14, stk. 2 og § 16),
3. at give dem, der skal undervise i fagdidaktik, sådan pædagogisk viden og forståelse, som er nødvendig for at kunne undervise i denne disciplin og koordinere undervisningen med undervisningslæren (Bekendtgørelsens § 14, stk. 2).

Overvejelser vedrørende kursets indhold.

De fire hovedområder.

Kandidaten skal ved afslutningen af kursus have opnået indsigt og færdighed på en række områder som de nedenfor nævnte, der er af betydning for planlægning, tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning af lærerstuderende:

1. Pædagogik, psykologi og undervisningslære med indhold og niveau, der svarer til kravene i læreruddannelsen på seminarierne, herunder kendskab til de pågældende fags arbejdsmetoder, terminologi og hjælpemidler.

Hvis kandidatens niveau på de nævnte felter ligger under de lærerstuderendes niveau, kan en af konsekvenserne i kandidatens senere virksomhed som seminarielærer blive en vanskelig og formentlig mangelfuld kommunikation mellem seminarielæreren og de lærerstuderende. Hvis der er overensstemmelse mellem kandidatens og de lærerstuderendes viden og niveau på de nævnte felter, foreligger en del af det grundlag, der er nødvendigt for en hensigtsmæssig kommunikation mellem seminarielæreren og de studerende.

2. Den paedagogik, psykologi og undervisningslære, der er af betydning for kandidatens senere virksomhed som seminarielærer for studerende, der efter endt uddannelse skal virke som lærere, herunder bl. a. voksenpædagogik og voksenpsykologi.

Hvis kandidaten ikke har den fornødne indsigt i den specielle pædagogik, psykologi og undervisningslære, der belyser voksne elevers (lærerstuderendes) særlige situation, mangler kandidaten i den senere virksomhed som seminarielærer en væsentlig del af grundlaget for forståelse af de lærerstuderendes situation med hensyn til de for denne aldersklasse specielle problemer. Hvis seminarielæreren har den fornødne indsigt på de relevante områder, foreligger yderligere en del af det grundlag, som er nødvendigt for, at han kan forstå de lærerstuderendes specielle situation.

*) Til faglærere henregnes lærere i de i Bekg. § 34–36 og 38-63 nævnte fag. I henhold til faglig uddannelse kan der blive tale om fritagelse for visse discipliner.

3. Den specielle pædagogik, psykologi og undervisningslære, der kan belyse kandidatens hoved- og bifag.

For nogle af de forekommende hoved- og bifag foreligger der bøger, tidsskriftartikler og forskningsrapporter, der på væsentlig måde kan medvirke til at belyse problemer inden for fagene. En indsigt og færdighed, der alene er begrænset til den almene pædagogik, den almene psykologi og den almene undervisningslære (jfr. pkt. 1 ovenfor), er af betydning for kandidatens forståelse af sit hoved- og bifag, men kan ikke give det fornødne indblik i mere fagspecifikke problemer. Denne indsigt kan opnås ved, at kandidaten får lejlighed til at arbejde med bøger, tidsskriftartikler og forskningsrapporter, der behandler sådanne pædagogiske, psykologiske og metodiske problemer, som er specielle for hans fag, eller som ikke indgår i de ovennævnte almene fag. I denne forbindelse peges der på, at fagspecifikke indslag i det samlede kursus kan tjene som en værdifuld motivation for kandidatens arbejde med de pædagogisk-psykologiske discipliner, hvis relevans for kandidaten netop kan erkendes gennem faget som medium.

4. Praktik.

I forbindelse med den praktiske del af kursus vil kandidaten få anledning til med vejlederen at drøfte planlægning, tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen og senere til selvstændigt at udføre disse funktioner i hovedfag og bifag. Der bør herved lægges vægt på, at forberedelsen sker under størst mulig udnyttelse af den viden, der er opnået ved beskæftigelsen med pædagogik, psykologi og undervisningslære og specielt med fagdidaktikken.

Arbejdsmåder i forbindelse med kurset.

En for kandidaten hensigtsmæssig indsigt og færdighed i pædagogik, psykologi og undervisningslære kan opnås ved

1. at give ham praktiske erfaringer med undervisnings- og opdragelsesmæssige problemer
2. at lade ham arbejde med forskellige relevante aspekter af pædagogik, psykologi og undervisningslære:

2.1. anvendelse af teori fra pædagogik, psykologi og undervisningslære i planlægning og tilrettelæggelse af undervisning.

2.2. analyse af tekster i pædagogik, psykologi og undervisningslære på forskellige »niveauer«. Kandidaten bør indføres i metoder til vurdering af 1) lærebøger (eller udvalgte kapitler af lærebøger), 2) udvalgte originalarbejder fra de såkaldte tekstsamlinger inden for de tre discipliner, samt 3) i at sammenligne lærebøgers udsagn med originalarbejders udsagn. En sådan træning i vurdering af tekster inden for pædagogik, psykologi og undervisningslære bør for det første være elementær, for det andet bør den tage udgangspunkt i det videnskabeligt-metodikke stof, som kandidaten har kendskab til fra sin kandidateksamen, og for det tredie må den sigte mod at motivere kandidaten til fortsat arbejde med at opnå en begrundet indsigt i pædagogik, psykologi og undervisningslære.

Udvælgelse af indhold i kurset.

Udvælgelsen af indhold fra pædagogikkens, psykologiens og undervisningslærens talrige subspecialer må bestemmes af bl. a. følgende forhold:

1. De tre discipliner, pædagogik, psykologi og undervisningslære har i flere årtier været så omfattende, at enkeltpersoner ikke kan have overblik over dem alle. Dertil kommer, at udviklingen inden for de tre nævnte fags subspecialer er så hastig, at kun specialister inden for disse har overblik over synspunkter og forskningsresultater i de seneste 10-årsperioder, som er blandt de nødvendige forudsætninger for udvælgelsen af relevant stof til kurset.
2. Kandidaternes interesser inden for pædagogik, psykologi og undervisningslære må have indflydelse på planlægning og gennemførelse af undervisningen på kursus.

Af disse forhold følger, at det kan være hensigtsmæssigt, at kursuslærerne i pædagogik, psykologi og undervisningslære kan inddrage specialister ved udvælgelsen af et indhold, som er fagligt relevant, og som kan tilfredsstille kandidaternes interesser.

Det skal understreges, at specialisternes opgave er begrænset til rådgivningsvirksomhed, og at den endelige afgørelse om undervisningens indhold bør foretages af kursuslærerne og kandidaterne i fællesskab.

Udvælgelsen af indhold og tilrettelæggelsen

af undervisningen foretages under kursusforløbet, f. eks. i en planlægningsuge i begyndelsen af kurset suppleret med revisioner efter behov.

Indholdsoversigt

Pædagogik.

Målet er, at kandidaterne erhverver sig kendskab til den pædagogiske fænomenverden (skoler og skolearter, opdragelses former, såvel individuelt som socialt betragtet) og den pædagogiske problemverden (pædagogiske standpunkter og retninger), samt at de øves i analyse af pædagogiske problemstillinger.

Indhold

1. Pædagogisk filosofi.

1.1. Opdragelsens forskellige mål og deres motivering ud fra livssyn, menneskeopfattelse og samfundsopfattelse.
1.2. Kritisk analyse af pædagogiske begreber, påstande og doktriner.

2. Pædagogisk sociologi.

2.1. Opdragelsens afhængighed af samfundsforholdene (økonomiske, socialt-kulturelle, erhvervsmæssige, politiske og ideologiske).
2.2. Skole- og uddannelsespolitik.
2.3. Skoleorganisation, skolestruktur og skolelovgivning.

3. Komparativ pædagogik.

Kendskab til skoleforhold i nogle nabolande.

4. Pædagogisk forsøgsvirksomhed cg udviklingsarbejde.

II. Psykologi.

Målet er, at kandidaterne erhverver sig en psykologisk viden og indsigt, der giver grundlag for at forstå menneskers reaktioner, adfærd og oplevelser, dels alment, dels med henblik på forhold, som spiller en rolle i opdragelse og undervisning.

Indhold.

1. Socialpsykologi.
2. Personlighedspsykologi.
3. Psykiske afvigelser.
4. Motivationspsykologi:
   Motiver (behov, drifter, emotioner, attituder, attitudeændringer og mål variable).
5. Differentiel psykologi.
6. Læreprocessernes psykologi.
   Indlæring.
   Hukommelse.
   Glemsel.
7. Problemløsningsprocessernes psykologi.
8. Perceptionspsykologi.
9. Udviklingspsykologi.
10. Psykologiske retninger og »skoledannelser«.
11. Modelbegreber i psykologien.
12. Psykologiske forskningsmetoder.
    12.1. Dataindsamling, herunder psykologisk observationsteknik og psykologisk interviewteknik.
    12.2. Undersøgelsestyper, herunder casemetoden, tværsnits- og længdesnitsundersøgelser, ætiologiske undersøgelser, behandlingseffektundersøgelser og prognoseundersøgelser.

///. Undervisningslære.

Målet for undervisningen er

1. at deltagerne udvikler en arbejdsmetode, der sætter dem i stand til at gennemføre de for deres undervisnings planlægning og tilrettelæggelse nødvendige analyser, overvejelser og beslutninger på systematisk måde, og
2. at de opnår en sådan forståelse af folkeskolens formål, herunder målet for dennes undervisning i deres fag, og for almene didaktiske principper, at de sagligt kan drøfte mål og midler, som de fremgår af en undervisningsplan, med deres studerende, herunder inddrage faglige synspunkter på undervisningsmidler beregnet for folkeskolen.

Indhold.

Der er grund til, inden en nærmere specifikation af dette indhold forsøges, at understrege, at beherskelsen af en metode til selvstændig planlægning af undervisning er en vigtig del af målet for undervisningen i denne disciplin. Tilegnelsen af en sådan forudsætter dels kendskab til og øvelse i en systematisk fremgangsmåde dels en teoretisk baggrund, der både er af pædagogisk og af faglig art (basisfag).

Den teoretiske del af den undervisning, der således må arrangeres, bør med henblik på at opnå den størst mulige effektivitet fordeles på lærere med forskellige kvalifikationer, ligesom resultatet af de praktiske planlægningsøvelser

må vurderes ud fra såvel almene pædagogiske som specifikke faglige synspunkter.

På denne baggrund må man forstå den nedenfor anførte opdeling af undervisningens indhold i almen didaktik og fagdidaktik; undervisningen i almen didaktik bør varetages af lærere, der er inde i disciplinens teoridannelse, og som kan bibringe deltagerne forståelse af dens vigtigste generalisationer og principper. På den anden side bør der i fagdidaktik undervises af lærere, der har en tilstrækkelig baggrund i skolefagenes basisfag til at kunne bibringe deltagerne forståelse af de mål, der er opstillet for folkeskolens og seminariets undervisning i de fag, der indgår i undervisningen, samt diskutere undervisningsindholdets formålstjenlighed, som det fremgår af læseplaner, bekendtgørelser og vejledninger, og herunder også drøfte foreliggende fagspecifikke lære- og hjælpemidler.

Den almene undervisning kan meddeles deltagerne under ét, men den specifikke fagdidaktiske undervisnings gennemførelse forudsætter en opdeling af deltagerne efter fag. Det samme gælder som anført nedenfor også gennemgang af undervisningsmidler.

Undervisning i både den almene didaktik og fagdidaktikken kan tage udgangspunkt i eksempler fra gældende bestemmelser og vejledninger for folkeskolens og seminariernes undervisning.

1. Didaktik.
1.1. Almen didaktik.
1.2. Fagdidaktik.
1.3. Lærerens planlægning.
Målanalyser.
Valg af indhold (teori og faglig metode).
Undervisningsmetodologi.
2.1. Undervisningsprincipper.
2.2. Undervisnings- og arbejdsformer, hjælpemidler.
2.3. Elevgruppens organisation.
2.4. Kontrol- og vurderingsformer.
Testning af elever.
Evaluering af undervisningsmetodik.
3. »Det pædagogiske miljø«.
3.1. Samspil mellem lærer/elev og mellem eleverne indbyrdes.
3.2. Kollegialt samarbejde, spec, med lærere i undervisningslære og praktik.
4. Øvelser i planlægning og tilrettelæggelse af undervisning på seminarieniveau på baggrund af foranstående teori og pædagogisk og psykologisk teori.
5. Gennemgang af undervisningsmidler (læremidler og undervisningsmaterialer) benyttet i folkeskolen; dette må ske gruppevis efter fag.
6. Synspunkter på vejledning og opøvelse af en teknik, der svarer til den i praktikundervisningen gængse.
7. Kontrol af undervisningens effekt.
7.1. Vurdering af præstationer under 4. og 6.
7.2. Diskussion af den i uddannelsen givne undervisning.

IV. Fagspecifik pædagogik, psykologi og undervisningslære.

Arbejdet med kursus indledes i grupper af kandidater inddelt efter fag. I et samarbejde tilrettelagt ved lærerne i pædagogik, psykologi, undervisningslære og fagdidaktik vises det gennem eksempler i denne del af kursus, hvorledes de pædagogisk-psykologiske discipliner indgår med høj relevans ved behandlingen af praktisk-pædagogiske problemstillinger, og hvorledes den teoretiske forskning inden for disse discipliner direkte og indirekte går ind på det enkelte fagspecifikke område. Det vil være nærliggende i hver gruppe at indlede arbejdet med nogle planlægningsmøder, hvor kandidaterne og kursuslærerne i undervisningslære og i fagdidaktik - sammen med eventuelle tilkaldte specialister - gennemdrøfter tilrettelæggelsen af denne del af kursus. Formentlig vil det være hensigtsmæssigt med en kortere egentlig forelæsningsrække i fagdidaktik gennemført ved én eller flere lærere med videnskabelig uddannelse i det pågældende fag og med passende kendskab til de pædagogisk-psykologiske discipliner. Forelæsningerne kan medvirke til præcisering af fagdidaktiske problemer, ved hvis løsning deltagernes aktive medvirken er nødvendig såvel på kortere sigt (under selve kursus) som på længere sigt (i kandidatens senere virksomhed som seminarielærer). Den fagdidaktiske overvejelse må for mange fag omfatte overvejelser vedrørende selve fagets karakter og rolle. Yderligere må der sigtes mod at illustrere for kandidaten, hvordan hans rent faglige viden danner forudsætningen for valg af midler til opfyldelse af forelagte mål, eksempelvis i tilknytning til en systematisk gennemprøvning af de forskellige måder, hvorpå samme faglige ideer kan organiseres fra fagets side.

V. Undervisningspraksis.

Kandidatens praktiske undervisningsøvelser bør foregå i seminariets undervisning under vejledning af seminarielærere. Den samlede undervisningstid tænkes udstrakt til ialt 3 måneder med omkring 12 ugentlige timer og fordelt på 2 perioder å 6 uger, således, at uddannelsen i sin helhed tænkes opdelt således:

teoretisk uddannelse	praktik	teori	praktik	teori
	6 uger		6 uger	

Ved den vekselvise teoretiske og praktiske uddannelse opnås en gensidig virkning af de to uddannelsesformer, som man må anse for frugtbar.

Udvalget anser det ikke for hensigtsmæssigt, at der udøves egentlig praktikundervisning i folkeskolen for kandidaterne. Derimod må det anses for særdeles hensigtsmæssigt, at kandidaterne i forbindelse med den teoretiske uddannelse får lejlighed til at besøge folkeskoleklasser og gøre observationer her for derved at opnå et rimeligt kendskab til undervisning i folkeskolen.

Kursets varighed.

Udvalget har ikke kunnet opnå enighed om varigheden af uddannelsen. På den ene side taler meget for, at uddannelsen skal have samme varighed som pædagogikum ved gymnasieskolerne - nemlig *Vi* år. Dette synspunkt støttes af to hovedhensyn: 1) Samordning af gymnasie- og serninariepædagogikum gøres derved mulig, og dette er i høj grad ønskeligt. 2) Konkurrenceforholdet mellem de to arter af pædagogikum af s vækkes helt, hvad der må anses for rimeligt.

På den anden side er der fremført synspunkter, som støtter en uddannelse af 1 års varighed. De kommende seminarielæreres pædagogiske indsigt må på grund af disses medvirken i en pædagogisk uddannelse være af et stærkere pædagogisk indhold end gymnasielærernes og må derfor nødvendigvis være mere tidskrævende.

Det er ikke lykkedes at forene disse to standpunkter, og et kompromis herimellem kan ikke anses for muligt.

Kursets afslutning.

Den praktiske uddannelse bør ikke afsluttes med en egentlig prøve. De vejledende lærere må afgive en vurderende udtalelse, der konkluderer i bestået/ikke bestået. I den praktiske uddannelse vil det endvidere være muligt at vurdere udbyttet af en række af de teoretiske discipliner, først og fremmest undervisningslæren, herunder fagdidaktikken.

I pædagogik og psykologi må en prøve afholdes.

Afskrift af kapitel 5 »Seminarielærernes uddannelse« i betænkning nr. 390 (1965) vedr. læreruddannelsen

Kravet om universitetsuddannelse eller anden tilsvarende højere uddannelse for seminarielærere er i de senere år blevet rejst med stigende styrke som en følge af de stadig stigende krav til seminariernes faglige undervisning, herunder indføring i fagenes problematik og videnskabelige metoder. Da der imidlertid ikke eksisterer en sådan højere faglig uddannelse i alle læreruddannelsens fag, er det ikke muligt at fastsætte nogen bestemt uddannelse som obligatorisk for seminariernes lærere.

Også kravet til seminarielærernes pædagogiske kvalifikationer er forstærket, bl. a. ud fra den betragtning, at lærere ved et seminarium ud over de almindelige pædagogiske kvalifikationer bør være i besiddelse af undervisningsmæssig erfaring inden for folkeskolens område eller i alt fald have kendskab til folkeskolens arbejde.

Udvalget er enigt om berettigelsen af, at kravene til seminarielærernes faglige og pædagogiske kvalifikationer skærpes, og anser det derfor for påkrævet, at der skabes mulighed for en særlig uddannelse af seminarielærere, forskellig efter den enkeltes forudgående uddannelse og virksomhed. Udvalget skal i denne forbindelse pege på, at der ved Danmarks Lærerhøjskole er ved at blive etableret uddannelser, som kan kvalificere til seminarielærervirksomhed.

For den, der med en universitetsuddannelse eller en anden højere rent faglig uddannelse som grundlag ønsker at kvalificere sig til seminarielærergerning, bør tilrettelægges en særlig pædagogisk uddannelse ved Danmarks Lærerhøjskole. Ved denne, der delvis kan foregå samtidig med det anordnede kursus i praktisk undervisningsfærdighed og teoretisk pædagogik, bør der med hensyntagen til lærergerning ved en institution, der uddanner lærere til folkeskolen, gives en alsidig orientering om de pædagogiske problemer i vedkommende kandidats fag og om de forskellige synspunkter, der kan anlægges på undervisningsspørgsmål; endvidere bør kandidaten have lejlighed til at følge undervisningstimer i folkeskoleklasser for derigennem at få et indtryk af mål, metoder og midler på forskellige undervisningstrin.

Den, der med en læreruddannelse for folkeskolelærere og en lærergerning i folkeskolen som grundlag ønsker at kvalificere sig til en lærergerning ved et seminarium, skal fremtidig for en række fags vedkommende kunne gøre dette ved at gennemføre et videregående flerårigt studium ved Danmarks Lærerhøjskole. Der er her planlagt tre slags studier: pædagogiske, psykologisk-pædagogiske og faglig-pædagogiske. Disse studier tænkes afsluttet med en kandidateksamen på tilsvarende niveau som kandidateksaminer ved andre højere læreanstalter.

I forbindelse med den foreslåede nyordning af læreruddannelsen vil der for allerede ansatte seminarielæreres vedkommende være særlige forhold at tage i betragtning. På grund af den almindelige højnelse af undervisningens niveau og indførelsen af nye fag og områder vil der i en overgangsperiode være et behov for supplerende uddannelse af en del af seminariernes lærere. Udvalget peger på nødvendigheden af, at der i den anledning snarest planlægges en kursusvirksomhed til imødegåelse af dette behov, og at der stilles de nødvendige midler til rådighed herfor.

På grund af den stærke udvikling inden for alle videnskabsområder vil det være nødvendigt, at der skabes udvidede muligheder for seminarielærernes fortsatte dygtiggørelse.

Et mindretal *(B. Baunsgaard, P. Boelskov, J. Balle Hansen, A. Holkenov, Poul Jørgensen, S. Mogensen, L. Toft)* udtaler:

For de fleste fags vedkommende vil uddannelsen ved universitetet normalt være den nødvendige forudsætning for ansættelse, ligesom videreuddannelse primært bør henlægges hertil.

Et mindretal *(B. Baunsgaard, P. Boelskov, A. Holkenov, Poul Jørgensen, L. Toft)* kan, da det *faglige* indhold af en kommende cand. pæd.-eksamen ved Danmarks Lærerhøjskole ikke er bekendt, ikke på forhånd godkende, at en sådan eksamen *fagligt* ækvivalerer med afgangseksamen fra universiteter og andre højere læreanstalter.

Lov om uddannelse af lærere til folkeskolen

Kapitel 1.

Almindelige bestemmelser.

§ 1. Uddannelsen efter denne lov har til formål at uddanne lærere til folkeskolen og tillige at give et grundlag for undervisning i ungdomsskolen og aftenskolen.

Stk. 2. Uddannelsen skal give den faglige og pædagogiske indsigt og praktiske skoling, der er nødvendig til varetagelse af lærergerningen, og skal tilstræbe at fremme de studerendes personlige udvikling.

§ 2. Læreruddannelsen gives på statsseminarier elier på privatseminarier, der er godkendt af undervisningsministeren. Undervisningsministeren kan bestemme, at uddannelse erhvervet andre steder kan indgå i læreruddannelsen efter nærmere regler.

Stk. 2. Godkendelsen af privaiseminarier meddeles for et bestemt åremål på nærmere af undervisningsministeren fastsatte betingelser.

§ 3. Undervisningsdirektøren for folkeskolen og seminarierne er undervisningsministerens tilsynsførende med seminarierne.

Stk. 2. Undervisningsdirektøren er formand for censorerne ved læreruddannelsens prøver og træffer foranstaltninger til prøvernes afholdelse.

§ 4. Seminarierådet er rådgivende for undervisningsministeren i sager om læreruddannelsen.

Stk. 2. Seminarierådet består af undervisningsdirektøren for folkeskolen og seminarierne som formand samt 16 medlemmer, der beskikkes af undervisningsministeren. Af medlemmerne skal 3 udpeges af statsseminariernes rektorer, 3 af privatseminariernes rektorer, 3 af statsseminariernes, 3 af privatseminariernes lærere, 1 af lærerrådet ved Danmarks lærerhøjskole, 1 af Danmarks Lærerforening og 2 af Lærerstuderendes Landsråd.

Stk. 3. Rådet udvides med en repræsentant for øvelsesskolerne, når det behandler sager, som angår disse, og med undervisningsdirektøren for gymnasieskolerne, når det behandler sager om adgangen til seminarierne. De af Lærerstuderendes Landsråd udpegede medlemmer deltager ikke i behandlingen af sager om censorer.

Stk. 4. Seminarierådet holder møde mindst én gang om året.

Kapitel II.

Optagelse på seminarierne.

§ 5. Optagelse på seminarierne er betinget af, at ansøgeren har bestået en højere forberedelseseksamen eller studentereksamen.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan bestemme, at ansøgere med anden tilsvarende uddannelse kan optages.

Stk. 3. Hvis der er flere ansøgere til et seminarium, end det kan optage, bestemmer seminariets rektor efter forhandling i lærerrådet, hvem der skal optages. Undervisningsministeren kan efter forhandling med seminarierådet fastsætte almindelige retningslinjer for sådanne afgørelser.

Stk. 4. Optagelse på seminarierne sker ved uddannelsens begyndelse. Undervisningsministeren kan dog under særlige omstændigheder tillade fravigelse af denne bestemmelse.

Kapitel III.

Læreruddannelsen.

§ 6. Uddannelsen skal for alle studerende omfatte:

1) de pædagogiske fag: pædagogik og psykologi, undervisningslære, praktisk skolegerning og pædagogisk speciale,
2) fagene dansk (med kendskab til svensk og norsk), skrivning, regning og kristendomskundskab,
3) grunduddannelse i tre af fagene formning, sang/musik, legemsøvelser og håndarbejde efter den enkelte studerendes eget valg.
4) samtids- og samfundsorientering,
5) videregående uddannelse i to af folkeskolens fag (linjefag),

6) supplerende kursus og fællestimer.

Stk. 2. Ud over den i stk. 1 nævnte uddannelse kan de studerende vælge

a) uddannelse i et yderligere linjefag,
b) undervisning (frilæsning) i form af kursus eller studiekredse,
c) undervisning i instrumentalmusik, herunder orgelspil.

Stk. 3. De studerende vælger pædagogisk speciale og linjefag inden for de ved seminarierne givne muligheder, jfr. stk. 4 og 5. Undervisningen påbegyndes i uddannelsens 2. år.

Stk. 4. Undervisningsministeren fastsætter efter forhandling med seminarierådet, hvilke fag der kan være linjefag, og hvilke kursus der er obligatoriske efter stk. 1, nr. 6.

Stk. 5. Undervisningsministeren godkender, på hvilke områder der af det enkelte seminarium tilrettelægges undervisning i pædagogisk speciale, linjefag og frilæsning.

Stk. 6. Undervisningsministeren bemyndiges til for det nuværende statens seminarium for småbørnslærerinder at godkende en tilrettelæggelse af uddannelsen, således at den tager særligt sigte på undervisningen i folkeskolens yngste klasser.

§ 7. Efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren efter forhandling med seminarierådet, kan studerende fritages for grunduddannelse i et eller flere af de i § 6, stk. 1, nr. 3, nævnte fag, når ganske særlige forhold foreligger.

Stk. 2. Oplysning om fritagelse gives i afgangsbeviset.

§ 8. Uddannelsen efter § 6, stk. 1, nr. 2, i fagene dansk, skrivning, regning og kristendomskundskab skal afsluttes med en prøve ved udgangen af uddannelsens første år. På grundlag af resultatet af denne prøve og en vurdering af den pågældende i de øvrige fag, som undervisningen har omfattet efter § 6, stk. 1, herunder i praktisk skolegerning, afgør seminariet, om den enkelte studerende kan fortsætte uddannelsen i dens 2. år.

Stk. 2. Ved afslutningen af undervisningen i faget praktisk skolegerning foretages der en vurdering af den studerendes standpunkt. For at kunne afslutte den samlede uddannelse skal den studerende have den undervisningsfærdighed, som er nødvendig til varetagelse af undervisning i folkeskolen.

Stk. 3. I de øvrige fag konstateres de studerendes standpunkt ved afsluttende prøver, der holdes ved den pågældende undervisnings ophør.

Stk. 4. Der holdes dog ikke prøve i

a) sang/musik efter § 6, stk. 1, nr. 3,
b) kursusemner efter § 6, stk. I, nr. 6,
c) emner for undervisning efter § 6, stk. 2, b) og c).

Stk. 5. De studerende kan indstille sig til uddannelsens afsluttende prøver efter 3½ år og skal indstille sig efter 4 år. Indstilling senere end efter 4 år kan i særlige tilfælde finde sted efter godkendelse af seminariets rektor. Denne kan endvidere, når ganske særlige forhold taler derfor, tillade, at en studerende indstiller sig efter 3 år.

Stk. 6. For aftenseminarier kan undervisningsministeren efter forhandling med seminarierådet fastsætte særlige bestemmelser om tidspunktet for den i stk. 1 nævnte prøve og om tidspunkterne for indstilling til de afsluttende prøver.

§ 9. De i § 8 omhandlede prøver er skriftlige og mundtlige. Undervisningsministeren bestemmer, i hvilke fag der skal afholdes skriftlige prøver ved alle seminarier, samt hvilke skriftlige prøver der er fælles for seminarierne. Undervisningsministeren kan tillade de enkelte seminarier at afholde skriftlige prøver i stedet for mundtlige i visse fag.

Stk. 2. Opgaverne ved de skriftlige prøver, der er fælles for alle seminarier, stilles af undervisningsministeriet. Opgaverne ved andre skriftlige prøver stilles af lærerne efter censors godkendelse.

Stk. 3. De mundtlige prøver er offentlige. Ved disse eksamineres der af vedkommende lærere, og eksamensspørgsmålene stilles af disse efter censors godkendelse.

Stk. 4. Undervisningsministeren beskikker censorerne efter forhandling med seminarierådet.

Stk. 5. Der udstedes bevis for den gennemførte uddannelse. Undervisningsministeren fastsætter regler om bevisets indhold og form.

§ 10. Undervisningsministeren fastsætter efter forhandling med seminarierådet nærmere regler om

a) undervisningens og fagenes omfang,
b) formen for og fordringerne ved prøver og standpunktsbedømmelse,
c) prøvernes afholdelse og

d) karaktergivning og censur.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan for de enkelte seminarier godkende sådanne afvigelser fra denne lovs bestemmelser om uddannelsen, som muliggør gennemførelse af forsøgsarbejde. Forsøgsplaner skal drøftes i seminarierådet, før de kan godkendes.

Kapitel IV.

Seminarierne.

§ 11. Et seminarium ledes af en seminarierektor, der skal deltage i undervisningen i et af undervisningsministeren fastsat omfang.

Stk. 2. Til bistand for seminarierektoren i det administrative arbejde kan der ansættes en inspektør.

Stk. 2. Til bistand for seminariere ‹toren ved tilrettelæggelsen af de studerendes uddannelse i praktisk skolegerning kan der ansættes en praktikleder.

Stk. 4. Undervisningsministeren fastsætter de nærmere retningslinjer for inspektørens og praktiklederens virksomhed.

§ 12. Det er en betingelse for fast ansættelse - ved private seminarier for godkendelse - som seminarieadjunkt, -lektor eller -rektor, at vedkommende har en uddannelse, der kan godkendes af undervisningsministeren, og har bestået den for seminariernes lærere anordnede pædagogiske prøve.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter de nærmere regler om denne prøve, herunder om hel eller delvis fritagelse for den i særlige tilfælde.

§ 13. Fast ansatte lærere ved seminarierne har pligt til efter seminarierektorem nærmere bestemmelse at overtage timer i den faste øvelsesskole som en del af deres pligtige timetal. Sådan bestemmelse kan kun træffes efter aftale med skolens leder og — hvis skolen er kommunal - med de kommunale skolemyndigheder.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan tillade, at en seminarielærer på tilsvarende måde overtager timer i andre skoleformer.

§ 14. Lærerrådet ved et seminarium består af seminarierektoren, seminariets lærere, herunder timelærere, og lederen af seminariets faste øvelsesskole. Rådet vælger selv sin formand.

Stk. 2. De nærmere bestemmelser om rådets virksomhed fastsættes af undervisningsministeren.

§ 15. De studerende ved et seminarium vælger et råd, de studerendes råd.

Stk. 2. De nærmere bestemmelser om rådets sammensætning og beføjelser fastsættes af undervisningsministeren.

§ 16. Undervisningen på statsseminarierne er vederlagsfri.

Stk. 2. Til nedbringelse af undervisningsafgiften for studerende ved private seminarier kan der ydes statsstøtte i forhold til en af undervisningsministeren godkendt undervisningsafgift.

§ 17. Afgørelse om bortvisning træffes af undervisningsministeren efter indstilling fra seminariets rektor. Inden indstilling sker, skal sagen behandles i lærerrådet.

Kapitel V.

Øvelsesskoler.

§ 18. Til hver seminarium skal der være knyttet en fast øvelsesskole, der så vidt muligt skal være fuldt udbygget med 8.-10. klasse og realafdeling. Den faste øvelsesskole kan være en statslig eller privat skole, der har ledelse fælles med seminariet, eller en kommunal skole, der stilles til rådighed for seminariet. Skolen og seminariet samarbejder om planerne for skolens virksomhed som øvelsesskole.

Stk. 2. Endvidere er enhver offentlig skole og enhver privat skole, der modtager statstilskud, pligtig til at stille sig til rådighed som supplerende øvelsesskole. Aftale om denne virksomhed træffes af seminarierektoren med de pågældende skolers ledere og - hvis skolen er kommunal - med de kommunale skolemyndigheder, således at de nærmere planer lægges efter forhandling mellem seminariet og skolelederne.

Stk. 3. Undervisningsministeren fastsætter efter forhandling med finansministeren og finansudvalget regler for ydelse af tilskud til kommunerne til opførelse og drift af faste øvelsesskoler samt regler om tilskud til de supplerende øvelsesskoler.

Stk. 4. I tilfælde af uoverensstemmelse om pligten til at stille en skole til rådighed som øvelsesskole eller om omfanget af øvelsessko-

lernes virksomhed træffes afgørelsen af undervisningsministeren.

Stk. 5. Er befordring af de studerende til og fra øvelsesskolerne nødvendig, afholdes udgiften hertil af seminarierne. Til private seminarier, der har udgifter til sådan befordring, yder staten tilskud i forhold til den tilsvarende udgift ved statsseminarierne.

§ 19. Ved udnævnelse af skoleinspektøren eller lederen af en kommunal skole, der er fast øvelseskole for et seminarium, og ved ansættelse af lærerne eller afgørelse af, hvilke lærere der skal gøre tjeneste ved en sådan skole, skal der tages hensyn til skolens funktion som øvelsesskole. Seminariets rektor skal have lejlighed til at udtale sig, inden der gøres indstilling om udnævnelsen eller træffes bestemmelse om ansættelse eller tjeneste ved skolen.

Stk. 2. Inden lederen eller lærerne ved en statsøvelsesskole ansættes, skal vedkommende skolekommission have lejlighed til at udtale sig.

Stk. 3. De lærere ved de kommunale faste øvelsesskoler og ved de supplerende øvelsesskoler, der skal undervise de studerende i praktisk skolegerning, antages hertil af seminarierne efter aftale med de pågældende skolers ledere eller med de kommunale skolemyndigheder efter nærmere retningslinjer, der fastsættes af undervisningsministeren.

Stk. 4. Til ledere og lærere ved de i stk. 3 nævnte øvelsesskoler ydes honorarer, hvis størrelse fastsættes på finansloven.

§ 20. Lærerrådet ved en fast øvelsesskole, der har ledelse fælles med seminariet, består af skolens leder og lærere, herunder timelærere. Rådet vælger selv sin formand.

Stk. 2. De nærmere bestemmelser om rådets virksomhed fastsættes af undervisningsministeren.

Kapitel VI.

Videre uddannelse.

§ 21. Videre uddannelse af folkeskolens lærere søges efter undervisningsministerens nærmere bestemmelse samlet under Danmarks lærerhøjskole, herunder ved dennes afdelinger i provinsen. Dog foregår videre uddannelse i legemsøvelser på Danmarks højskole for legemsøvelser, og uddannelse i sløjd og praktisk arbejde (værkstedsundervisning) foregår, indtil undervisningsministeren måtte træffe anden bestemmelse, på Dansk sløjdlærerskole og Askov sløjdlærerskole.

§ 22. Lærere i folkeskolen eller ved private skoler med statstilskud, herunder aspiranter, timelærere og faste vikarer, der må ophøre med deres lærergerning og holde vikar under videre uddannelse, kan få vikarudgiften dækket af statskassen inden for et samlet antal vikarudgiftsportioner, der fastsættes af undervisningsministeren efter forhandling med finansministeren og finansudvalget.

§ 23. Der kan ydes stipendier til videre uddannelse til lærere, der ikke har ansættelse eller af anden grund ikke har fået vikarudgift dækket efter § 22, samt til lærere, der har fået dækket vikarudgiften, men hvis videre uddannelse påfører dem særlig store udgifter. Det samlede stipendiebeløb fastsættes af undervisningsministeren efter forhandling med finansministeren og finansudvalget.

§ 24. Undervisningsministeren fastsætter regler for ydelsen af vikarudgiftsdækning og stipendier efter §§ 22 og 23.

§ 25. Undervisningsministeren bemyndiges til at fastsætte regler for, i hvilket omfang deltagelse i videre uddannelse efter de stedlige skomyndigheders bestemmelse kan indgå i en lærers pligtige timetal med den virkning, at der såvel til lærerens løn som til udgiften til vikar ydes sædvanligt tilskud, jfr. § 44 i lov nr. 156 af 7. juni 1958 om lønninger m. m. til folkeskolens lærere. Tilsvarende regler kan fastsættes, for så vidt angår private skoler, der modtager statstilskud.

Kapitel VIL

Ikrafttræden m.v.

§ 26. Loven træder i kraft den 1. august 1969.

Stk. 2. Reglerne i kapitel II kommer dog første gang til anvendelse ved optagelsen på seminarierne til undervisningsåret 1969-70.

Stk. 3. Reglerne i kapitel III om læreruddannelsen finder anvendelse for studerende, der begynder deres uddannelse i undervisningsåret 1969-70 eller senere.

Stk. 4. Undervisningsministeren kan bestemme, at lovens § 4 træder i kraft før den 1. august 1969.

Stk. 5. Lov nr. 220 af 11. juni 1954 om uddannelse af lærere til folkeskolen og lov nr. 201 af 16. juni 1962 om midlertidig ændring i lov om uddannelse af lærere til folkeskolen ophæves. Disse loves regler om læreruddannelse finder dog fortsat anvendelse for de studerende, der har begyndt deres uddannelse i undervisningsåret 1968-69 eller tidligere.

Stk. 6. Undervisningsministeren kan fastsætte de nærmere overgangsregler.

§ 27. Denne lov gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Grønland med de afvigelser, som Grønlands særlige forhold tilsiger, og træder da i stedet for lov nr. 145 af 13. maj 1964 om læreruddannelsen i Grønland.

Givet på Christiansborg Slot, den 8. juni 1966.

Under Vor Kongelige Hånd og Segl.

FREDERIK R.

K. B. Andersen.

Bekendtgørelse om pædagogiske prøver for lærere ved statsseminarierne

I henhold til § 28 i lov af 11. juni 1954 om uddannelse af lærere til folkeskolen fastsættes herved følgende bestemmelser om pædagogiske prøver for lærere ved statsseminarierne:

§ 1. Den, der ansættes som fast lærer ved et statsseminarium, skal have bestået de i denne bekendtgørelse omhandlede prøver.

Under særlige omstændigheder, som f. eks. når den pågældende ansøger på tilfredsstillende måde i flere år har virket som lærer ved et seminarium, kan hel eller delvis fritagelse meddeles af undervisningsministeriet.

/. De skriftlige prøver.

§ 2. De skriftlige prøver omfatter normalt en prøve i hver af disciplinerne: pædagogik, psykologi og skolehygiejne. I særlige tilfælde kan skriftlig prøve i en af disse discipliner erstattes af en skriftlig prøve i metodik.

Til besvarelsen af den skriftlige prøve i pædagogik gives 4 timer, til besvarelsen af den skriftlige prøve i psykologi gives 4 timer og til besvarelsen af den skriftlige prøve i skolehygiejne gives 2 timer.

De skriftlige prøver afholdes normalt på seminariet under forstanderens tilsyn. Tidspunktet fastsættes af statskonsulenten. Eksamensgebyret er for tiden 20 kr.

§ 3. Fritaget for de skriftlige prøver er lærere, der har gennemgået den 3- eller 4-årige seminarieuddannelse og i pædagogik og psykologi mindst har opnået bedømmelsen: velegnet/dygtig (eller mg efter tidligere lov), lærere, der har haft årskursus i pædagogik ved Danmarks Lærerhøjskole og herfra har opnået et tilfredsstillende vidnesbyrd, samt lærere, der ved universitetet har bestået de tilsvarende prøver.

§ 4. Indmeldelse til vejledende kursus sker til statskonsulenten for folkeskolen og seminarierne, der fører en protokol over de indmeldte, og som giver nærmere vejledning om stoffets indhold og omfang.

Undervisningen meddeles af dertil af undervisningsministeriet udpegede lærere, eller forberedelsen kan finde sted på et seminarium eller ved selvstudium.

§ 5. Ved kurset til de skriftlige prøver gives der undervisning i følgende discipliner: pædagogik, psykologi, skoiehygiejne og metodik.

Undervisningen omfatter ca. 80 timer, der fordeler sig:

på pædagogik	med ca. 20 timer,
på psykologi	med ca. 40 timer,
på skolehygiejne	med ca. 10 timer,
på metodik	med ca. 10 timer.

§ 6. De skriftlige besvarelser bedømmes af statskonsulenten som censorernes formand samt af en af denne udpeget fagcensor.

Udfaldet af prøverne udtrykkes ved betegnelserne »bestået« eller »ikke bestået«. Bedømmelserne indføres på et eksamensbevis, som udleveres, når samtlige prøver er bestået.

//. Prøven i undervisningsfærdighed.

§ 7. Ret til at aflægge prøve i undervisningsfærdighed har enhver, der har bestået de under I. nævnte skriftlige prøver, eller som i henhold til de i afsnit I. derom givne regler er fritaget derfor.

§ 8. For kandidater, som måtte ønske at deltage i forberedende kursus i undervisningsfærdighed, indrettes efter statskonsulentens bestemmelse praktiske kursus ved statsseminarierne og anerkendte privatseminarier, som er villige til at påtage sig lærerkandidatens vejledning. Disse kursus stilles under ledelse af statskonsulenten. Denne modtager inden hvert års 1. september lærerkandidaternes indmeldelse til kursus og fordeler kandidaterne til de forskellige seminarier efter forudgående aftale med vedkommende forstandere og faglærere, såvidt muligt i overensstemmelse med de ønsker, kandidaten selv nærer.

Statskonsulenten fører personligt eller gennem en stedfortræder overtilsyn med vejledningen.

§ 9. Det praktiske kursus, hvis formål er at give lærerkandidaten øvelse i at undervise på et seminarium, holdes normalt om efteråret og har en varighed af ca. 3 måneder Vejledningen omfatter mindst 2 af kandidaten opgivne fag eller discipliner; det samlede dmetal skal udgøre mindst 140.

For kandidater, der ikke har haft mindst 2 års lærervirksomhed i en børnesko e, skal vejledningen tillige omfatte mindst 70 timers undervisning i en til seminariet knyttet børneskole.

§ 10. Prøven i undervisningsfærdighed aflægges på et af statskonsulenten udpeget seminarium, dog at kandidater, der har deltaget i forberedende kursus, altid aflægger prøven ved det seminarium, ved hvilket vejledningen har fundet sted; andre kandidater kan af statskonsulenten få tilladelse til at aflægge prøven ved et af dem opgivet seminarium, der har erklæret sig villigt til at afholde prøven.

Tidspunktet for prøven fastsætes af statskonsulenten.

§ 11. Prøven består i, at kandidaten underviser mindst 2 timer på seminariet i 2 forskellige af ham opgivne fag eller discipliner samt mindst 2 timer på seminariets øvelsesskole i de fag (discipliner) og de klasser, som statskonsulenten bestemmer efter aftale med seminarieforstanderen.

Undervisningen på seminariet foregår i nærværelse af en censurkomité, bestående af statskonsulenten eller en af ham beskikket stedfortræder, seminariets forstander og, såfremt der har været forudgående kursus, faglæreren i det pågældende fag.

Ved prøven på øvelsesskolen består censurkomiteen af statskonsulenten eller hans stedfortræder, seminarieforstanderen og øvelsesskolens leder og, såfremt der har været forudgående kursus, faglæreren i det pågældende fag.

Undervisningsprøven kan efter statskonsulentens bestemmelse i samråd med seminarieforstanderen under hensyntagen til lærerkandidatens ønsker udformes efter de enkelte emners natur, f. eks. således at kandidaten efter en forud fremlagt disposition eksaminerer i dagens pensum og gennemgår næste times, eller således at kandidaten efter i et tidsrum af 2—3 uger at have gennemarbejdet et afsnit eller afgrænset emne med klassen gennem 2 timers undervisning fremlægger resultatet af sit arbejde, derunder også de af eleverne udførte arbejder. Emnet for en sådan periodes arbejde fastsættes af statskonsulenten efter forhandling med seminariet.

Øvelsesskolen er pligtig til at give kandidaten den fornødne adgang til arbejdet i de pågældende klasser.

§ 12. For bestået prøve udstedes et eksamensbevis, som underskrives af statskonsulenten, og som kun skal angive, at prøven er bestået og i hvilke fag.

For kandidater, der har gennemgået det praktiske kursus, indføres på eksamensbeviset et udførligere vidnesbyrd om den evne til at undervise såvel på seminariet som i børneskolen, som kandidaten ved kursuset har lagt for dagen, hvorved det ikke alene tages i betragtning, om kandidaten ved sin undervisning kan gennemføre en forud lagt plan, men især, om han har vist evne til at bedømme og udnytte elevernes forudsætninger ved at afpasse sin undervisning derefter.

Dette vidnesbyrd udarbejdes og underskrives af statskonsulenten (eller hans stedfortræder) og seminarieforstanderen samt de lærere, som har vejledet kandidaten, i forening.

Statskonsulenten fører en protokol over de kandidater, der indstiller sig til prøven i undervisningsfærdighed.

Undervisningsministeriet, den 8. maj 1957.

Jul. Bomholt.

/ Vagn Jensen.

Bekendtgørelse om den pædagogiske uddannelse af lærere ved gymnasieskolen

Ifølge lov nr. 165 af 7. juni 1958 om gymnasieskoler § 17 er varig ansættelse - ved private gymnasieskoler: anerkendelse - som lærer ved en gymnasieskole betinget af, at den pågældende har bestået pædagogikum d.v.s. prøve i teoretisk pædagogik med skolehygiejne og i undervisningsfærdighed.

Undervisningsministeriet fastsætter herved de nærmere regler herom:

§ 1. Vejledningen til prøverne gives de pågældende kandidater vederlagsfrit, dels som et teoretisk kursus i pædagogik og skolehygiejne, dels som et praktisk kursus i undervisningsfærdighed ved en gymnasieskole efterfulgt af et afsluttende fagligt-pædagogisk kursus.

§ 2. Ansvaret for såvel uddannelse som prøver påhviler undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne.

§ 3. Ret til at gennemgå kursus og aflægge de dertil knyttede prøver har alle, som har bestået embedseksamen ved Københavns universitets filosofiske og matematisk-naturvidenskabelige fakulteter og ved Århus universitets humanistiske og naturvidenskabelige fakulteter, samt magistre og cand.art.er.

Stk. 2. Tilladelse for andre til at gennemgå kursus og aflægge prøverne kan gives af undervisningsinspektøren.

Stk. 3. For kandidater med fagene fysik og kemi er det en forudsætning for opnåelse af pædagogikum, at de har fulgt de ved universitetet afholdte kursus i undervisningsforsøg.

Det teoretiske kursus.

§ 4. Det teoretiske kursus afholdes to gange om året i løbet af forårs- og efterårssemestret.

§ 5. På det teoretiske kursus gives undervisning i pædagogik, derunder pædagogikkens historie og pædagogisk psykologi, samt i skolehygiejne.

Stk. 2. Undervisningen omfatter i hvert semester ca. 70 timer, der fordeler sig på pædagogikkens historie med ca. 30 timer, på pædagogisk psykologi med ca. 30 timer, på skolehygiejne med ca. 10 timer.

§ 6. Undervisningen i pædagogikkens historie og i pædagogisk psykologi meddeles af universitetslærere, beskikket af undervisningsministeriet.

Stk. 2. Undervisningen i skolehygiejne gives af en af undervisningsministeriet dertil beskikket lektor.

§ 7. Prøverne i pædagogikkens historie, pædagogisk psykologi og skolehygiejne afholdes normalt i månederne maj-juni og november–december.

Stk. 2. Disse prøver aflægges mundtligt eller skriftligt efter undervisningsinspektørens bestemmelse.

Stk. 3. For hvert af de tre fag gælder det, at såfremt kandidaterne på tilfredsstillende måde har deltaget i kursus og de eventuelt hermed forbundne øvelser, anses prøven i dette fag for bestået.

§ 8. En kandidat har ret til at indstille sig til prøverne i pædagogikkens historie, pædagogisk psykologi og skolehygiejne uden at have gennemgået det forannævnte teoretiske kursus. Lærere ved dette er pligtige at give sådanne kandidater de nødvendige anvisninger til ved selvstudium at tilegne sig det til prøven fornødne mål af kundskaber.

Stk. 2. Kandidater, der har forberedt sig gennem selvstudium, og som har vanskeligt ved at indstille sig til prøverne i København, kan af undervisningsinspektøren få tilladelse til at aflægge skriftlige prøver ved en gymnasieskole uden for København, hvis rektor vil påtage sig det nødvendige tilsyn.

§ 9. Prøverne i pædagogikkens historie, pædagogisk psykologi og skolehygiejne bedømmes af en censurkomité bestående for hvert af de tre fag af vedkommende lærer, en af undervis-

ningsministeriet beskikket fagkyndig censor og undervisningsinspektøren.

Stk. 2. Udfaldet af prøverne udtrykkes ved betegnelsen »bestået« eller »ikke bestået«, således at bedømmelsen i overensstemmelse hermed gives særskilt for hvert af de i stk. 1 nævnte fag. Bevis for bestået prøve udleveres først til kandidaten, når alle tre prøver er bestået.

Det praktiske kursus i undervisningsfærdighed.

§ 10. Undervisningsinspektøren modtager kandidaternes indmeldelser til kursus og fordeler dem til skolerne. Han fører personlig eller gennem en stedfortræder tilsyn med vejledningen.

§ 11. Dette kursus, hvis formål er at give kandidaten øvelse i at undervise i en skole, afholdes to gange i løbet af hvert skoleår, fra kort efter sommerferiens ophør til begyndelsen af december og fra 1. februar til begyndelsen af maj.

§ 12. Vejledningen skal for hver kandidat normalt omfatte to fag, et hovedfag og et bifag. Kandidaten må i begge fag deltage i undervisningen i gymnasiet og i hvert fald for det enes vedkommende tillige i realafdelingen.

Stk. 2. Kandidatens timetal skal som regel være 12 timer ugentligt eller så mange pr. uge, at han i alt deltager i mindst 120 timer, hvoraf 40-50 pct. i bifaget.

Stk. 3. Kandidaten må selv undervise i et passende antal timer, og han bør under kursus have lejlighed til i hvert fag at gennemgå et samlet afsnit af lærestoffet på egen hånd.

Stk. 4. Ud over det forannævnte timetal for det samlede kursus er kandidaten pligtig at overvære timer i andre fag end sine: egne. Endvidere bør han så vidt muligt overvære timer i egne fag i 6. og 7. hovedskoleklasse.

Stk. 5. Kandidaten bør have vejledning i at bedømme elevernes standpunkt og lejlighed til at overvære skolens lærermøder.

§ 13. For kandidater, der kun er uddannet i ét fag, kan timetallet begrænses til 8 timer ugentligt eller så mange pr. uge, at han i alt deltager i mindst 80 timer i sit fag

§ 14. Kursus i undervisningsfærdighed afsluttes med en prøve, som består i, at kandidaten ved den skole, hvor han har modtaget sin vejledning, underviser mindst to timer i de fag og i de klasser, undervisningsinspektøren bestemmer, og i nærværelse af en censurkomité, bestående af kandidatens vejleder(e), skolens rektor (eller eventuelt en fagkyndig stedfortræder blandt lærerne) samt undervisningsinspektøren eller hans stedfortræder.

Stk. 2. For bestået prøve udstedes et bevis, som underskrives af undervisningsinspektøren. På beviset indføres tillige et udførligt vidnesbyrd med en karakteristik af kandidatens undervisning. Forslag til dette vidnesbyrd udarbejdes af skolens rektor og de lærere, der har vejledet kandidaten. Dets endelige form drøftes med undervisningsinspektøren (eller hans stedfortræder). Vidnesbyrdet underskrives af skolens rektor, de pågældende lærere og undervisningsinspektøren (eller hans stedfortræder).

§ 15. Hvert semester afholdes følgende to ikke-obligatoriske kursus: et med opøvelse i brugen af audio-visuelle hjælpemidler (fortrinsvis i februar og september) samt et, der behandler problemer i forbindelse med stemmepleje og talens rette brug (fortrinsvis på et noget senere tidspunkt i semestret). Begge kursus indledes med en orienterende forelæsning, der så vidt muligt bør overværes af alle kandidater.

Afsluttende fagligt-pædagogisk kursus vedrørende de enkelte fags problemer.

§ 16. Tilrettelæggelse af dette kursus sker gennem undervisningsinspektionen.

Stk. 2. Til at følge og lede undervisningen i hvert enkelt fag (fagområde) antages en leder, som enten kan være den faglige medhjælper eller en anden hertil kvalificeret lærer ved gymnasieskolen.

Stk. 3. Som foredragsholdere eller diskussionsledere kan foruden den faglige medhjælper eller den nasvnte faglærer fungere andre valgt på en sådan måde, at en alsidig belysning af problemerne herved sikres.

§ 17. Det fagligt-pædagogiske kursus strækker sig normalt over 14 dage og afholdes ved afslutningen af de halvårlige praktiske kursus.

Stk. 2. I fag, hvor der erfaringsmæssigt kun indskriver sig ganske få deltagere i hvert semester, kan undervisningen indskrænkes til kun at finde sted én gang årligt.

§ 18. Deltagelse i dette kursus, der ikke af-

sluttes med nogen prøve, er en forudsætning for at opnå det i § 14, stk. 2, nævnte bevis for bestået prøve i undervisningsfærdighed.

Stk. 2. Hver kandidat følger undervisningen i de fag, hvori han har gennemgået det praktiske kursus.

§ 19. Undervisningen skal gennem forelæsninger, demonstrationer og diskussioner give kandidaterne en alsidig orientering vedrørende de enkelte fags pædagogiske problemer.

Stk. 2. Undervisningen må tilrettelægges på en sådan måde, at kandidaterne orienteres om de forskellige synspunkter, der kan anlægges på mange undervisningsspørgsmål, uden nogen ensidig fremhævelse af noget bestemt synspunkt på skolens undervisning i faget.

§ 20. I forbindelse med det afsluttende fagligt-pædagogiske kursus ydes der kandidater, hvis tjenestested ligger uden for den by, hvori kursus afholdes, rejsegodtgørelse og dagpenge efter samme regler, som til enhver tid måtte gælde for tjenestemænd på tjenesterejse, jfr. for tiden lov nr. 154 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd af 7. juni 1958 §§ 97 og 98 og de finansministerielie cirkulærer, der knytter sig hertil.

Almindelige bestemmelser.

§ 21. Ved ansættelse af lærere, der har bestået lærereksamen fra seminarierne, i stillinger med undervisning udelukkende i gymnasieskolernes realafdelinger, sidestilles den af dem ved seminarierne gennemgåede pædagogiske uddannelse med den efter nærværende bekendtgørelse krævede.

§ 22. Det praktiske kursus i undervisningsfærdighed aflønnes og medregnes i kandidaternes anciennitet efter nærmere fastsatte regler, jfr. for tiden undervisningsministeriets cirkulærskrivelser af 13. april 1961, 31. januar og 8. marts 1962.

§ 23. Under særlige omstændigheder kan undervisningsministeriet efter indstilling fra undervisningsinspektøren dispensere fra de i nærværende bekendtgørelse givne bestemmelser.

§ 24. Nærværende bekendtgørelse træder i kraft den 1. august 1963 og afløser bestemmelserne i anordning nr. 257 af 28. juli 1944 om prøve i pædagogik og undervisningsfærdighed for lærere ved statens højere almenskoler samt anordning nr. 338 af 28. oktober 1954 om ændring af denne.

Undervisningsministeriet, den 25. marts 1963.

K. Helveg Petersen.

/ V. Martensen-Larsen.

Antallet af pædagogiske prøver efter forudgående kursus ved gymnasierne sammenholdt med tilsvarende oplysninger om seminarierne

I. Gymnasierne.

(jfr. bekendtgørelse af 25. marts 1963)

Antal af kandidater, der har bestået prøve efter forudgående kursus, 1. aug. 1963 - 1. juli 1968: 759.

Det tillades ikke, at en kandidat går op til prøve uden forudgående kursus.] visse tilfælde tillades afkortet kursus (som eksempel nævnes tilladelse til ulønnet, afkortet kursus til en sognepræst, der læser et antal religionstimer).

Helt sikre oplysninger om dispensationer fra prøven findes ikke for det nævnte tidsrums vedkommende, men de er meget sjældne (1 å 2 pr. år). Fra den teoretiske prøvs dispenseres lidt hyppigere (ofte for seminarieuddannede lærere, der senere taget skoleembedseksamen).

Det fagligt-pædagogiske kursus omfatter 14 dage (finder sted i januar og maj). Timetallet varierer fra fag til fag. Omfatter både fællestimer for alle kandidater og særlige timer i de enkelte fag.

II. Seminarierne.

I perioden 1/8 1963 - 1/7 1968 har 81 kandidater bestået den praktisk-pædagogiske prøve. Heraf har 8 gennemgået kursus inden prø-

Foreløbig studieplan for det pædagogiske studium afsluttende med pædagogisk kandidateksamen

I studieplanen refereres til nedenstående bekendtgørelse og anordning:

Anordning om den pædagogiske kandidateksamen og om den pædagogiske licentiatgrad ved Danmarks Lærerhøjskole (12. oktober 1966).

Bekendtgørelse om det pædagogiske studium ved Danmarks Lærerhøjskole, afsluttende med pædagogisk kandidateksamen (11. juli 1967).

Anordninger og bekendtgørelser om studier og grader ved Danmarks Lærerhøjskole kan fås gennem boghandelen (J. H. Schultz forlag).

Formål

Hovedformålet med det pædagogiske studium er at give folkeskolens lærere og andre med dem fagligt ligestillede en videreuddannelse, der kvalificerer dem til stillinger inden for folkeskolens og seminariernes samt ungdoms- og voksenundervisningens områder, hvor en uddannelse, der sætter dem i stand til at forbinde forståelse af videnskabelig metode med teoretisk og praktisk pædagogisk indsigt, vil have særlig værdi. (Her tænkes på stillinger som lærere ved seminariernes pædagogiske fag og specialer, skoleledere, konsulenter inden for specialundervisningen eller i de af folkeskolens fag, der ikke dækkes af de faglig-pædagogiske studier, ledere eller medarbejdere ved skoleforsøg eller anden form for pædagogisk forskning m.v.).

Foruden at tjene de ovenfor nævnte formål, kan studiet tillige forberede til licentiatstudiet, jvf. anordning af 12. oktober 1966 om den pædagogiske kandidatgrad og om den pædagogiske licentiatgrad ved Danmarks Lærerhøjskole.

I alle studiets discipliner lægges hovedvægten på teoretiske og forskningsmetodologiske principper. Særligt dybtgående videnskabelig indsigt tilsigtes i det speciale, den studerende skal vælge i samråd med studiets lærere, jvf. bekendtgørelse af 11. juli 1967 om det pædagogiske studium ved Danmarks Lærerhøjskole, afsluttende med pædagogisk kandidateksamen, § 6, stk. 1-3.

Adgangsbetingelser

Adgangsbetingelserne fremgår af bekendtgørelsen § 2, stk. 1-3.

Læseplan

Forelæsninger, øvelser og seminarer er indplaceret i en læseplan, der dækker 6 semestre. Det må anses for sandsynligt, at en gennemførelse af studiet på 3 år kun vil være mulig, hvis de studerende i studietiden er frigjort for undervisningsarbejde. I øvrigt kan forskellige former for gennemførelse af studiet komme på tale.

Undervisningen finder i alle 6 semestre sted om eftermiddagen.

Ved beregningen af det samlede timetal for hver enkelt disciplin sættes et semester til 15 uger. I nedenstående oversigt er for hver disciplin angivet det ugentlige timetal i hvert semester og det samlede timetal.

1. del:	1. sem.	2. sem	samlet timetal
Pædagogisk filosofi (historisk og systematisk)..	2	2	60
Pædagogisk sociologi og komparativ pædagogik	2	2	60
Statistik.	2	4	90
Almen psykologi.	3	2	75
Udviklingspsykologi.	2	3	75
1 alt	11	13	360

2. del:	1. sem.	2. sem.	samlet timetal
Pædagogisk filosofi (historisk og systematisk)	2	2	60
Pædagogisk sociologi og komparativ pædagogik	2	2	60
Almen didaktik og metodologi	2	2	60
Almen psykologi	2	2	60
Pædagogisk psykologi med socialpsykologi	3	3	90
Dansk skolelovgivning		2	30
I alt	11	13	360

3. del:			
Pædagogisk filosofi (historisk og systematisk)	2	2	60
Almen didaktik og metodologi	2	2	60
I alt	4	4	120

Til de 4 ugentlige timer i 5. og 6. semester må desuden føjes et antal timer, hvori den studerende skal mødes med en af studiets lærere til samtale og diskussion om emner inden for specialet (tutorundervisning). Egentlige forelæsninger og seminarer kan komme på tale, dersom et større antal studerende specialiserer sig inden for samme emne. Desuden påtænkes det at afholde enkeltforelæsninger og seminarer over forskningsmetodologiske emner for de 3. dels-studerende.

Specialet

Det lave timetal i 5. og 6. semester skal ses i relation til den vægt, der lægges på den studerendes special læsning. Som det fremgår af bekendtgørelsens § 6, stk. 1, skal specialet være godkendt, før den studerende indstiller sig til eksamen ved studiets 2. del. Af hensyn til den tid, tilrettelæggelsen af specialelæsningen som et selvstændigt studium for den enkelte studerende vil kræve, bør den studerende fremlægge sit forslag til speciale senst ½ år før indstillingen til eksamen ved studiets 2. del. Hvor flere studerende specialiserer sig inden for samme område, kan der blive tale om indkaldelse af lærere udefra til varetagelse af en undervisning, der ikke fuldt ud kan dækkes af Lærerhøjskolens stab. Også sådanne arrangementer gør det nødvendigt, at de studerendes valg af specialer foreligger tidligt i studiet.

I bekendtgørelsens § 6, stk. 2, hedder det, at specialet skal ligge inden for den systematiske pædagogiks discipliner og have tilknytning **til** et praktisk pædagogisk område. De discipliner, der omfattes af den systematiske pædagogik er *pædagogisk filosofi, almen didaktik* og *metodologi.* Andre discipliner kan indgå i specialstudiet som hjælpediscipliner.

At specialet skal have tilknytning til et praktisk pædagogisk område, indebærer, at valget skal falde på emner, der ikke udelukkende har teoretisk betydning, og som tilgodeser et erkendt behov inden for det pågældende område.

De øvrige i læseplanen anførte discipliner kan som ovenfor nævnt tages i anvendelse ved specialstudiet som hjælpediscipliner. Det vil f. eks. være nødvendigt for den, der vælger speciale i begynderundervisning, at relevante dele af udviklingspsykologien studeres grundigt, ligesom studiet af handicappede børns psykologi vil være påkrævet for den, der vælger specialundervisning som emne. Specialet kan studeres komparativt, idet fremmede skolevæseners forhold kan inddrages til belysning af tilsvarende danske forhold. Ligeledes kan dele af pædagogikkens historie inddrages, men den historiske fremstilling må ikke blive hovedsagen.

Eksamensplan

Eksamen holdes efter følgende plan:

1. **del:** Ved 1. del afholdes eksamen i *udviklingspsykologi,* **i** *statistik* og i elementære dele af *pædagogisk filosofi.* Studerende, der ønsker det, kan fordele 1. del over to på hinanden følgende eksamensterminer. Det kræves ikke, at man tager eksamen i de tre discipliner i en bestemt rækkefølge, men da statistiske grundbegreber forudsættes kendt ved undervisningen i en række af studiets discipliner, anbefales det, at man følger undervisningen **i** statistik og aflægger eksamen heri på et så tidligt tidspunkt af studiet som muligt.

2. **del:** Ved 2. del afholdes eksamen i *pædagogisk sociologi og komparativ pædagogik,* i *almen psykologi* og i *pædagogisk psykologi med socialpsykologi.* Der afholdes ikke særskilt eksamen i *dansk skolelovgivning,* men en opgave heri vil indgå i eksamen i pædagogisk sociologi og komparativ pædagogik. Studerende, der ønsker det, kan fordele 2. del af eksa-

men over to på hinanden følgende eksamensterminer. Det kræves ikke, at man tager eksamen i de forskellige discipliner i en bestemt rækkefølge, men ved undervisningen og eksamen i pædagogisk psykologi med socialpsykologi forudsættes det, at de studerende er velorienterede i det stof, der arbejdes med i almen psykologi. Det anbefales i øvrigt de studerende, der fordeler eksamen til 2. del over to terminer, at tage eksamen i de to psykologiske discipliner i samme termin, da dette formentlig vil give den bedste oversigt over det psykologiske stof.

3. **del:** Ved 3. del afholdes eksamen i *pædagogisk filosofi,* i *almen didaktik og metodologi* samt i *specialet.* Da den pædagogiske filosofi og den almene didaktik og metodologi er meget nært forbundne discipliner, og da de desuden er specialets grunddiscipliner, vil en fordeling af eksaminerne over flere eksamensterminer være uhensigtsmæssig. En sådan fordeling kan derfor ikke finde sted.
Eksamen i specialet er både skriftlig og mundtlig. De til denne eksamen stillede opgaver formuleres individuelt på grundlag af det stof, hver enkelt studerende har arbejdet med. En liste over den benyttede litteratur skal derfor være godkendt af den professor (de professorer), under hvis område det valgte speciale hører. De pågældende eksamensopgaver må ikke stilles inden for et område af specialet, der i forvejen er dækket af den i bekendtgørelsens § 6, stk. 1-3 nævnte skriftlige afhandling.
Denne afhandling skal efter nærmere aftale med professoren (professorerne) i den pågældende disciplin være bedømt inden eksamen i 3. dels discipliner.

Redegørelse for de discipliner, der indgår i det pædagogiske studium.

Pædagogisk filosofi:

Formålet med undervisningen i pædagogisk filosofi er at uddybe de studerendes forståelse af opdragelsens og undervisningens idégrundlag. Denne forståelse søges tilvejebragt dels gennem et bredt anlagt studium af pædagogiske ideer og doktriner, dels gennem en mere dybtgående analyse af en række pædagogiske begreber.

Den pædagogiske filosofis indhold er på ingen måde klar, ligesom der heller ikke består nogen generel enighed om dens opgaver. De studerende vil derfor ikke ved det pædagogiske studium komme til at beskæftige sig med den pædagogiske filosofi som en velstruktureret disciplin, men vil blive stillet over for en række forskellige opfattelser af dens område og formål.

Et hovedsynspunkt, som vil blive gjort gældende vedrørende den pædagogiske filosofi som disciplin på det pædagogiske studium er, at den ikke kan anses for at være en selvstændig disciplin i forhold til den generelle filosofi, hvorfor en indføring heri anses for nødvendig. Denne indføring gives dels i den videnskabsfilosofiske indledning til den almene psykologi, dels omfatter den en væsentlig del af det stof, der udgør indholdet af undervisningen i 1. og 2. semester. Den eksamen i pædagogisk filosofi, der indgår som en del af eksamen ved 1. del, har til formål at prøve den studerendes kundskaber vedrørende metafysiske, erkendelsesteoretiske og værditeoretiske grundsynspunkter, der er af pædagogisk betydning, således som de kommer til udtryk i en række filosofiske retninger. Hovedvægten i 1. del af studiet lægges på erkendelsesteorien, medens en grundigere behandling af værditeoretiske synspunkters betydning for pædagogiske grundholdninger først tages op i studiets 2. del i forbindelse med studiet af en række pædagogiske hovedproblemer. En mere dybtgående analyse af pædagogiske udsagn og begreber påbegyndes ligeledes i studiets 2. del og fortsættes i 3. del.

Gennemgangen af den pædagogiske filosofi vil omfatte både historiske og systematiske fremstillinger. En række pædagogiske problemer kan ikke forstås med mindre deres historiske udvikling og baggrund er kendt, hvorfor dele af opdragelsens idéhistorie vil blive taget op under arbejdet med den pædagogiske filosofi.

Eksamen til 1. del er skriftlig, medens den afsluttende eksamen kan være både skriftlig og mundtlig.

Pædagogisk sociologi:

Formålet med undervisningen i pædagogisk sociologi er at bibringe de studerende en indgående viden om og forståelse af den generelle

sociale proces, som finder sted inden for et samfunds uddannelsessystem. Dette gælder særligt den institutionalisering af uddannelsen, som skolen repræsenterer.

Variationer i uddannelsesprocesserne har blandt andet forbindelse med variationer i skolesystemets sociale struktur og i dettes ledelsesprocesser. Skolesystemets sociale struktur beskrives som et netværk af sociale positioner (lærere, elever, administratorer m.v.) med tilhørende forskellige funktioner, pligter og rettigheder, og med deraf følgende ansvar og prestige.

Ledelsesprocesserne inden for skolens system vedrører blandt andet rekruttering af lærere, tildeling af indflydelse til lærerne, og skolens tilpasning til krav og pres udefra (samfundet og andre stormiijøer). Endvidere omfatter ledelsesprocesserne koordinering af de forskellige arbejdsenheder inden for skolen og beslutningsprocesser af forskellig art.

De forskellige skoleformer ses, savel organisatorisk som funktionelt, i deres indbyrdes forbindelse (folkeskole, gymnasium, aftenskole, højere læreanstalter, m.v.).

Både processerne og strukturen inden for skolen som organisation betragtes som påvirket af faktorer i dens samfundsmæssige sammenhæng, såvel variationer i hele samfundet som i lokale enheder.

Af vigtigere baggrundsfaktorer, c er analyseres, kan nævnes elevernes baggrundsmiljø (social klasse, medlemsskab i andre grupper) og lærerstandens sociale position i samfundet (herunder lærererhvervets rolle og prestige, professionalisering af erhvervet, m.v.).

Endelig behandles de virkninger, som uddannelsesprocessen kan antages at have på elever, lærere, andre grupper og institutioner, samt med hensyn til forskellige integreringsprocesser og større samfundsmæssige forandringer som for eksempel generel social mobilitei:.

Komparativ pædagogik:

Formålet med undervisningen i komparativ pædagogik er at give de studerende en dybere forståelse af opdragelsens og undervisningens problematik gennem et sammenlignende studium af opdragelsen og undervisningen i forskellige lande og til forskellige tider, idet hovedvægten lægges på en gennemgang af de metodiske problemer.

Som for den pædagogiske filosofi gælder det, at der ikke er fuld enighed om den komparative pædagogiks indhold og opgave som videnskabelig disciplin, hvorfor de studerende vil blive stillet over for forskellige opfattelser, idet dog det synspunkt vil blive gjort gældende, at en komparativ pædagogik ikke kun er indsamling af data om undervisnings- og opdragelsessystemer i forskellige lande, men tillige må bestå i en videre bearbejdning af disse data, ligesom den kan bestå i en sammenligning af data hentet fra dem pædagogiske realhistorie eller fra den pædagogiske sociologi, således at den komparative pædagogik kan defineres som studiet af opdragelsen og undervisningen i forskellige lande i lyset af de fremherskende pædagogiske ideers og systemers historiske udvikling og under hensyntagen til disse landes sociale, kulturelle og økonomiske betingelser, med det formål at opnå en dybere indsigt i den pædagogiske problematik i almindelighed.

Eksamen indgår i studiets 2. del og er skriftlig.

Dansk skolelovgivning:

Formålet med undervisningen i dansk skolelovgivning er at give de studerende et overblik over de gældende bestemmelser vedrørende det danske skole- og uddannelsessystem, samt at give dem indsigt i den skolehistoriske og skolepolitiske baggrund for disse bestemmelser.

Undervisningen omfatter en redegørelse for den politiske og faglige debat omkring mere betydningsfulde afsnit af skolelovgivningen (målsætningsparagraffer m.v.); endvidere inddrages træk af skolelovgivningen i andre lande (specielt de øvrige nordiske lande), hvor en sammenligning kan tjene til belysning af tilsvarende danske forhold. Endelig vil de studerende blive indført i brugen af de gængse håndbøger og samlinger af love, bekendtgørelser, cirkulærer m.v. vedrørende folkeskolen, ungdomsundervisningen og læreruddannelsen.

Eksamen indgår som en del af den skriftlige eksamen i pædagogisk sociologi og komparativ pædagogik.

Almen didaktik og metodologi:

Formålet med disse discipliner er, at de studerende erhverver indsigt i problematikken omkring udarbejdelsen af et undervisningssystems læseplan og dennes gennemførelse.

Undervisningen i didaktik vil omfatte en redegørelse for de problemer, der på forskellige niveauer i systemet opstår, når der skal vælges

midler, ved hjælp af hvilke målet for undervisningen skal virkeliggøres. Redegørelsen vil omfatte problemerne, som de forekommer på det styrende, det administrative og det undervisningstekniske plan, ligesom metoder til deres løsning drøftes.

Undervisningen i metodologi omfatter en systematisk oversigt over de fremgangsmåder, der kan anvendes ved formidlingen af undervisningsindholdet til eleverne; endvidere vil undervisningsmetodikkens afhængighed af formålet, af elevernes forudsætninger samt af andre forhold blive diskuteret.

Eksamen indgår i studiets 3. del og er skriftlig-

Statistik:

Formålet med undervisningen i statistik er at give de studerende et kendskab til almene statistiske begreber, der benyttes ved matematiske beskrivelser inden for psykologisk og pædagogisk forskning.

Ved undervisningen behandles: Almene hjælpebegreber fra matematikken. Elementer af den deskriptive statistik. Elementær sandsynlighedsteori. Hypotesetestningens teori med gennemgang af en række parametriske og ikke parametriske tests.

Undervisningen er i læseplanen placeret i studiets 1. del med 2 ugentlige timer i 1. semester og med 4 ugentlige timer i 2. semester.

Eksamen indgår i studiets 1. del og er skriftlig

Almen psykologi:

Almen psykologi er sammen med de øvrige psykologiske discipliner kun et bifag i det pædagogiske studium. Men det er et vigtigt bifag, fordi psykologien i dette århundrede har spillet en stigende rolle i pædagogikken.

Den almene psykologi opdeles i fem discipliner:

1. » Metadiscipliner«,
2. cognitiv psykologi,
3. indlæringspsykologi,
4. motivationspsykologi og
5. personlighedspsykologi.

De fem discipliner fordeles over 4 semestre med et ugentligt timetal, der fremgår af følgende oversigt:

Diciplin	Semester	Ugentligt timetal
1. "Metadiscipliner" (psykologiens filosofi og historie m.m.)	1. sem.	3 timer
2. Cognitiv psykologi, indlærings- og motivationspsykologi	2. sem.	3 timer
3. Motivations- og personligheds-psykologi	3. sem.	2 timer
4. Personlighedspsykologi	4. sem.	2 timer

I alle disciplinerne, dog med undtagelse af metadisciplinerne, lægges hovedvægten på de dele af den almene psykologi, der har størst pædagogisk relevans. (F. eks. vil der i læreprocessens psykologi blive lagt vægt på den forskning og de teorier, der har haft eller skønnes at have størst pædagogisk interesse: Thorndike, Pavlov, Skinner, Tolman, Hull, Hebb osv.).

En kort øvelsesrække (5-6 øvelser) vil indgå som en del af undervisningen i cognitiv psykologi.

Udover den i boglisten angivne supplerende litteratur må læsning af *supplerende litteratur,* anbefalet ved forelæsninger eller udvalgt efter de studerendes særlige interesser, anses for nødvendig for en tilstrækkelig indsigt i faget.

Eksamen indgår i studiets 2. del og kan være både mundtlig og skriftlig.

Udviklingspsykologi:

Formålet med faget er at give de studerende overblik over og forståelse af børns udvikling inden for områder af særlig pædagogisk interesse, samt indsigt i de muligheder og de problemer, som ligger i at benytte psykologiske eksperimenter i pædagogisk forskning.

Stoffet opdeles i følgende emnegrupper:

a. Indledning til udviklingspsykologien:
   Arv og miljø, modning og indlæring.
   Prænatal udvikling.
   Neurologi med særligt henblik på forståelse af forskellige former for hjerneskade.
   Fagets afgrænsning fra andre psykologiske discipliner.
   Fagets metodiske problemer.
   Udviklingspsykologi og opdragelse.
b. Karakterudviklingen:
   Den følelsesmæssige udvikling: aggression, angst og usikkerhed; selvstændighedsproblemet.
   Den sociale udvikling: hjem, skole, kammerater m.v.

Personlighedsudviklingen og puberteten,

c. Den perceptuelle, sproglige og intelligensmæssige udvikling:
   Sensorisk-motorisk udvikling.
   Perceptuel udvikling.
   Indlæring hos børn.
   Sproglig udvikling.
   Begrebsmæssig udvikling.

Eksamenskravene omfatter litteratur i et omfang svarende til de i litteraturlisten anførte værker, hvortil kommer tidsskriftlitteratur efter nærmere bekendtgørelse.

Læsning af *supplerende litteratur*, anbefalet ved forelæsninger eller udvalgt efter de studerendes særlige interesser, må anses for nødvendig for en tilstrækkelig indsigt i faget.

Eksamen indgår i studiets 1. del og er skriftlig.

Pædagogisk psykologi med socialpsykologi:

Formålet med undervisningen i denne kombinerede disciplin er at bibringe de studerende en nøjere forståelse af hvorledes psykologisk viden — herunder navnlig socialpsykologisk indsigt - kan udnyttes ved arbejdet med centrale problemer i den pædagogiske praksis.

Undervisningen samler sig i princippet om de samme hovedområder som for disciplinen pædagogisk psykologi på det psykologisk-pædagogiske studium (jvf. planen herfor):

1. Individuelle forskelle med særligt henblik på skolens pædagogiske differentieringsproblemer.
2. Skolens vurderingsproblemer.
3. Begavelsesforskning.

Det bemærkes dog, at det sidstnævnte hovedområde vil blive behandlet i noget mindre omfang end angivet i studieplanen for det psykologisk-pædagogiske studium, og at behandlingen af tests og prøver ligeledes vil blive reduceret.

Gennemgangen af stoffet vil i væsentlig grad blive præget af socialpsykologiske problemstillinger. Det er et specielt formål med undervisningen i denne kombinerede disciplin at give et vist kendskab til arbejdsmetoder, teoridannelser og problemstillinger inden for socialpsykologien, herunder navnlig sådanne, der har relevans for skolens arbejde og for forståelsen af skolens placering i samfundet.

I den forbindelse vil følgende emner blive gennemgået: visse grundbegreber inden for socialpsykologien; gruppedynamikkens træk (lederskab, rollefordeling, konfliktforløb m.v.); observation af og meddelelse vedrørende interaktion inden for grupper; sociometriske undersøgelser; elevers indbyrdes forhold; relationen lærer-elever; forholdet inden for lærergruppen.

Pædagogisk psykologi med socialpsykologi er placeret i studiets 2. del med 3 ugentlige timer i begge semestre.

Eksamen indgår i studiets 2. del og er skriftlig-

Lærere, der søger optagelse på grundlag af seminariernes linieuddannelse i specialpædagogik eller Danmarks Lærerhøjskoles grunduddannelse i specialpædagogik eller årskursus i specialpædagogik skal desuden have suppleret uddannelsen med læsning af faglitteratur i et omfang, der svarer til, hvad der nedenfor er anført (jvf. Bekendtgørelsen, § 2, stk. 2).

Björkman, Mats: Psykologisk forskning. En introduktion. 2. uppl. Stockholm, Almquist & Wiksell 1963.

Boalt, Gunnar: Socialpsykologi. 4. udg. Stockholm, Almquist & Wiksell 1957.

Brauner, Charles J. & Hobert W. Bums: Problems in education and philosophy. Englewood Cliffs, Prentice-Hall 1965.

Grue-Sørensen, K.: Pædagogik mellem videnskab og filosofi. Gyldendals Pædagogiske Bibliotek, 15 1965.

Hoeck-Gradenwitz, Erik: Individ, gruppe, samfund. Socialpsykologiske betragtninger. 3. opl. Nyt Nordisk Forlag 1963.

Husén, Torsten: Pædagogisk psykologi. 3. udg. Nyt Nordisk Forlag 1966.

Madsen, K. B.: Almen psykologi, bd. 1-2. Gyldendal 1966.

Madsen, K. B.: Moderne psykologiske teorier. 2. opl. Munksgaard 1965.

Malmberg, Allan C.: Statistik I. Deskriptiv statistik. Danmarks Lærerhøjskole (kan rekvireres ved henvendelse til Matematisk Institut, Danmarks Lærerhøjskole).

Myhre, Reidar: Innføring i pedagogisk filosofi. Oslo, Fabritius 1959.

Peel, E. A.: The psychological basis of education. 2. udg. London. (Svensk oversættelse: Pedagogisk psykologi, Stockholm 1958).

Rasmussen, Knud: Udviklingspsykologi. Barndom og pubertet. Gyldendals Pædagogiske Bibliotek, 22 1967.

Torpe, Harald: Intelligensforskning og intelligensprøver. 3. udg., 2. opl. J. H. Schultz 1964.

Vernon, M. D.: The psychology of perception. Repr. Harmondsworth Penguin 1965.

Foreløbig studieplan for de pædagogisk-psykologiske discipliner

Indledning.

I de faglig-pædagogiske studier indgår følgende fem pædagogisk-psykologiske hoveddiscipliner:

Almen psykologi, udviklingspsykologi, pædagogisk psykologi, pædagogik samt didaktik og undervisningsmetodologi.

Læseplan og eksamensordning.

I nedenstående oversigt er angivet disciplinernes placering og timetal inden for en 3-årig læseplan.

1. semester

1. år	Pædagogik	2
	Almen psykologi	2
2. år	Udviklingspsykologi	2
	Pædagogisk psykologi	2
3. år	Pædagogik	J
	Didaktik + metodologi	2

2. semester

Almen psykologi	2
Almen psykologi (personlighedspsykologi)	2
Udviklingspsykologi	2
Pædagogisk psykologi	2
Pædagogik	1
Didaktik + metodologi	2

Eksamen afholdes efter følgende plan:

1. del: Almen psykologi
2. del: Udviklingspsykologi og pædagogisk psykologi
3. del: Pædagogik

Eksamen i didaktik og metodologi indgår i den faglig-pædagogiske opgave, der udarbejdes som en del af den afsluttende eksamen.

Almen psykologi

Formålet med undervisningen i almen psykologi er at bidrage til forståelse af det teoretiske grundlag for undervisningen i de øvrige psykologiske og pædagogiske discipliner. Det tilstræbes at indføre de studerende i den almene psykologis metoder, begreber og problemstillinger samt i vigtige forskningsresultater.

Indholdet af undervisningen fremgår af følgende oversigt over den almene psykologis discipliner:

1. *Indlednings-discipliner:* Psykologisk systematik, forskningsmetodik og historie.
2. *Motivations-psykologi:* Herunder behandles adfærdens »drivkræfter« (drifter, behov eller motiver) samt de følelsesmæssige tilstande (emotioner).
3. *Læreprocessens psykologi:* Der gennemgås indlæring (indlæringens vigtigste former, dens betingelser og de vigtigste lovmæssigheder og teoridannelser). Desuden gennemgås hukommelse og glemsel.
4. *Cognitiv psykologi:* Herunder gennemgås de cognitive eller intellektuelle processer, især perception (modtage, forarbejde og opfatte sanseindtryk) samt tænkning og fantaseren.
5. *Personlighedspsykologi:* Denne disciplin omhandler de faktorer, der influerer på karakterudviklingen, og en beskrivelse af forskellige reaktionsmåder, deres forudsætninger og konsekvenser.

Almen psykologi placeres i 1. år med 2 ugentlige timer i 1. semester og 4 ugentlige timer i 2. semester (hvoraf halvdelen anvendes til personlighedspsykologi).

Eksamen indgår i studiets 1. del. Den er skriftlig.

U dviklingspsyko logi

Formålet med undervisningen i udviklingspsykologi er at uddybe de studerendes forståelse af menneskers adfærd og holdning på forskellige trin af deres udvikling. Under gennemgangen af de faktorer, der bestemmer udviklingen, vil der blive lagt vægt på at se de enkelte foreteelser i daglige undervisnings- og opdragelsessituationer som led i en længere varende udvikling.

Følgende emner vil blive gennemgået:

1. *Udviklingsbegrebet:* Arv, vækst, indlæring,

modenhed. Samspillet mellem udviklingsbestemmende faktorer. Normalitet.

2. *Den fysiske og motoriske udvikling.*
3. *Den intellektuelle udvikling.* Sprog og begrebsdannelse.
4. *Emotionel og social udvikling.* Betydningen af tidlige erfaringer, herunder særligt forældre-barn forholdet. Den emotionelle udviklings betydning for indlæringen. Udviklingen af gruppesamhørighed. Lærer-elev forholdet. Sociale og kulturelle påvirkninger. Normdannelser.
5. *Fantasilivet.* Identifikation. Produktiv fantasi. Flugtmekanismer.
6. *Puberteten.* Den seksuelle udvikling. Ændringer i forhold til autoriteter og til grupper. Rolleforventninger i hjem, skole og samfund.

Der undervises 2 timer pr. uge i 3. og 4. semester.

Eksamen indgår i studiets 2. del. Den er skriftlig.

Pædagogisk psykologi

Formålet med undervisningen i pædagogisk psykologi er at give de studerende en dybere forståelse af, hvorledes de dele af psykologien, der i særlig grad har relation til pædagogiske processer, kan udnyttes.

Følgende områder vil blive taget op til behandling:

1. Anvendelse af indlærings- og motivationspsykologiens resultater, herunder formulering af indlæringsprincipper, betingelser for overføring af øvelser; studieteknik.
2. Differentiel psykologi, herunder begavelsesforskningen og dens resultater af teoretisk og praktisk karakter (intelligenstests), opgaveløsningens psykologi; arv/miljø problemet.
3. Skolens vurderingsproblemer, herunder vurdering af færdigheder og kundskaber; standpunktsprøver; karaktergivning.
4. Skolens pædagogiske differentieringsproblemer, herunder strukturspørgsmålet.
5. Det skolepsykologiske arbejde, herunder orientering om de forskellige grupper af afvigende børn og om mulighederne for at hjælpe dem.

I den 3-årige undervisningsplan for de fagligpædagogiske studier er undervisningen i pædagogisk psykologi placeret med 2 timer ugentlig i 3. og 4. semester.

Eksamen i disciplinen er mundtlig og indgår i studiets 2. del.

Pædagogik

Formålet med undervisningen i pædagogik er at uddybe de studerendes kendskab til undervisningens og opdragelsens idégrundlag. Gennem en analyse af overvejelser og dispositioner i de forskellige faser fra fastlæggelse af skoleundervisningens formål til undervisningens udførelse udskilles og defineres de pædagogiske enkeltdiscipliner. Forholdet mellem pædagogikken og de fag, hvorfra undervisningen henter sit stof, klargøres, såvel som forholdet mellem pædagogik og psykologi.

Af pædagogikkens enkeltdiscipliner behandles især pædagogisk filosofi. Filosofien belyses gennem udvalgte eksempler fra pædagogikkens historie og den komparative pædagogik.

Behandlingen af pædagogiske problemer bringes tillige ind under en skolepolitisk synsvinkel.

I undervisningsplanen for de faglig-pædagogiske studier er undervisningen i pædagogik placeret med 2 ugentlige timer i 1. semester og med én ugentlig time i 5. og 6. semester.

Eksamen er skriftlig.

Didaktik og undervisningsmetodologi

Formålet med undervisningen i disse discipliner er dels at give de studerende et dyberegående kendskab til de enkelte fags stilling og funktion i folkeskolens undervisning, dels at uddybe deres indsigt i principperne for en undervisnings tilrettelæggelse og gennemførelse.

Fagdidaktikken, som omhandler de enkelte fags formål og indhold, er henlagt til den faglige del af studierne og varetages af faglærerne.

Den almene didaktik og metodologien behandles både ud fra den deskriptive og den eksperimentelle pædagogiks synspunkter, og disciplinernes forhold til den pædagogiske psykologi klargøres.

I undervisningsplanen for de faglig-pædagogiske studier er undervisningen i almen didaktik og metodologi placeret med 2 timer ugentlig i 5. og 6. semester. I 5. semester er undervisningen fælles for alle studerende, i 6. semester opdeles efter fag.

Eksamen i disciplinerne indgår i den fagligpædagogiske opgave, der udarbejdes som en del af den afsluttende eksamen.

Bilag 14

ODENSE UNIVERSITET
Hjallesevej 230, 5000 Odense

Den 21. oktober 1968

Undervisningsministeriets udvalg
for seminarielærernes uddannelse
Hr. lektor, cand. mag. Torben Krogh
Direktoratet for folkeskolen og
seminarierne
Frederiksholms Kanal 29
1220 København K

På sit møde den 11. oktober 1967 vedtog det humanistiske fagråd at nedsætte et udvalg bestående af professor, dr. phil. Morten Nøjgaard (formand), afdelingsleder, cand. mag. Fritz Larsen og sekretær cand. oecon. Jørgen Steen Larsen (sekretær), senere suppleret med professor Hans Hartvigson, til at undersøge interessen og mulighederne for ved Odense universitet at oprette et institut for efter- og videreuddannelse på grundlag af vedlagte skitse. Udvalget blev bemyndiget til at oprette en arbejdsgruppe med deltagelse fra alle interesserede kredse.

Udvalget har ført forhåndsdrøftelser med Direktoratet for Gymnasieskolerne og Højere Forberedelseseksamen og med Magisterforbundet samt orienteret Planlægningsrådet for de højere Uddannelser. Overalt har der vist sig at være positiv interesse for planen.

Inden udvalget sammenkalder en bredere arbejdsgruppe, der tænkes sammensat af repræsentanter for universiteterne, undervisnings- og kulturministeriet og Magisterforbundet i den hensigt at udarbejde en skitse for et efter- og videreuddannelsesinstituts virke og opbygning, ikke mindst dets kontakt til »brugerne«, har det ønsket at danne sig et løseligt skøn over det anslåede behov for efteruddannelse i nærmeste fremtid, således at den kommende arbejdsgruppe kan have et konkret udgangspunkt.

Udvalget vil derfor være taknemmeligt for en udtalelse fra Deres side om, i hvilket omfang seminarielærerne i de »humanistiske« fag vil have behov for efteruddannelse inden for de kommende fire år, for så vidt en sådan efteruddannelse kunne tænkes at falde ind under det planlagte instituts arbejdsområde. Man vil være særligt interesseret i oplysninger om, i hvilket omfang seminarielærernes efteruddannelse kunne tænkes at være fælles med gymnasielærernes.

Til Deres orientering vedlægges eksemplar af det spørgeskema, der er udsendt til gymnasieskolernes faglige udvalg.

Med tak for Deres medvirken

p. u. v.
Morten Nøjgaard

J. Steen Larsen
sekretær

Forslag til oprettelse af et institut for efter- og videreuddannelse

1. Formål.

At fortsætte universitetets undervisning og forskning på kandidatplan med særligt henblik på fagenes praktiske anvendelse. Herunder:

a. at efteruddanne kandidater, der virker i offentlige akademiske embeder bl. a. i gymnasieskolen og på seminarierne, med henblik på den praktiske pædagogiske udnyttelse af deres videnskabelige uddannelse.
b. at orientere sådanne kandidater i nyere faglige og pædagogiske resultater inden for deres respektive videnskab.
c. at videreuddanne kandidater inden for discipliner, som er af særlig betydning for deres embedsvirke.
d. at drive forskning inden for disse områder.

2. Form.

Efteruddannelsen, der i den udstrækning, det er muligt, bør foregå gennem et samarbejde

med andre interesserede højere læreanstalter, skal fortrinsvis foregå ved kortere kursus (8-14 dage) i universitetsåret, medens videreuddannelsen tilrettelægges enten i kursusform eller efter individuelle (længere-varende) studieprogrammer, der fastlægges ved en forhandling mellem den enkelte kandidat og institutledelsen i samråd med de pågældende fagprofessorer. Sådanne individuelle studier kan afsluttes med en prøve eller en mindre afhandling.

3. Institutledelse.

Den samlede efter- og videreuddsnnelse forestås af en studieleder, der har ansvaret for den praktiske og økonomiske tilrettelæggelse af alle kurser og studieprogrammer. Hvert kursus tilrettelægges og ledes dagligt af en kursusleder, som kan være en universitetslærer eller en udefra kommende lærer.

4. Undervisning.

De lærerkræfter, som skal anvendes til efteruddannelsen, fordeler sig på tre grupper. I det omfang, det er muligt, kan universitetets egne lærerkræfter benyttes. Disse kan da delvist frigøres fra studenterundervisningen, s,åfremt timeantallet ved instituttet giver rimelig begrundelse herfor.

Dernæst anvendes udefra kommende lærerkræfter gerne repræsenterende den smbedskategori, som kursusdeltagerne tilhører. Specielt for sprogfagene gælder, at der ofte vil være brug for at indkalde udenlandske lærere.

Endelig anvendes i stigende omfang, efterhånden som instituttets virksomhed udvikler sig, særlige institutamanuenser, som specialiserer sig i de af den anvendte videnskabs problemer, der har relevans for de enkelte embedsgrupper. Disse amanuensisstillinger er tænkt som tidsbegrænsede, således at f. eks. gymnasielærere for en kortere periode (1—3 år) kan frigøre sig fra deres praktiske embedsarbejde og koncentrere sig om forskning af betydning derfor. Resultaterne af denne forskning skal derefter videregives til de relevante kurser. Det vil endvidere i reglen være naturligt, at institutamanuenser fungerer som kursuslecere inden for deres discipliner.

På et senere trin bør man formentlig, i det omfang fagenes problematik gør det påkrævet, udnævne professorer i fagenes metodik f. eks. i anvendt sprogvidenskab, i litteraturundervisning, i pædagogik, i historieundervisningens metodik osv.

5. *Lokalemæssige rammer.*

Som undervisningslokaler benyttes universitetets lokaler. Af særlige lokaler bliver der behov for kontorer til studievejleder og til de til instituttet knyttede amanuenser (professorer). Derudover vil der være behov for kollegieværelser til kursusdeltagerne og i tilknytning dertil gruppearbejdsrum, idet det må forudses, at en betydelig del af kurserne vil foregå som gruppearbejde. Det er tænkeligt, at der i visse fag (sprogfagene) vil blive behov for særlige forskningsfaciliteter (instrumenter til fonetik, statistiske undersøgelser osv.).

6. Økonomi.

På universitetets budget må opføres et særligt annuum for efter- og videreuddannelsesinstituttet samt stilling for studieledere og evt. amanuenser. Hvad angår udgifter til kurserne selv, står to veje åbne: Enten afsættes på instituttets budget et særligt beløb til afholdelse af et vist antal kurser årligt, eller også financieres de egentlige kursusudgifter (bl. a. honorar til kursusledere og lærere) af de pågældende styrelser. Derimod forekommer det rimeligt, at vikarer for kursusdeltagere, disses opholdsudgifter osv. afholdes af de pågældende styrelser (ministerier).

7. *Praktiske bemærkninger.*

Instituttet lænkes oprettet samtidig med, at den humanistiske faggruppe rykker ind i de nye endelige lokaler, dvs. formentlig 1973. Man kunne dog tænke sig, at en beskeden begyndelse tages på et tidligere tidspunkt, såfremt der kan skaffes egnede lokaler. Formentlig bør fagrådet, før endelig beslutning tages, nedsætte et bredt sammensat udvalg med repræsentanter fra ministerier, direktorater, faglige foreninger og andre højere læreanstalter, der kan klargøre dels behovet, dels de praktiske økonomiske muligheder samt hensigtsmæssige samarbejdsformer mellem de interesserede parter.

Odense, den 10. oktober 1968

P. u. v.
Morten Nøjgaard
professor, dr. phil.

Jørgen S. Larsen
sekretær

SPØRGESKEMA vedrørende omfang og indhold i EFTERUDDANNELSES-kurser for kandidater i humanistiske fag.

1. I hvilke nye områder inden for Deres fag føler De behov for efteruddannelse?

   .....
   .....
   .....

2. I hvilke nye pædagogiske metoder føler De behov for efteruddannelse?

   .....
   .....
   .....

3. Er der efter Deres mening interdisciplinære områder, der bør indgå i efteruddannelsen inden for Deres fag?

   .....
   .....
   .....

4. Vil kurser heri for Deres fags vedkommende kunne afholdes fælles med andre fag?

   .....
   .....
   .....

5. Hvor lang tid mener De, at orientering i et nyt område eller en ny pædagogisk metode bør tage?

   .....
   .....
   .....

6. Er der specielle årgange, der har særlige behov for orientering inden for enkelte fagområder, f. eks. som følge af de seneste ændringer i gymnasieordningen?

   .....
   .....
   .....

..... den .....

.....
(underskrift)

FÆLLESUDVALGET MELLEM MINISTERIET FOR KULTURELLE ANLIGGENDER OG UNDERVISNINGSMINISTERIET.

København, den 28. september 1968.

Indstilling til undervisningsministeriet fra fællesudvalget mellem ministeriet for kulturelle anliggender og undervisningsministeriet vedrørende Kunstakademiets kunstpædagogiske uddannelse og bifagsuddannelsen i kunsthistorie ved universiteterne i København og Århus og disse uddannelsers anvendelse i gymnasieundervisningen.

Foranlediget af den herskende uklarhed med hensyn til læreruddannelsen til gymnasiefaget »Formning og kunstforståelse« har udvalget taget spørgsmålet om forholdet mellem de to eksisterende læreruddannelser og de i forbindelse hermed stående problemer op til undersøgelse.

Udvalget har haft samråd med repræsentanter for Direktoraterne for Gymnasieskolerne og Folkeskolen, Kunstakademiet samt Danske Studerendes Fællesråd.

Udvalget har taget sit udgangspunkt i, at der nu faktisk er oprettet to uddannelser, der bl.a. tager sigte på at uddanne lærere til det nævnte fag, dels det i 1965 på Kunstakademiet efter forhandlinger med Direktoratet for Gymnasieskolerne iværksatte kunstpædagogiske kursus for studerende ved de billedkunstneriske skoler i normaluddannelsens 4. og 5. studieår, dels uddannelsen ved universiteterne i København og Århus i kunsthistorie som bifag til skoleembedseksamen, påbegyndt i forårssemesteret 1967.

Gymnasiedirektoratet har over for udvalget givet udtryk for den opfattelse, at der i direktoratet har hersket nogen usikkerhed med hensyn til udformningen af læreruddannelsen til det nye gymnasiefag »Formning og kunstforståelse«, idet faget stiller krav både om teoretisk viden om kunst og om erfaringer med aktivt kunstnerisk arbejde. Det har oprindeligt været tanken, at man skulle tiistrætte en form for samarbejde mellem universiteter og kunstakademi, men situationen har ikke desto mindre udviklet sig i retning af to forskellige uddannelser. Man har fra direktoratets side været meget interesseret i at drage nytte af den på akademiet stedfindende uddannelse, og der synes at have været gode erfaringer med de kunstpædagoger, som nu arbejder i gymnasieundervisningen. Med hensyn til de universitetsuddannedes stilling har man oprindelig haft til hensigt at supplere den kunsthistoriske uddannelse med et efterfølgende formningskursus, men direktoratet synes nu nærmest at være af den opfattelse, at universitetsuddannelsen ikke skal kvalificere til undervisning i gymnasiefaget »Formning og kunstforståelse«, men til undervisning i faget »Kunsthistorie«, hvilket fag et gymnasium med godkendelse fra direktoratet skal kunne vælge i stedet for »Formning og kunstforståelse«.

Danske Studerendes Fællesråd har over for udvalget givet udtryk for den opfattelse, at det bør tilstræbes, at der kun er een uddannelse, der kvalificerer til gymnasieundervisningen i »Formning og kunstforståelse«, idet man finder det uheldigt, at to forskellige uddannelser kvalificerer til samme undervisning. Man mener endvidere, at denne ene uddannelse bør have elementer fra begge eksisterende, således at man søger at integrere disse. Endelig finder man det uheldigt, at der stadig hersker usikkerhed med hensyn til beskæftigelsesmulighederne og -vilkårene i gymnasiet for de personer, der tager skoleembedseksamen med kunsthistorie som bifag.

Udvalget skal hertil udtale, at man finder, at den på Kunstakademiet stedfindende uddannelse i højere grad end universitetets kunsthistoriske uddannelse tager sigte på undervisningen i »Formning og kunstforståelse«, således som dette fag er beskrevet i betænkningen »Det nye Gymnasium«, ligesom man finder det betydningsfuldt., at en undervisning i dette kunstnerisk betonede fag varetages af personer, for hvis kunstneriske kvalitet og indsigt i skabende virksomhed man har sikkerhed gennem de pågældendes uddannelse ved Kunstakademiets billedkunstneriske skole. Udvalget finder det således ikke betryggende, at formningsundervisningen varetages af universitetsuddannede med en kortere supplerende formningsuddannelse, ligesom udvalget heller ikke ser nogen

mulighed for, at der skabes en integration mellem de to eksisterende uddannelser. Det kan i denne forbindelse bemærkes, at de implicerede læreanstalter efter det for udvalget oplyste ikke finder en sådan integration gennemførlig.

Udvalget må derfor efter omstændighederne anbefale den løsning, at gymnasiefaget indtil videre, og indtil de fornødne erfaringer måtte være indvundet i praksis, spaltes op i fagene »Formning og kunstforståelse« og »Kunsthistorie« med hver sin læreruddannelse.

Man skal i denne forbindelse under hensyn til den omtalte usikkerhed i studenterkredse med hensyn til beskæftigelsesvilkårene henlede opmærksomheden på det ønskelige i en snarlig afklaring af spørgsmålet.

Udvalget udtrykker sin tilfredshed med, at de problemer, der var opstået i forbindelse med aflønningen af kunstpædagogerne i gymnasiet, har fundet en rimelig løsning ved undervisningsministeriets cirkulæreskrivelse af 9/8 1968, efter hvilken lærere i kunst forståelse, som har gennemgået kursus på Kunstakademiet, vil kunne aflønnes med den for adjunkter og lektorer i 24. lønningsklasse gældende overtimebetaling omend uden progression.

Udvalget bemærker endvidere med tilfredshed, at det ikke for øjeblikket synes at være vanskeligt for kunstpædagogerne at finde beskæftigelse bl. a. inden for gymnasieskolen. Man må imidlertid forudse, at beskæftigelsesforholdene i gymnasiet vanskeliggøres for kunstpædagogerne, efterhånden som der uddannes magistre med kunsthistorie som bifag. Udvalget har derfor taget under overvejelse, hvilke andre anvendelsesmuligheder der, bortset fra gymnasieundervisningen, måtte være for de pågældende. Man har under disse drøftelser fastslået, at der synes at være et anvendelsesområde inden for højskole- og fritidsundervisning. Det synes også at burde overvejes at anvende kunstpædagoger ved formningsundervisningen på kursus til Højere Forberedelseseksamen, jfr. betænkning nr. 447, s. 16-17.

Udvalget har endvidere drøftet forholdene omkring formningsundervisningen i folkeskolen og på seminarierne. Med hensyn til folkeskoleundervisningen bemærkes, at allerede det relativt lille udbud af kunstpædagoger vil udelukke en almindelig anvendelse af dem i undervisningen, men at udvalget dog kan anbefale, at muligheden for deres anvendelse på konsulentbasis e. lign. tages under overvejelse.

Med hensyn til seminarieundervisningen eller en eventuel efteruddannelse for seminarieuddannede har Direktoratet for Folkeskolen og Seminarierne over for udvalget givet udtryk for den opfattelse, at kunstpædagogerne ikke umiddelbart synes velegnede til denne undervisning, da man inden for denne må lægge megen vægt på det nære forhold til folkeskolen. Man har dog fra direktoratets side erklæret sig villig til at tage spørgsmålet under nærmere overvejelse under det videre arbejde med udformningen af læreruddannelsen.

Udvalget udtaler sin tilfredshed med dette tilsagn og imødeser nærmere orientering om resultatet af disse overvejelser. Det er udvalgets hensigt at tage spørgsmålet op igen som led i en drøftelse af de udkast til studieplaner i henhold til læreruddannelsesloven, som ventes forelagt udvalget, når studieplansudvalget har afsluttet sit arbejde.

Undervisningsministeriet.

P. U. V.
H. Engberg-Pedersen
formand

/ Niels-Jørgen Nielsen
sekr.

LÆRERSTUDERENDES LANDSRÅD
Rigengade 22, København K.

Bilag 16

Seminarielæreruddannelsesudvalget
Sekretariatet
Direktoratet for folkeskolen og seminarierne
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

21. november 1968

Vedlagt fremsendes til Deres orientering resolutioner vedrørende seminarielæreruddannelsen, vedtaget på Landsrådets 2.7. repræsentantskabsmøde d. 26.—29./10 1968.

Repræsentantskabet understreger, at uddannelseskrav til seminariernes lærere i langt højere grad end tidligere må præciseres cg formuleres, at de bedst tænkelige faglige kvalifikationer må forlanges, samt at en særskilt pædagogisk uddannelse for universitetsuddannede og dermed ligestillede må etableres.

Den pædagogiske uddannelse må organiseres som en egentlig tillægsuddannelse med følgende indhold:

1. Voksenpædagogisk indhold, omfattende både teoretiske og anvendte discipliner.
2. Elementær, overvejende teoretisk indføring i almen pædagogiske forhold, væsentligst med henblik på folkeskolens problematik.

Repræsentantskabet understreger nødvendigheden af, at der hurtigst muligt oprettes særlige voksenpædagogiske afdelinger i forbindelse med eksisterende uddannelsesinstitutioner. Først og fremmest må Danmarks Lærerhøjskole udbygges med en sådan afdeling, men også universiteterne må have et naturligt behov for en sådan undervisningsdisciplin.

Repræsentantskabet henleder opmærksomheden på, at forholdene for en række fag på seminarierne er sådan, at kvalificerende seminarielæreruddannelser overhovedet ikke eksisterer. Repræsentantskabet må opstille det som et krav, at sådanne uddannelser indholdsbestemmes og etableres, således at der for samtlige fags vedkommende skabes specifikke, kvalificerende uddannelsesmuligheder.

Repræsentantskabet fastslår det som helt nødvendigt, at der umiddelbart efter afgivelse af betænkning fra seminarielæreruddannelsesudvalget sikres økonomisk og praktisk mulighed for at gennemføre såvel den nødvendige faglige og pædagogiske videreuddannelse som den løbende efteruddannelse af seminariernes lærere. En grundlæggende betingelse for den nye læreruddannelseslovs gennemførelse i praksis må være, at også den eksisterende seminarielærerbestand sikres mulighed for at komme på niveau med de opstillede kvalifikationskrav.

Maj 1968.

Forslag til videregående studier ved Danmarks lærerhøjskole i håndarbejde

Bestyrelsen for Foreningen for Seminariernes håndarbejdslærerinder tillader sig hermed at fremsende ønsker og forslag til en efter- og videreuddannelse i faget håndarbejde.

Vi mener, at der parallelt med andre fagområders videreuddannelse på lærerhøjskolen også bør skaffes mulighed for, at lærere i håndarbejde kan få en samlet og mere dybtgående uddannelse inden for området, så man ikke - som tilfældet er nu - må opsamle de forskellige discipliner inden for faget på korte og ret tilfældige fagkurser. Årskursus - dels på lærerhøjskolen og dels i provinsen — kan vel nogenlunde svare til en linieuddannelse, men dækker langt fra behovet for uddannelse af kvalificerede konsulenter, instruktører og undervisere til seminarierne.

Vi mener, faget bør have en speciel afdeling på lærerhøjskolen med en afdelingsleder, der kun beskæftiger sig med faget indenfor videreuddannelsesområdet, samt tilstrækkeligt med undervisere, der er specialister inden for de enkelte discipliner; ligesom vi mener, der bør stilles tilstrækkeligt med lokaler og andre faciliteter til rådighed for faget på Emdrupborg.

Følgende plan er kun at betragte som en råskitse eller et forsøg på at opstille ønsker og behov om timetal, kurser og discipliner og bør ikke betragtes som et fuldgyldigt udtryk for nogen endelig stillingtagen til problemerne.

Det anses for rimeligt, at videreuddannelsen bygger på seminariernes linieuddannelse eller kundskaber svarende hertil, f. eks. årskursus, at den studerende har mindst 2 års undervisningspraksis efter endt læreruddannelse, samt er i besiddelse af sådanne sprogkundskaber i engelsk og tysk, at der kan læses nogen faglitteratur på disse sprog.

Da vi forudser, at en del lærerinder uddannet efter gi. ordning ikke kan opnå disse kundskaber, uden at der samtidig oprettes, forkurser svarende til linieuddannelsens niveau fremsættes flg. plan til et sådant kursus - etårigt - på lærerhøjskolen.

Etårigt forkursus i håndarbejde.

Timetal og discipliner:

tilskæring	120	timer
kjolesyning	120	»
vævning	60	»
broderi	60	»
strikning og hækling	60	»
farvelære og stoftryk	60	»
tekstillære	30	»
indkøbslære	30	»
lait	540	»

Forslag til fordeling af disciplinerne på 2 semestre å 15 uger.

	1. semester	2. semester
Tilskæring	4	4
Kjolesyning	4	4
Vævning	2	2
Broderi	2	2
Strikning og hækling	2	2
Farvelære og stoftryk	2	2
Tekstillære	1	1
Indkøbslære	1	1
Ugentlige timer	18	18

Kursus tænkes afsluttet med eksamen svarende til linieeksamen på seminariet.

Forslag til det faglig-pædagogiske studium i håndarbejde.

Timetal og discipliner:

Pædagogisk-psykologiske fag	330 timer
tilskæring	240 »
videregående kjolesyning og dragtsyning	180 »
tekstillære	60 »
farvelære i forbindelse med garderobe	30 »
undervisningsmaterialer	30 »
vævning (herunder brik- og båndvævning)	360 »
materialelære i forbindelse med vævning	30 »
stoftryk	60 »
broderi (også i forbindelse med stoftryk)	105 »
farvelære i forbindelse med broderi	30 »
materialelære i forbindelse med broderi	15 »
videregående strikning og hækling	45 »
knytning, orkis, knipling	90 »
fagets historie	30 »

I timetallet er indbefattet en del øvelsestimer.

I de to sidste semestre gives der mulighed for et frit valgt selvstudium.

Der foretages under studiet en række institutionsbesøg f. eks. i forbindelse med tekstillære og fagets historie, ligesom der forventes ca. 1 måneds studierejse til udlandet, inden faget afsluttes.

Hvert år afsluttes med eksamen, sidste år udarbejdes en faglig-pædagogisk opgave som en del af eksamen.

Vi håber videreuddannelsesudvalget vil tage ovennævnte betragtninger op til velvillig overvejelse og behandling inden for nærmeste fremtid, da vi føler, at faget både inden for folkeskolen og på seminariet trænger til en kraftig revidering og udbygning.

Forslag til fordeling af disciplinerne på 6 semestre å 15 uger:

Fag	Semester					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
De pædagogisk-psykologiske fag	2	2	2	2	1	1
Tilskæring	8	8				
Kjole- og dragtsyning	6	6				
Tekstillære	2	2				
Farvelære i forbindelse med garderobe...		2				
Undervisningsmaterialer	2					
Vævning			12	12		
Materialelære i forbindelse med vævning..			2			
Stoftryk			2	2		
Broderi				3	4	
Farvelære i forbindelse med broderi					2	
Materialelære i forbindelse med broderi ..				1		
Videregående strikning og hækling					3	
Knytning, orkis, knipling					2	4
Fagets historie						2
Ugentlige timetal	22	22	20	22	14	9

Bestyrelsen for Foreningen for Seminariernes håndarbejdslærerinder.

M. Dusgård.
Formand

Bilag 18

SEMINARIERNES MUSIKLÆRERFORENING
Lembckesvej 5, Haderslev

Den 19.11. 1968.

Til
Udvalget vedrørende seminarielærernes uddannelse.

I forståelse med Dansk Seminarieforening vil Seminariernes Musiklærerforening gerne fremsende overvejelser og forslag angående seminarielære ruddannelsen i musik.

Vi anser det for betydningsfuldt, at en seminarielæreruddannelse **i** musik bygger på et solidt fagligt grundlag, hvor også det pædagogiske sigte er tilgodeset, herunder relationerne til børneskolen. Efter vor opfattelse bør en ansættelse som seminarielærer i musik forudsætte nogle års undervisningspraksis med børn eller unge.

Under hensyntagen til fagets forskelligartede discipliner, hvis varetagelse kræver en stadig større specialisering, må flere uddannelsesformer anses for relevante:

1) Lærereksamen med musik som liniefag + cand. pæd.-uddannelse i musik (ved en mulig etablering af sidstnævnte uddannelse kunne man fortrinsvis sigte mod sang og hørelære samt de teoretiske og historiske discipliner).
2) Lærereksamen med musik som liniefag + musikpædagogisk eksamen i en eller flere af de væsentligste discipliner, herunder instrumentalspil.
3) Lærereksamen med musik som liniefag + musiklederuddannelse suppleret med en videregående faglig uddannelse i en enkelt af disciplinerne inden for læreruddannelsen i musik.
4) Cand. mag.-uddannelse med musik som hovedfag, om muligt suppleret med pædagogiske kurser sigtende på børneskolens forskellige alderstrin.
5) En afsluttende eksamen fra musikkonservatorium - eller anden uddannelse på tilsvarende niveau - med sigte på varetagelse af instrumentalundervisning.

Hvad angår former for efteruddannelse vil vi gerne anføre:

1) Mulighed for a jour-føring gennem kurser af kortere eller længere varighed.
2) Videreførelse af Danmarks Lærerhøjskoles 30-timers kursus inden for fagets discipliner.
3) Studieophold i udlandet, baseret på stipendier og orlov med fri vikar.

På Seminariernes Musiklærerforenings vegne.

H. Ravn Jensen.

Til formanden for udvalget til behandling af seminarielæreres uddannelse, undervisningsinspektør Holger M. Nielsen.

Vedr. faget ernærings- og husholdningslære.

Sammenslutningen af Seminariernes Husgerningslærere tillader sig herved at fremsende ønsker og forslag til

1) uddannelse af seminarielærere, der ansættes under den nye læreruddannelses.lov, og
2) videre- og efteruddannelse af nuværende seminarielærere.

En videreuddannelse i faget må med rimelighed bygge på læreruddannelse med. linieuddannelse i ernærings- og husholdnirgslære eller kundskaber svarende hertil.

Da det må forudses, at en del kerere i deres seminarieuddannelse ikke har haft mulighed for linieuddannelse, foreslås oprettet en etårig grunduddannelse.

Uddannelsen tænkes lagt på linieuddannelsesniveau og afsluttet med eksamen svarende til linieeksamen på seminariet.

Forudsætningen for optagelse på etårigt grundkursus er lærereksamen.

1. Faglige og pædagogiske krav, der må stilles til de seminarielærere, der ansættes under den nye læreruddannelseslov.
   Der kan peges på to muligheder, enten A eller B.

   A. Danmarks Lærerhøjskoles Institut for Ernæringslære og biokemi:
   Faglig-pædagogisk studium afsluttet med kandidateksamen.
   Supplering med visse praktiske discipliner kan være nødvendig (II).

   B. Nordisk Husholdningshøjskole i Oslo:
   Ernæringslinien afsluttet med eksamen som Nordisk Husholdningskandidat.
   Suppleret med:
   1) mindst 2 års undervisningspraksis i folkeskolen,
   2) pædagogisk-psykologisk kursus på Danmarks Lærerhøjskole,
   3) tillægskursus **(III).**

   Såfremt kandidaten fremlægger fornøden dokumentation for kundskaber svarende til kravene i II og III, kan der dispenseres fra disse kurser.

2. Former for supplerende uddannelse af såvel kommende som allerede fungerende seminarielærere.

   A. Kommende seminarielærere:
   1. Kurser ved Danmarks Lærerhøjskole.
   2. Specialkursus ved Århus Universitet: Emnekurser.
   3. Studierejser.

   B. Fungerende seminarielærere:
   1. Kurser ved Danmarks Lærerhøjskole
      (Emneønsker kan eventuelt fremføres gennem den faglige forening).
   2. Specialkursus ved Århus Universitet:
      a) 10 måneders kursus afsluttet med eksamen.
      Der tænkes her på kursus I: Ernæringslære, som det foreligger i forslag til ny ordning for universitetets kurser.
      b) Suppleringskurser.
      c) Emnekurser.
   3. Studierejser.

I Forslag til grundkursus i Ernærings- og husholdningslære.

Discipliner og timetal.

Teoretiske discipliner

Kemi med øvelser	60 timer
Hygiejnelære	30 »
Ernæringslære	45 »
Levnedsmiddellære	45 »
Kostsammensætning	45 »
Forbrugerorientering (herunder redskabs- og materialelære), arbejdsteknik og økonomi	45 »
i alt	270 timer

II Praktiske discipliner med tilknyttet fagmetodik

Grundteknik for og praktiske øvelser i:	
Madlavning	270 timer
Konservering	
Tøjbehandling	
Rengøring	
I alt	270 timer

Sammenlagt teoretiske og praktiske discipliner . . . . . 540 timer

Desuden *praktikøvelser* i faget i et omfang svarende til liniepraktik på et seminarium.

Forslag til supplerende praktiske discipliner for kommende seminarielærere med cand. pæd. uddannelse.

Discipliner og timetal

Redskabslære	72 timer
Forbrugerorientering	36 »
Praktiske madlavningsøvelser	162 »

Der kan eventuelt blive anledning til denne supplering på Danmarks Lærerhøjskole i undervisningsfrie måneder under cand. pæd. studiet.

Forslag til tillægskursus for kommende seminarielærere med eksamen som Nordisk Husholdningskandidat.

III Discipliner og timetal

Materialelære	54 timer
Redskabslære	72 »
Forbrugerorientering	36 »
Praktiske madlavningsøvelser	162 »
Eksperimentel madlavningsteknik	54 »

Ovennævnte kursus vil eventuelt kunne lægges på Danmarks Lærerhøjskole.

FORENINGEN AF DANSKLÆRERE
VED SEMINARIERNE

Gug, d. 4. dec. 1968.

Til
formanden for udvalget om seminarielærernes uddannelse
hr. inspektør Holger M. Nielsen.

Hermed tillader Foreningen af Dansklærere ved Seminarierne sig at fremsende nogle synspunkter vedr. seminarielærernes uddannelse og kvalifikationer inden for faget dansk.

Synspunkterne er udarbejdet a:: et udvalg nedsat af foreningen og gennemdrøftet i bestyrelsen. Vi håber at resultatet af disse anstrengelser kan finde anvendelse i udvalgets arbejde.

Venlig hilsen
Niels Holck

Udvalgsbetænkning vedrørende kvalifikationer af dansklærere ved seminarierne.

/ *Den øjeblikkelige uddannelsessituation.*

De lærere, der i øjeblikket underviser i dansk ved seminarierne, frembyder uddannelsesmæssigt et yderst broget billede. Man kan opstille fire kategorier:

1) lærere med seminarieuddannelse + en ikke-akademisk videreuddannelse, i reglen faglærereksamen eller årskursus.
2) lærere med universitetsuddannelse i dansk: cand. mag.'er med dansk som noved- eller bifag, samt mag. art.'er i smlg.litteratur eller nordisk filologi.
3) lærere med seminarieuddannelses + universitetsuddannelse i dansk (eller litteratur),
4) lærere med anden universitetsuddannelse, fx cand. mag.'er med to fremmedsprog, samt cand. theol.'er.

Disse uddannelser er meget forskellige m.h.t. stof og relevans. Det eneste de har tilfælles er, at ingen af dem sigter direkte mod seminarieundervisning. Den enkelte lærer har derfor formentlig følt sig tvunget til at udbygge sine kvalifikationer i såvel faglig som pædagogisk henseende, hvorved forskellene er blevet formindsket en del. Hertil kommer, at faget de sidste fem-seks år har været inde i en udvikling, der har gjort de forskellige uddannelser mere eller mindre forældede. Det øjeblikkelige kvalifikationsniveau er derfor nok i lige så høj grad præget af de enkelte læreres studie- og kursusaktivitet som af de forskellige grunduddannelser. Det vil således være en rimeligere løsning af videreuddannelsesproblemet at oprette kurser i fagets forskellige discipliner og overlade til hver enkelt at afgøre, hvilke kurser han har behov for al følge.

// *Drøftelse af de fremtidige kvalifikationer.*

Under I blev der gjort opmærksom på at der ikke findes nogen enkeltuddannelse der sigter direkte mod seminarieundervisningen. Det vil derfor være nødvendigt at supplere eller kombinere de eksisterende uddannelser.

a) Cand. mag.-uddannelsen (2 fag med dansk som hovedfag) bør suppleres med pædagogisk videreuddannelse af såvel teoretisk som praktisk art. Uddannelsen kunne fx varetages af lærerhøjskolen kombine-

ret med praktik ved øvelsesskoler (folkeskole).

b) For mag. art.-uddannelsen i nordisk filologi gælder samme pædagogiske krav som for cand. mag.-uddannelsen.

c) Mag. art.-uddannelsen i sammenlignende litteratur bør i pædagogisk henseende suppleres som for a og b, og hvis mag. art.'er skal forestå de sproglige discipliner i såvel 1. dels-dansk som liniefagsdansk, må deres uddannelse bringes på højde med de sproglige krav der stilles til en cand. mag. eller cand. pæd.

d) Cand. phil.-uddannelsen (med faget dansk) bør suppleres med omfattende pædagogisk uddannelse af såvel teoretisk som praktisk art. Cand. phil.-uddannelsen (med faget dansk) vil sammen med en læreruddannelse være tilstrækkelig kvalificerende.

e) Cand. mag.-uddannelsen (2 fag med dansk som bifag) vil kræve omfattende videreuddannelse både sprogligt og litterært, specielt hvis kravene til liniefagsundervisningen skal honoreres. Pædagogiske krav som for a og b.

f) På grundlag af de foreliggende skitser for cand. pæd.-uddannelsen i dansk bør denne suppleres med videregående uddannelse i de litterære discipliner så at uddannelsen bringes på højde med de litterære krav til cand. mag.-uddannelsen (dansk hovedfag).

Udvalget tilråder at der i praksis ved bedømmelsen af en dansklærers kvalifikationer tages passende hensyn til individuelle uddannelser, og at man giver mulighed for at tilgodese uddannelser som ikke er dokumenteret i et eksamensbevis. Dette bør dog være undtagelsen og ikke reglen.

Endelig vil udvalget pege på det ønskelige i at såvel fagrådet som den faglige forening ved seminarierne tages med på råd ved planlægningen af relevante uddannelser ved lærerhøjskolen og universiteterne.

/// Forslag til kurser der både kan tjene som videreuddannelse og fortløbende efteruddannelse af lærere der underviser i dansk ved seminarierne.

Der er ikke taget stilling til kursernes varighed. Det er muligt at en kursusperiode på tre uger til en måned kan omfatte flere af de i programmet opstillede kurser. Det er også muligt at kursusarrangørerne ønsker at kombinere disciplinerne på en anden måde, og endvidere kan der blive tale om fjernkursus og individuel vejledning gennem det samordningsorgan som omtales nærmere under punkt IV.

Det er ønskeligt at kursuslederne lader udarbejde rapporter om de afholdte kurser med resuméer af de afholdte forelæsninger og diskussioner med fyldige litteraturhenvisninger og med øvelsesmateriale som er udarbejdet af kursets lærere eller af kursisterne.

Sproglig dansk:

1) Kursus i fonetik og fonematik. Såvel disse discipliners metoder og terminologi som disciplinernes praktiske anvendelsesmuligheder i læreruddannelsen og i folkeskolen bør behandles. Dansklærerens og talepædagogens arbejdsområder på seminarierne og i folkeskolen.

2) Kursus i mundtlig fremstilling. Bør utvivlsomt koordineres med kursus 1. Kursus må også omfatte orientering om hvordan man i læreruddannelsen og på folkeskolens forskellige trin rent praktisk kan arbejde med mundtlig fremstilling.

3) Kursus i almen sprogteori og moderne dansk grammatik. Dette kursus bør koordineres med kursus 1. På kursus bør såvel deskriptive som normative synspunkter drøftes, og der bør gives eksempler på den moderne sprogteoris praktiske anvendelighed i læreruddannelsen og i folkeskolen.
Den lingvistiske, filosofiske og psykologiske semantik behandles, idet vægten lægges på de for læreruddannelsen og folkeskolen relevante områder, og således at der gives eksempler på teoriens udnyttelse i praksis. Øvelsesmateriale må søges fremskaffet, om muligt ved kursisternes egen medvirken.

4) Kursus i skriftlig fremstilling. Dette kursus bør koordineres med kursus 3. Kursus bør ikke indskrænke sig til at tilgodese de krav skriftlige prøver i læreruddannelsen og folkeskolen stiller. Der henvises i øvrigt til professor dr. phil. Lindegård Hjorths »Øvelser over skriftlig fremstilling 1967/68« hvor mange for kursus relevante synspunkter er anlagt, bl. a. vedr. sagprosagenrer.

5) Kursus i sproghistorie, dialektologi, regionalsprog og prosahistorie.

6) Kursus i norsk og svensk. Det skønnes at behovet herfor kan dækkes af de kurser der afholdes i Norge og Sverige på foranledning af det af Nordisk Kulturkommission nedsatte ekspertudvalg under forudsætning af at disse kurser bliver en fast institution.

Dansk litteratur:

7) Kursus i litteraturteori og tekstlæsning efter interne metoder. Såvel teoretiske overvejelser for som praktiske demonstrationer af tekstfortolkning og karakteristik bør indgå i kursus. Ligesom det 3ør drøftes hvorledes tekstlæsningen kan omsættes i pædagogisk praksis i læreruddannelsen og i folkeskolen.
8) Orientering om externe litteraturmetoder, deres mål og midler demonstreret ved eksempler, og orientering om den tekstbehandling der bringer litteraturhistoriske, ånds- og idéhistoriske, psykologisk-biografiske, ahistorisk komparative, filosofiske og etiske synspunkter ind i tekstgennemgangen.
9) Kursus i vurderingskriterier, fx ved arbejde med god og dårlig litteratur, tendenslitteratur, triviallitteratur, og ved arbejde med og vurdering af børnebøger o. s.v. Undersøgelser vedrørende børns og voksnes læsning, såvel sociologiske som psykologiske synspunkter anlægges.
10) Kursus omhandlende litteraturhistoriens placering i litteraturundervisningen. Litteraturhistoriens historie. Periodiceringsproblemer. Hvorledes kan man arbejde med en enkelt periode eller med en enkelt digterskole på seminariernes linjehold?
11) Kursus i læsning af et forfatterskab, kombineret med kursus i arbejde med de skønlitterære genrer.
12) Kursus i læsning af en dramatisk tekst. Dramaturgi. Iscenesættelse.

Fagdidaktik og fagmetodik:

13) Fagdidaktisk kursus med drøftelse af formålet med litteraturlæsningen i læreruddannelsen og i folkeskolen. Læsebogens historie, arbejde med og vurdering af forskellige lærebogssystemer. Plarlægning af undervisningsforløb strækkende sig over hele folkeskolen, over enkelte årgange, over enkelte perioder. Fagmetodik, såvel forberedelses- som undervisningsmetodik.
14) Undervisningsmetoder og arbejdsmønstre, herunder gruppedynamisk undervisning tillempet forskellige emner og arbejdsområder inden for dansk sprog og litteratur.

Der gøres opmærksom på at der ved videre- og efteruddannelsen er taget hensyn både til det faglige og det pædagogisk-metodiske, men også for de andre kursers vedkommende er der taget hensyn til dette aspekt.

IV Afsluttende bemærkninger om videre- og efteruddannelsen.

Udvalget ville gerne have kunnet skelne skarpt mellem videre- og efteruddannelse som man gør det i Sverige. I praksis har vi imidlertid fundet det umuligt, fordi dét som vil være efteruddannelse for nogle uddannelsers vedkommende, vil være videreuddannelse for andres og omvendt. I det følgende har vi derfor brugt udtrykket efteruddannelse om begge former for uddannelser.

Udvalget mener at efteruddannelsen må blive en permanent foreteelse, således at forstå at alle dansklærere med passende mellemrum må søge efteruddannelse for at holde sig å jour med nye metoder, discipliner osv. Da dette imidlertid er noget generelt for alle seminariets fag, vil udvalget pege på det formålstjenlige i at der oprettes et permanent samordningsorgan for hele efteruddannelsen, således at denne kan komme til at ligge i helt faste rammer. Man kan her henvise til ingeniørernes efteruddannelse som et eksempel til efterfølgelse.

Selv om det ligger uden for udvalgets egentlige kommissorium, vil vi alligevel gøre opmærksom på at seminarielærernes efteruddannelse på mange områder kunne koordineres med gymnasielærernes for at gøre hele efteruddannelsen så effektiv, omfattende og økonomisk som muligt.

Der vil her blive brug for såvel en langtidsplanlægning i grove træk af efteruddannelsen som en detaljeret planlægning på kortere sigt, og denne korttidsplanlægning må fra begyndelsen være indarbejdet i langtidsplanlægningen. Det koordinerende organ som skulle forestå denne planlægning skulle bestå af repræsentanter for de faglige foreninger + fagkonsulenter eller fagråd med bistand af planlægningseksperter.

Et sådant koordinerende organ ville kunne lægge efteruddannelsen i faste rammer som til-

bud til seminariernes lærere, som ud fra langtidsplanlægningens grovplan kunne planlægge deres efteruddannelse i samråd med det seminarium hvor de er ansat, hvorved det nuværende kursuskaos kunne undgås.

De lærerkræfter man skulle bruge i en sådan efteruddannelsesinstitution skulle hentes fra de forskellige læreanstalter som Lærerhøjskolen, de tre universiteter og andre uddannelsesinstitutioner, således at man hele tiden kunne anvende de højst kvalificerede lærerkræfter på hvert specialområde.

Udvalgets medlemmer:

sem.lektor Carl Petersen, Kolding Seminarium
sem.lektor Henrik Levinsen, Københavns Dag- og Aftenseminarium
sem.adjunkt G. Sandemann Rasmussen, Marselisborg Seminarium

p. f. v.
Niels Holck

FORENINGEN AF REGNE- OG MATEMATIK-
LÆRERE VED SEMINARIERNE
Anemonevej 30, 9000 Nørresundby

Bilag 21

15. december 1968

Til udvalget om uddannelseskrav fer seminariernes lærere.

Bestyrelsen for Foreningen af regne- og matematiklærere ved seminarierne tillader sig hermed allerede på nuværende tidspunkt at henvende sig til udvalget om uddannelseskrav for seminariernes lærere angående efteruddannelse af seminariernes lærere i henholdsvis faget Regning og i liniefaget Matematik.

/. *Regning.*

I henhold til bekendtgørelsen vedr. uddannelse af lærere efter lov af 8/6 1966 vil det i fremtiden kræves, at seminariernes regnelærere udover de timer, hvori der har været undervist efter loven af 11/6 1954 skal give en undervisning, hvis formål bl. a. er »at de studerende erhverver sig kendskab til det matematiske baggrundsstof for undervisning i regning og matematik i hovedskolen og indsigt i sammenhængen mellem fagets emner og i dets didaktik«.

Med reference til bekendtgørelsens stk. 2 angående undervisningens indhold er det bestyrelsens opfattelse, at der vil være behov for omfattende kursusvirksomhed, der bl. a. dækker følgende faglige emner:

Algebra (opbygning af talbegrebet)
Geometri
Statistik
Datalogi
Emner fra matematisk analyse
Matematikkens anvendelser
Økonomi (herunder nationaløkonomi og finansiering).

Desuden vil der være behov for kurser **i** psykologi, pædagogik og didaktik med særligt henblik på den indledende undervisning i matematik med regning i folkeskolen.

Der har i undervisningsårene ', 967/68 og 1968/69 været afholdt korte kurser for seminariernes regnelærere, men disse kurser har kun behandlet enkelte af uddannelsens emner og hovedsagelig kun på et niveau som det, hvorpå de skal meddeles videre i selve seminarie-undervisningen. Disse kurser må derfor i den givne sammenhæng betragtes som værende ganske utilstrækkelige.

Bestyrelsen har opgjort mindstemålet af nødvendig efteruddannelse til at være af en varighed, der svarer til et års studium ved DLH's matematiske institut.

Man anser det for sandsynligt, at der ved DLH's matematiske institut vil kunne tilrettelægges et specielt studium af et års varighed beregnet for seminariernes regnelærere. Da man imidlertid må formode, at kun et begrænset antal af disse vil kunne frigøres fra deres daglige arbejde for at følge et sådant studium, er det nødvendigt, at også andre muligheder foreligger. Vi skal her tillade os at komme med følgende kursusforslag:

Der arrangeres i hvert af undervisningsårene 1969/70, 1970/71, .., 1974/75 et kursus af 6 ugers varighed.

I perioderne mellem kurserne etableres fjernkursus med selvstudium samt regelmæssige regionale møder under ledelse af en til formålet ansat kursusleder.

//. *Matematik (liniefag).*

For seminariernes lærere i liniematematik er der i indeværende undervisningsår indenfor de normale kursusrammer bevilget et kort kursus i emnerne geometri og algebra.

Det vil dog efter bestyrelsens skøn være kurser af et ganske andet omfang, der vil være behov for i de kommende år. Størstedelen af matematiklærerne er ansat til at varetage matematikundervisning efter lovene af 1930 og 1954, hvorfor disse normalt har en uddannelse, der ikke fuldt ud kvalificerer til den undervisning, der kræves efter loven af 1966. Der er derfor her i bogstaveligste forstand tale om en *efter-*

uddannelse, hvor seminarielærerne ved et egentligt fagligt studium opnår den nødvendige baggrund for stoffet i den nye linieuddannelse. Det vil dog falde uden for nærværende henvendelses rammer nærmere at specificere disse faglige emner.

Efteruddannelsen må for at være fyldestgørende svare til mindst 2 års universitetsstudium. Vi kan i denne forbindelse pege på bl. a. følgende muligheder:

1) Studier af 2 års varighed evt. i tilknytning til udvalgte dele af cand. pæd.-studiet ved DLH eller cand. scient.-studiet ved et universitet.
2) 4 kurser, hvert af *Vi* års varighed tilrettelagt ved DLH specielt for 4-6 seminarielærere.
   I perioderne mellem kurserne etableres fjernkontakt med selvstudium samt regelmæssige regionale møder under ledelse af en til formålet ansat kursusleder.
3) Kurser af 2 måneders varighed i hvert af undervisningsårene 1969/70, 1970/71, . ., 1975/76.
   I perioderne mellem kurserne etableres fjernkontakt med selvstudium samt regelmæssige regionale møder under ledelse af en til formålet ansat kursusleder.

Da lærernes fravær fra undervisningen i forbindelse med kursusdeltagelse medfører en formindskelse af totaltimetallet i faget, foreslås det, at der i de første år under den nye lærer-uddannelseslov, hvor der er stor kursusaktivitet, gives en reduktion af det i bekendtgørelserne fastlagte pensum.

Vi vil anse det for en selvfølge, at udgifter i forbindelse med efteruddannelseskurser dækkes fuldt ud af det offentlige.

P. b. v.
Peter Bollerslev

Hr. undervisningsinspektør Holger Nielsen
Frederiksholms kanal 26, København.

Undertegnede deltagere i et forberedende møde den 27. august 1969 på Deres kontor angående seminarielærernes uddannelse i faget legemsøvelser tillader sig herved at fremføre følgende betragtninger, om hvilke der var fuld enighed:

Uddannelse af kommende seminarielærere.

Der peges på et cand. pæd.-studium, for hvilket hovedansvaret må ligge hos Danmarks Lærerhøjskole. Den praktiske løsning må eventuelt fremkomme af et samarbejde mellem DHL og DLH.

Der er to veje at gå:

1. Linieuddannelse på seminariet
   + cand. pæd.-eksamen.
2. Cand. mag.-uddannelse
   + den pædagogisk-psykologiske del af cand. pæd.-studiet
   + supplerende kursus med henblik på grunduddannelsens stof og metoder.

Videreuddannelse af nuværende seminarielærere.

Der må oprettes supplerende kursus af faglig og pædagogisk/psykologisk art med henblik på såvel grunduddannelsen som linieuddannelsen.

Disse kursus bør være af længere varighed, f.eks. *Vi* eller 1/1 semester, og kan evt. oprettes i forbindelse med de nye afdelinger af Danmarks Lærerhøjskole.

Mulighed for fjernkursus påpeges.

Med henblik på en nærmere formulering af uddannelsens og videreuddannelsens indhold anmoder vi om, at der på undervisningsministeriets foranledning nedsættes et udvalg.

Underskrifter:
Gymnastikinspektionen, sign. J. Johansson.
Fagudvalget, kvinder, sign. Mette Winkler.
Fagudvalget, mænd, sign. J. Ejsing.
Sem.Gymn.læ.forening, sign. M. Riis.

Med venlig hilsen
M. Riis
formand for Seminariernes Gymnastiklærer-forening
Marie Margrethevej 2, 6100 Haderslev
(045-2 37 29)

29. september 1969.

Bilag 23

DANSKE STUDERENDES FÆLLESRÅD
Knabrostræde 3, 1210 København K

Seminarielæreruddannelsesudvalget
Formanden, undervisningsinspektør
Holger M. Nielsen
Direktoratet for folkeskolen og seminarierne
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K.

Ved kgl. anordning er der pr. 1. september d.å. indført en ny rammeordning for de humanistiske studier ved de tre universiteter. Ordningen medfører bl. a., at der for fremtiden vil eksistere kortere uddannelser end det hidtil har været tilfældet, idet hoved- og bifagseksamen kan aflægges uafhængigt af hinanden. I gymnasieskolens fag vil der således være mulighed for henholdsvis en 2-årig (exam.art.), en 4-årig (cand. phil.) og en 6-årig (cand. mag., mag. art.) uddannelse, hvor exam. art. og cand. phil. i hovedtrækkene vil svare til den hidtidige ordnings respektive bifag og hovedfag.

Danske Studerendes Fællesråd (DSF) er orienteret om indholdet af kommissoriet for det af undervisningsministeriet nedsatte udvalg om uddannelseskrav for seminariernes lærere (seminarielæreruddannelsesudvalget).

De typiske hovedveje til en seminarielæreransættelse turde i øjeblikket være:

1. Lærereksamen + virke i folkeskolen + videreuddannelse
2. Akademisk uddannelse + pædagogisk videreuddannelse

Der anvendes således på seminarierne undervisere med akademisk uddannelse. Den procentvise andel af disse i forhold til det samlede antal seminarielærere kendes ikke, men den må formodes at være stor. I forbindelse hermed formodes det også, at man fortsat vil anvende akademisk uddannede undervisere med en pædagogisk videreuddannelse på seminarierne.

DSF har ved stikundersøgelser konstateret, at mange cand. mag.er, der er ansat på seminarierne, kun i relativt få tilfælde underviser i begge deres fag. Der synes for os ikke at være tvivl om, at seminarierne i vid udstrækning vil kunne anvende lærere med kun et fag i den akademiske grunduddannelse suppleret med en pædagogisk uddannelse.

Da DSF varetager mange af de kommende seminarielæreres interesser, skal vi anmode udvalget om at inddrage den nye humanistiske studieordning og især dens nyskabelse, den 4-årige etfagsuddannelse, cand. phil. graden, i drøftelserne omkring hvilke veje, der for fremtiden bør føre til seminarielæreransættelse, og undersøge - på grundlag af det faktum, at cand. phil. eksamen er identisk med cand. mag.-ens hovedfagseksamen - muligheden for at gøre cand. phil. graden i et fag suppleret med en pædagogisk uddannelse til en af de typiske og ønskelige hovedveje, der fører til ansættelse på et seminarium.

Hensigten med den nye humanistiske studieordning har bl. a. været at fremme fleksibiliteten og overgangsmulighederne i uddannelsessystemet i overensstemmelse med forslagene i den af Planlægningsrådet for de højere uddannelser udsendte »Skitse for udbygningen af de højere uddannelser i tiden indtil 1980«. Det er vor opfattelse, at en eller anden form for kombination af cand. phil. uddannelsen og cand. pæd. uddannelsen ikke alene vil være velegnet som grundlag for seminarieundervisere under den nye læreruddannelsesordning, men også vil øge fleksibiliteten mellem universitets- og seminarieuddannelserne. En fleksibilitet, der vil være relevant og mulig for skolefagenes vedkommende efter at læreruddannelsen nu også vil få sin nyordning.

Selv om den nye læreruddannelse indeholder to linjefag, vil den fagpædagogiske videreuddannelse (cand. pæd.) kun give undervisningskompetence på seminarier i det af de to fag, som suppleres på lærerhøjskolen. Ligeledes vil mag. art.er kun have et fag.

Både cand. pæd.er og mag. art.er kan evt. gennem den pædagogiske videreuddannelse tænkes at opnå undervisningskompetence i pæ-

dagogik. Da cand. phil. svarer til hovedfagseksamen i cand. mag. (og evt. mag. art.) uddannelsen, og da cand. mag. uddannelsen med supplerende pædagogisk uddannelse kun kan give undervisningskompetence i hovedfaget (og evt. pædagogik), mener DSF at cand. phil. uddannelsen suppleret med en ca. 2-årig pædagogisk videreuddannelse på lærerhøjskolen vil kunne blive en værdifuld nyskabelse.

DSF har tidligere peget på de kombinationsmuligheder, der vil være tilstede, når såvel den nye humanistiske som den nye læreruddannelsesordning træder i funktion. Således har vi overfor det af undervisningsministeriet nedsatte studieplansudvalg for læreruddannelsen peget på dette forhold, og i en skrivelse fra august har undervisningsministeren meddelt os sin positive indstilling overfor en komparativ undersøgelse af de to nye uddannelsesordninger.

DSF vil meget gerne yderligere mundtligt uddybe ovenstående for udvalget forinden dette tager beslutning om hvilke uddannelser eller uddannelseskombinationer, der er nødvendige og ønskelige for undervisere ved seminarierne.

Med venlig hilsen
DANSKE STUDERENDES FÆLLESRÅD

Anders Mathiesen
formand for
uddannelsesudvalget

Hans Chr. Bjerg
formand for det
humanistisk-kunstneriske
koordinationsudvalg